

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 17. AUGUST 1984

I SAK NR. 6/1984

Tvistene mellom Akademikernes Fellesorganisasjon på den ene side og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet på den annen side ved tariffrevisjonen pr. 1. mai 1984.

Nemndas sammensetning:

- Høyesterettsdommer Charles Philipson, formann
- Jernbanedirektør Tore Lindholt
- Ass. direktør Jon A. Solheim
- Leder i Statstjenestemannskartellet, Nils Totland
- Avdelingsdirektør i Justisdepartementet, Berit Fosheim
- Forhandlingsleder Jørgen Øydvin
- Statens personaldirektør Nils R. Mugaas

Forhandlingsleder Jørgen Øydvin og Statens personaldirektør Nils R. Mugaas er utpekt av partene i tvistene. I samsvar med lov av 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Jørgen Øydvin og fra arbeidsgiversiden Nils R. Mugaas.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 9. juli 1984.

Etter at saken har vært drøftet i flere møter avsa Rikslønnsnemnda 17. august 1984 denne

k j e n n e l s e :

Tariffavtalene mellom staten og Akademikernes Fellesorganisasjon utløp 30. april 1984 etter lovlig oppsigelse, jfr. lov av 18. juli 1958 om offentlige tjenestetvister § 12

annet ledd. Tvisten mellom Akademikernes Fellesorganisasjon og staten er oppstått i forbindelse med forhandlingene om nye tariffavtaler mellom staten og hver av de respektive hovedsammenslutningene Statstjenestemannskartellet, Akademikernes Fellesorganisasjon, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat samt Norsk Lærerlag.

Det ble innledet forhandlinger om nye tariffavtaler 14. mars 1984. Forhandlingene ble imidlertid siden brutt uten at partene var kommet til enighet. Hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag sa etter dette opp plassene for sine medlemmer 13. april.

Etter bruddet i forhandlingene innkalte Riksmeklingsmann Bjørn Haug Statstjenestemannskartellet, Akademikernes Fellesorganisasjon, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat og Norsk Lærerlag og staten ved Forbruker- og administrasjonsdepartementet til tvungen mekling. Meklingen ble innledet 2. mai 1984. Det ble holdt flere meklingsmøter, men uten at det lyktes å bringe partene til enighet.

Den 16. mai 1984 krevde de fire arbeidstakerorganisasjonene meklingen avsluttet. Riksmeklingsmannen hadde etter dette en uke til rådighet for å bringe partene til enighet. Meklingen ble imidlertid avsluttet onsdag 23. mai kl. 2200 uten resultat.

Kommunalminister Arne Røttedal innkalte partene til et møte 23. mai kl. 2230. Partene ga en redegjørelse for situasjonen, og det ble på møtet klart at det ikke var grunnlag for fortsatt mekling. Arbeidstakerorganisasjonene ga forsikringer om at de varslede streikeaksjoner ikke ville sette liv og helse i fare.

Ved midnatt natt til torsdag 24. mai 1984 tok de fire arbeidstakerorganisasjonene medlemmer ut i punktstreiker følgende steder:

- Sentraladministrasjonen:

Samtlige av Statstjenestemannskartellets og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stats medlemmer i departementene, unntatt Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet. Akademikernes Fellesorganisasjons medlemmer i Finans-, Handels- og Olje- og energidepartementet. Tjenestemenn i en rekke direktorater, bl.a. Arbeidsdirektoratet, Direktoratet for arbeidstilsynet og Luftfartsverket.

- Norges Statsbaner:

Lokomotiv- og konduktørpersonale i nærtrafikken i Osloområdet. Linjepersonale utenom Oslo og Narvik distrikter.

- Postverket:

Stillinger ved postombæring og ankomstsortering i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Tromsø.

- Televerket:

Feilrettere og ansatte ved nummeropplysningen.

- Losvesenet:

Losoldermennene på Hvasser, Brevik, Kristiansand, Bergen og Lødingen, samt losbåtmennene og trafikklederne ved Trafikksentralen i Brevik.

- Norsk Rikskringkasting:

Enkelte programmedarbeidere ved distriktskontorene, radiosporten og reportasje- og idrettsavdelingen i Fjernsynet.

- Statens Vegvesen i Rogaland og Hordaland.

- Skoleverket:

Omlag 2.500 grunnskolelærere ved 110 skoler i Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Tromsø.

Riksmeklingsmannen tok mandag 28. mai kontakt med partene for å sondere mulighetene for nye meklingsforsøk. Det

viste seg imidlertid ikke å være grunnlag for å gjenoppta meklingen.

Arbeidstakerorganisasjonene varslet etter dette en opptrapping av konflikten fra kl. 0000 natt til 30. mai 1984. Etter disse planene ville medlemmer følgende steder bli tatt ut i streik:

- Norges Statsbaner:  
100 togledere
- Luftfartsverket:  
Brann- og havaritjenestemenn, samt lufthavnbetjenter ved Fornebu og Gardermoen lufthavner.
- Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen:  
Administrativt personell.
- Skoleverket:  
Norsk Lærerlag varslet uttatt nye 2.300 lærere i 17 kommuner. Statstjenestemannskartetlet varslet videre 100 lærere i grunnskole og videregående skole i 10 kommuner uttatt.
- Sjøfartsdirektoratet/Skipskontrollen
- Tollvesenet:  
Bl.a. Svinesund og Ørje tollstasjoner.
- Norsk Rikskringkasting:  
Bl.a. programredaksjonen i fjernsynet og programsekretariatet i radio.
- Statens karanteneveterinær.

Kommunalministeren innkalte partene til nytt møte tirsdag 29. mai kl. 1500. Statsråden opplyste at Regjeringen på bakgrunn av de varslede opptrappinger fant det nødvendig å

foreslå tvungen lønnsnemndsbehandling av tvistene. Kommunalministeren henstilte til arbeidstakerorganisasjonene om å avblåse de pågående streikeaksjoner og utsette de varslede opptrappinger. Arbeidstakerorganisasjonene meddelte at de ville ta standpunkt til dette umiddelbart etter møtet.

Arbeidstakerorganisasjonene meddelte kort tid etter møtet at medlemmene ville gjenoppta arbeidet så snart dette var praktisk mulig.

Ved lov av 8. juni 1984 ble det bestemt at tvistene mellom staten på den ene side og Statstjenestemannskartellet/ Norsk Lærerlag, Akademikernes Fellesorganisasjon og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat på den annen side skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

\* \* \*

Tvistene er brakt inn for Rikslønnsnemnda ved to ulike lover:

1. Ved lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 § 26 a, som lyder:

"Har det vært foretatt megling i en tvist som gjelder tjenestemenn som ikke har adgang til å gå til arbeidsnedleggelse, og meglingen ikke har ført frem, skal den meglingsmann som har ledet meglingen, innen 3 dager etter at meglingen er slutt, sende innberetning til formannen i Rikslønnsnemnda. Nemnda avgjør tvisten med bindende virkning for partene. Reglene i § 26 annet og tredje punktum får tilsvarende anvendelse.

Når det er sendt innberetning som nevnt i første ledd, er det forbudt å forsøke å sperre vedkommende tjenestegren for arbeidskraft.

Så lenge tvisten ikke er avgjort av Rikslønnsnemnda eller løst på annen måte, skal den tariffavtale og de lønns- og arbeidsvilkår som gjaldt ved tvistens utbrudd, stå ved makt hvis ikke partene blir enige om noe annet."

Denne lovbestemmelse har betydning for de medlemmer av

Akademikernes Fellesorganisasjon som ikke har streikerett. Dette gjelder embetsmenn, militære tjenestemenn, tjenestemenn ved politiet og andre tjenestemenn med politimyndighet.

Innberetning etter tjenestetvistlovens § 26 a ble gitt fra Riksmeklingsmannen til Rikslønnsnemndas formann ved brev av 14. juni 1984.

2. Ved lov av 8. juni 1984 om lønnsnemndsbehandling av arbeidstvistene i den offentlige sektor i samband med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1984.

Loven har denne ordlyd:

§ 1 .....

§ 2 .....

§ 3

Twistene mellom Staten på den ene side og

1. Akademikernes Fellesorganisasjon
2. Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat
3. Statstjenestemannskartellet og
4. Norsk Lærerlag

på den annen side i samband med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1984, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

## § 4

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvistene.

Reglene i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

## § 5

Loven her trer i kraft straks.

Partenes påstander:

Akademikernes Fellesorganisasjon har nedlagt følgende påstand:

Hovedtariffavtalen for perioden 1. mai 1982 - 30. april 1984 mellom staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Akademikernes Fellesorganisasjon prolongeres for perioden 1. mai 1984 - 30. april 1986 med de endringer som fremgår av protokoll mellom de samme parter av 20. juni 1984 og de endringer som fremgår av punktene 1 til 6 nedenfor:

1. Generelt tillegg og lønnsutviklingsgaranti

- a) Satsene i lønnstabell A og lønnstabell B økes fra 1. mai 1984 med i alt 3,53 % på årsbasis, hvorav 3,43 % benyttes til et likt prosentvis tillegg på A- og B- tabellene mens 0,1 % benyttes til en harmonisering av trinnavstanden på A-tabellen fra ltr. 24 og oppover.
- b) Dersom lønnsutviklingen for industrien overstiger - målt med et veid gjennomsnitt av lønnsutviklingen for industriarbeidere 3. kvartal 1984 og funksjonærer 1.9.1984 - omregnet til 5,9 % på årsbasis, skal de statstilsatte og lærernes lønnsutvikling justeres tilsvarende. Tillegget gis som et likt prosentvis tillegg på samtlige lønns-trinn på A- og B-tabellen med virkning fra 1.1.85.

2. Justerings- og normeringsforhandlinger

- a) Det avsettes 0,6 % på årsbasis til gjennomføring av justeringsforhandlinger pr. 1. oktober 1984.
- b) Det gjennomføres justerings- og normeringsforhandlinger på fritt grunnlag i løpet av 2. avtaleår. Virkningstidspunktet fastsettes i forbindelse med tariffrevisjonen



for 2. avtaleår.

### 3. Fellesbestemmelsene

Kronebeløpene i Lønnsregulativets Fellesbestemmelser heves med 3,53 % på årsbasis.

### 4. 2. avtaleår

Før 1. mai 1985 skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Reguleringene gjøres gjeldende fra 1. mai 1985. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår. De statsansatte og lærernes nominelle lønnsutvikling/lønnsnivå skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen/lønnsnivået i arbeidslivet for øvrig. Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag si opp hovedtariffavtalen innen 14 dager etter forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1985). Hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlags vedtaksføre organer skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

### 5. Pensjoner

Det fremmes nødvendige endringsforslag i lov om Statens pensjonskasse av 28.7.49 overfor Stortinget på bakgrunn av følgende endringer:

- a) De nye lønninger medtas i innskudds- og pensjonsgrunnlaget i Statens Pensjonskasse.
- b) Pensjonistenes pensjonsgrunnlag oppjusteres tilsvarende

den lønnsutvikling som har funnet sted for de statsansatte og lærerne. Arbeidstakernes pensjonsgrunnlag er stillingens lønn på ethvert tidspunkt.

- c) Begrensningene i pensjonsgrunnlaget vedrørende den del av lønnen som overstiger ltr. 27 og ltr. 37 fjernes.
- d) Etterlattepensjonen (jfr. lovens § 32 og § 34 b) heves fra 60 til 90 %.

## 6. Boliglån

Det opptas særskilte drøftinger i avtaleperioden mellom staten og hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag med sikte på:

- a) Utvide låneordningen i Statens Pensjonskasse for enkelte grupper som i dag faller utenfor.
- b) Forhøye lånet til bolig, eventuelt innføre en ordning med garantibestemmelser for lån til bolig i banker eller andre låneinstitusjoner.

Staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet har nedlagt følgende påstand:

Følgende inntas i de nye hovedtariffavtaler mellom staten, Statstjenestemannskartellet, Akademikernes Fellesorganisasjon, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat og Norsk Lærerlag for statens tjenestemenn og lærere m.fl. i grunnskolen og den videregående skolen, i tillegg til det partene er blitt enige om i protokollen fra møtet den 20. juni 1984, fra ikrafttreden av de nye hovedtariffavtaler og inntil 30. april 1986:

Generelle lønnstillegg:

Lønnstabell A (hovedlønnstabellen):

#### LØNNINGER FOR ARBEIDSTAKERE I STATEN

Tabell A - Hovedlønnstabellen

Bruttolønn\*)

Ltr.	Nåværende	%-till.	Ny
1	55.126	3,50	57.055
2	56.660	3,50	58.643
3	66.926	3,50	69.268
4	68.847	3,50	71.256
5	70.832	3,50	73.311
6	74.596	3,50	77.206
7	76.353	3,60	79.101
8	78.381	3,60	81.202
9	80.475	3,60	83.372
10	82.872	3,60	85.855
11	85.394	3,60	88.468
12	88.571	3,60	91.759
13	92.779	3,60	96.119
14	96.607	3,60	100.084
15	100.470	3,70	104.187
16	104.367	3,80	108.332
17	108.229	3,90	112.449
18	112.992	3,90	117.398
19	117.893	3,90	122.490
20	123.548	3,80	128.242
21	129.606	3,80	134.531
22	136.178	3,80	141.352
23	142.962	3,70	148.251
24	150.281	3,60	155.691
25	156.571	3,50	162.050
26	162.969	3,50	168.672

27	169.852	3,40	175.626
28	177.068	3,40	183.088
29	184.634	3,40	190.911
30	192.171	3,40	198.704
31	199.812	3,40	206.605
32	207.787	3,40	214.851
33	216.125	3,40	223.473
34	224.838	3,40	232.482
35	233.937	3,40	241.890
36	243.471	3,40	251.749
37	253.869	3,40	262.500
38	264.785	3,40	273.787
39	276.171	3,40	285.560

\*) Bruttolønn inklusiv avgift på 52 kroner pr. år til opplysnings- og utviklingsfondet.

Tabell B (tilleggs lønnstabellen):

LØNNINGER FOR ARBEIDSTAKERE I STATEN

Tabell B - Tilleggs lønnstabell

Bruttolønn pr. år

Trinn	Nåværende	%-till.	Ny
1	1.391	3,7	1.442
2	2.578	3,7	2.673
3	3.770	3,7	3.909
4	4.961	3,7	5.145
5	6.163	3,7	6.391
6	7.361	3,7	7.633
7	8.540	3,7	8.856
8	9.739	3,7	10.099
9	10.933	3,7	11.338
10	12.125	3,7	12.574
11	13.611	3,7	14.115
12	15.109	3,7	15.668
13	16.603	3,7	17.217
14	18.104	3,7	18.774
15	19.881	3,7	20.617
16	21.673	3,7	22.475
17	23.460	3,7	24.328
18	25.251	3,7	26.185
19	27.044	3,7	28.045
20	28.835	3,7	29.902
21	30.630	3,7	31.763
22	32.413	3,7	33.612
23	34.208	3,7	35.474
24	35.993	3,7	37.325

## 2. avtaleår

Før 1. mai 1985 skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår med virkning fra 1. mai 1985. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

De statstilsatte og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag si opp hovedtariffavtalene innen 14. dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1985). Hovedsammenslutningenes representantskaper/styrer og Norsk Lærerlags landsstyre skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

## Fellesbestemmelsene

Kronebeløpene i fellesbestemmelsene heves med 3,7 prosent.

## V. JUSTERINGER OG NORMERINGER

A. I tariffperioden forhandles det om justeringer og normeringer på fritt grunnlag.

Resultatene av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. mai 1985.

Hvordan forhandlingene skal føres, drøftes mellom For-

bruker- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag før forhandlingene påbegynnes.

B. 1. Dersom det i forbindelse med endret teknologi, omorganisering og omlegging av arbeidsoppgaver har skjedd vesentlige endringer i de forhold som er lagt til grunn ved lønsplasseringen

2. eller det er særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert personale

kan partene forhandle om

a) omgjøring av stilling/stillinger fra lavere til høyere grad eller fra høyere til lavere grad (normering)

b) oppflytting av stilling/stillinger til høyere lønns-trinn (justering)

c) endring av lønnsplan eller overføring fra en lønnsplan til en annen

d) spesiell avlønning

e) bruk av tilleggsregulativet.

I rimelig utstrekning tas også hensyn til endringer som nevnt under nr. 1 ovenfor, som har skjedd gradvis over lengre tidsrom. Forhandlinger kan også føres når slike tiltak blir gjennomført som et ledd i effektivisering av virksomheten.

Merknad:

Partene er enige om at det er viktig at det fortsatt arbeides aktivt for høyere produktivitet i staten. En partssammensatt gruppe vil i tariffperioden vurdere de forskjellige spørsmål som reiser seg i forbindelse med

eventuell inngåelse av produktivitetsavtaler i virksomhetene.

C. Forhandlingene føres

1. - mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag for krav som går inn under pkt. B nr. 2 og ellers når kravene går inn under pkt. B bokstavene b, c, d og e.
2. - direkte i de enkelte departementer med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag når kravene går inn under pkt. B bokstav a.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet kan i samråd med hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag også samtykke i at forhandlingene kan føres mellom det enkelte departement og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag for krav som går inn under pkt. B, bokstavene b, c, d og e.

Gis det slikt samtykke, må forhandlingsopplegget legges frem for Forbruker- og administrasjonsdepartementet og forhandlingsfullmakt for disse punktene innhentes før forhandlingene påbegynnes.

Spørsmål om eventuelt å føre forhandlinger som går inn under pkt. B bokstav a utenfor departementene (i etatene, virksomhetene), avgjør det enkelte departement etter å ha drøftet spørsmålet med hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag.

Tidspunktet for iverksettelse av forhandlingsresultatet fastsettes under forhandlingene.

Dersom forhandlingene etter pkt. B, bokstav a ikke kan komme i gang innen 14 dager etter at krav om forhandlinger er kommet inn slik tjenestetvistloven fastsetter, må departementet ta kontakt med hovedsammenslutningenes

medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag.

D. Det avsettes 0,15 prosent av lønsmassen, beregnet på årsbasis, til normeringsforhandlinger i etatene. Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra ikrafttreden av de nye hovedtariffavtaler.

E. Lønnsstiger for en del stillinger opp til ltr. 25. samt begynnerlønn i en del stillinger for de som har høyere akademisk utdanning.

1. Lønnsstigene for de stillinger som er nevnt i særskilt vedlegg til dette punktet skal fra iverksettelsen av de nye hovedtariffavtaler være slik det går frem av vedlegget.

I tillegg til dette innplasseres de med høyere akademisk utdanning fra iverksettelsen av de nye hovedtariffavtaler på ltr. 19 ved tilsetting i stilling som

Førstesekretær	lpl. 90.103, kode 0010
Fiskerirettleder	lpl. 03.410, kode 0563
Fagsekretær	lpl. 12.101, kode 0829
Fagkonsulent	lpl. 11.105, kode 1911
Redaksjonssekretær	lpl. 11.105, kode 1909
Botaniker	lpl. 11.125, kode 1947
Planteinspektør	lpl. 11.110, kode 1918
Avdelingsingeniør	lpl. 90.301, kode 0032
Avdelingsarkitekt	lpl. 90.303, kode 0039
Herredsagronom	lpl. 11.100, kode 1903
Fylkesagronom	lpl. 11.100, kode 1904
Herredsskogmester	lpl. 11.215, kode 1982
4H-agronom	lpl. 11.100, kode 3618

Dette er innarbeidet i lønnsstigene som går frem av det særskilte vedlegget.

2. Arbeidstakere med minst 16 års tjenesteansiennitet i stilling direkte plassert i ltr. 14 eller med lønns-



stige med topplønn i ltr. 14, gis fra 1. oktober 1984 personlig lønn i ltr. 15.

Unntatt er de arbeidstakere som eventuelt har lønnsmessige tillegg slik at de lønnes ut over det som svarer til lønn i ltr. 15. Disse skal fortsatt lønnes i ltr. 14 med bibehold av tilleggene.

Arbeidstakere som ikke har lønnsmessige tillegg slik at de lønnes ut over det som svarer til ltr. 15, skal lønnes i ltr. 15.

3. Førstesekretær 0010 og førstesekretær 3710 slås sammen og gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	4	-
19	6	-
20	8	-
21	16	-

#### Leseplikten i grunnskolens barnetrinn

Leseplikten i full stilling i grunnskolens barnetrinn settes til 27 timer pr. uke fra 1. august 1984.

#### Pensjonsforhold

- De nye lønninger medtas i innskotts- og pensjonsgrunnlaget i Statens pensjonskasse.
- Det fremmes forslag for Stortinget om omregning av pensjonene etter de nye lønnssetser.
- Det fremmes forslag for Stortinget om at minste pen-

sjonsgrunnlag skal være ltr. 12.

Ikrafttreden

Rikslønnsnemndas kjennelse gis virkning fra 30. mai 1984 til 30. april 1986 for de tjenestemenn som ikke omfattes av tjenestetvistlovens § 26 a.

## Partenes anførsler:

Akademikernes Fellesorganisasjon har i det vesentlige anført:

### 1. INNLEDENDE MERKNADER

#### 1.1 Oppsigelse av hovedtariffavtalen

Hovedtariffavtalen mellom staten og Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) utløp 30. april 1984 etter lovlig oppsigelse i h.h.t. § 12, 2. ledd i lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958.

#### 1.2 Forhandlingene

Forhandlingene startet opp 14. mars d.å. med presentasjon av hovedsammenslutningenes og Norsk Lærerlags krav.

Forhandlingene vil bli nærmere behandlet under pkt. 7 nedenfor. Innledningsvis kan det derfor bare kort nevnes at AF krevde forhandlingene avsluttet med øyeblikkelig virkning i møte med staten 13. april d.å.

På bakgrunn av dette varslet AF plassfratredelse for samtlige av sine medlemmer som omfattes av hovedtariffavtalen med staten, med unntak av embetsmenn og tjenestemenn som ikke har adgang til å gå til arbeidsnedleggelse.

#### 1.3 Mekling

Riksmeklingsmannen innkalte partene til møte 2. mai d.å. Etter to ukers mekling begjærte AF - i h.h.t. tjenestetvistlovens § 17 - meklingen avsluttet. Det ble videre varslet plassfratredelse fra 23. mai d.å. kl. 2400 for AFs medlemmer i følgende institusjoner:

Finansdepartementet  
 Handelsdepartementet  
 Olje- og energidepartementet  
 Televerket  
 Statens planteinspeksjon  
 NRK  
   - Distriktskontorer  
   - Radiosporten  
   - Reportasje- og idrettsavdelingen, fjernsyn  
 Statens forurensningstilsyn  
 Norges Sjøkartverk  
 Vegkontorene  
   - Vegkontoret i Rogaland  
   - Vegkontoret i Hordaland

Totalt omfattet dette ca. 700 personer.

I meklingsmøte kl. 2200 den 23. mai d.å. uttalte Riksmeklingsmannen at han ikke fant grunnlag for å sette frem noe meklingsforslag og erklærte deretter meklingen for avsluttet. Partene ble umiddelbart deretter innkalt til Kommunal- og arbeidsministeren, som ikke fant grunnlag for å be partene fortsette meklingen.

#### 1.4 Arbeidsnedleggelse

De 700 medlemmene som AF hadde varslet plassfratredelse for, nedla arbeidet 23. mai d.å. kl. 2400.

Det ble videre fra AFs side, ved brev av 28. mai d.å. til Forbruker- og administrasjonsdepartementet, varslet plassfratredelse for ytterligere ca. 700 medlemmer med virkning fra 29. mai d.å. kl. 2400 i følgende institusjoner:

Statens karanteneveterinær  
 Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen  
 Sjøfartsdirektoratet og Skipskontrollen

Skoleverket  
Norsk Rikskringkasting

På bakgrunn av den varslede opptrapping innkalte kommunalministeren partene til møte 29. mai d.å. kl. 1500. Statsråden opplyste at Regjeringen fant det nødvendig å foreslå tvungen lønnsnemndsbehandling. Etter henstilling fra statsråden meddelte AF kort tid etter møtet at medlemmene ville gjenoppta arbeidet fra samme dag kl. 2400.

1.5 Lov om lønnsnemndsbehandling av 8. juni 1984 og lov om offentlige tjenestetvister § 26 a

Lov om lønnsnemndsbehandling av tvisten mellom staten og AF ble godkjent i statsråd 8. juni d.å. Loven fastsetter i § 3 at tvisten skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 § 26 a har bl.a. følgende bestemmelse:

"Har det vært foretatt megling i en tvist som gjelder tjenestemenn som ikke har adgang til å gå til arbeidsnedleggelse, og meglingen ikke har ført frem, skal den meglingsmannen som har ledet meglingen, innen 3 dager etter at meglingen er slutt, sende innberetning til formannen i Rikslønnsnemnda. Nemnda avgjør tvisten med bindende virkning for partene. Reglene i § 26 annet og tredje punktum får tilsvarende anvendelse."

Denne lovbestemmelse har betydning for de medlemmer av AF som ikke har streikerett. Dette gjelder embetsmenn, militære tjenestemenn, tjenestemenn ved politiet og andre tjenestemenn med politimyndighet; anslagsvis 5.000 medlemmer hører til disse gruppene.

Tvistene er derved brakt inn for Rikslønnsnemnda ved to ulike lover. Tvistepunktene er imidlertid de samme for begge disse gruppene arbeidstakere. AF tillater seg derfor, i forståelse med vår motpart, å henstille til Rikslønnsnemnda at hele sakskomplekset behandles i en sak, på tilsvarende måte som i Rikslønnsnemndas kjennelse av 24.

juni 1980 i sak nr. 1/1980.

### 1.6 Visse særtrekk ved AF som organisasjon

AF ble etablert 1. januar 1975. Den nye organisasjonen avløste Embetsmennesenes Landsforbund (EL) og Norges Akademikersamband (NAS). AF omfattet fra starten alle foreninger som var medlemmer av en eller begge de to forannevnte organisasjoner.

AF har samlet praktisk talt samtlige grupper med langtidsutdanning i Norge i én organisasjon. AF har i dag ca. 118.000 medlemmer som er fordelt henholdsvis på den statlige sektor, kommunale/fylkeskommunale sektor og den private sektor. Videre har AF også som medlemmer frie yrkesutøvere.

AFs konkrete arbeidsoppgaver er preget av at organisasjonen er en interesseorganisasjon for samtlige medlemmer, mens den i tillegg skal opptre som hovedsammenslutning for de statsansatte medlemmene.

Som hovedsammenslutning overfor staten representerer AF ca. 47.000 medlemmer. AFs medlemmer er spredt på et meget stort antall stillingskategorier. Disse befinner seg hovedsakelig i den midtre og øvre del av statens lønnsregulativ.

De fleste av medlemmene er ansatt innen administrativ-, teknisk-, helse-, universitets/høgskole- og skolesektor. Medlemmene innen skolesektoren utgjør ca. halvparten av de 47.000 medlemmene som omfattes av hovedtariffavtalen med staten.

### 1.7 Særtrekk ved hovedtarifforhandlingene i staten

Som det bl.a. er påpekt i innstillingen fra komitéen til å

utrede spørsmålet om et nytt lønssystem i staten (Statens Lønnskomité av 1971), omfatter et hovedtariffoppgjør i staten hele stillingsspekteret mens tilsvarende forhandlinger innen LO/N.A.F.-området er begrenset til å gjelde arbeidere og lavere og midlere funksjonærer. Vesentlige grupper av privatansatte funksjonærer og frie yrkesutøvere omfattes derved ikke av LO/N.A.F.- oppgjøret. Samtlige høyere grupper i staten blir imidlertid berørt ved at inntektsoppgjøret mellom LO/N.A.F. er retningsgivende for både rammen og innretningen for statsoppgjøret. Om dette forhold uttaler Statens Lønnskomité av 1971 i Delinnstilling I, side 23, 2. spalte bl.a. følgende:

"Det kan derfor lett oppstå skjevheter i lønnsnivået i forholdet mellom den offentlige og den private sektor for enkelte yrkesgrupper. Denne skjevhet synes i dag ofte å slå ut i de statsansattes disfavør, jfr. avsnitt 3.4. Lønnsnivået og lønnsutviklingen i offentlig og privat virksomhet. Det vil således være nødvendig å påse at forskjell i lønnsystemer ikke fører til for store lønnsvariasjoner når det gjelder sammenlignbare stillinger i og utenfor statstjeneste."

Det faktum at det eksisterer forskjellig utgangspunkt i mekanismen for fastsettelse av inntekter for tilsvarende utdannet arbeidskraft og sammenlignbare arbeidsfunksjoner i stat, det private næringsliv og i frie yrker, skaper mange misforståelser om viktig og grunnleggende forhold vedrørende høyere statstjenestemenns lønns- og arbeidsvilkår.

AF har vedtekter som i det alt vesentlige er like andre arbeidstakerorganisasjoners. Ifølge disse vedtekter har AF plikt til å ivareta medlemmenes lønns- og arbeidsvilkårsinteresser overfor arbeidsgiveren, i dette tilfelle staten. Alene tilsier dette forhold at AF må ha en lønnspolitikk hvor man ikke bare vurderer forholdene innad i statstjenesten, men også vurderer lønnsvilkårene i forhold til tilsvarende grupper i arbeidslivet for øvrig.

I likhet med Statens Lønnskomité mener AF at staten som arbeidsgiver i meget stor utstrekning må legge opp sin lønnspolitikk på basis av hva som skjer i samfunnet for øvrig.

Staten som arbeidsgiver må derfor tilpasse lønnsnivået for sine egne ansatte til forholdene på det private arbeidsmarked. Denne tilpasning må gjelde hele stillingsskalaen, fra de laveste stillinger til lederstillingene. I dag er dette imidlertid bare gjort gjeldende for de lavere stillinger, jfr. pkt. 2 nedenfor hvor dette er påvist.

Det er også grunn til å nevne at lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 ble utarbeidet ut fra den forutsetning at det skulle være mest mulig like forhold mellom staten og det øvrige arbeidsliv.

Tjenestetvistloven ble derfor søkt tilpasset så langt som mulig det forhandlingssystem man har i det private næringsliv, under hensyntagen til de spesielle konstitusjonelle forhold som myndighetene mente burde ivaretas. Det går som en rød tråd gjennom forarbeidene til loven at begrunnelsen for dette var en kontinuerlig utvikling mot en harmonisering i lønns- og arbeidsvilkårene i de to områder.

Som eksempler på dette viktige fundament for tjenestetvistloven hitsettes fra Ot.prp. nr. 20 for 1958, side 20, spalte 2:

"Departementet er kommet til at man i første omgang bør prøve en ordning med felles meglingsinstitutt for interessetvister i den offentlige og private sektor. Tendensen har i de senere år mer og mer gått i retning av lønsmessig likestilling mellom statens tjenestemenn og arbeidstakere i kommuner og det private næringsliv. Ved at meglingen i tjenestetvister foregår ved samme instans som meglingen i interessetvister ellers, vil man etter departementets mening inneha en større garanti for at lønnsoppgjørene i staten og i det private arbeidsliv blir sett i sammenheng."

Videre hitsettes fra departementets konsulent under lovarbeidene professor Kristen Andersen, vedlegg 3 til Ot.prp. nr. 20 for 1958, side 10:

"De økonomiske, sosiale og rent menneskelige problemer man står overfor ved vurderingen og fastsettelsen av statstjenestemennenes lønns- og arbeids-



vilkår, er ikke i noen henseende vesensforskjellige fra dem man kjenner når det gjelder vurderingen og fastsettelsen av de private arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår."

Samme vedlegg side 14, spalte 1 og 2:

"Det er vel og bra med den megen tale om at staten som arbeidsgiver representerer det hele samfunns interesser. Vi vet imidlertid alle at denne talen har en viss feststemt romantiseren over seg. Under enhver omstendighet kan den ikke eliminere den kjensgjerning at statstjenestemennene som arbeidstakere gjennomgående føler seg i nøyaktig samme økonomiske og sosiale interesseforhold til sin arbeidsgiver som de private arbeidstakere til sine."

Samme vedlegg side 15, spalte 1:

"Slik jeg ser på disse spørsmål, vil såvel statens som tjenestemennenes interesser være best tjent med at man har et felles meglingsinstitutt, og på denne måte markerer at det også på dette punkt er hensikten å tilveiebringe den størst mulige likhet ved vurderingen og reguleringen av de offentlige og de private arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår."

Dette er synspunkter som AF kan gi sin fulle tilslutning til.

## 2. LØNNSNIVÅET OG LØNNSUTVIKLINGEN I STATEN OG DET ØVRIGE ARBEIDSLIV

### 2.1 Generelt

Statens Lønnskomité av 1971 fastslår i delinnstilling I at statens lønnsnivå avtar i forhold til det private næringsliv med stigende stillingsnivå. Fra delinnstilling I, side 90, spalte 1, hitsettes følgende:

"Det ser for øvrig ut til at stillingsinnehavere med høyere utdanning gjennomgående blir bedre lønnet i det private næringsliv enn i staten - særlig når det gjelder de høyere stillingssjikt."

Utviklingen de senere år har ikke endret på dette faktum. Det motsatte er heller tilfelle. Nivåforskjellen mellom lønningene i staten og i det private næringsliv vil vi gjøre nærmere rede for under pkt. 2.2 nedenfor.

AF ser meget alvorlig på de konsekvenser denne lønsmessige nivåforskjell både kan og allerede har medført.

Vårt samfunn er i dag et meget komplisert maskineri som stiller store og økende krav til statens engasjement på alle viktige sektorer, i undervisning, forskning, helsevesen, rettsvesen, administrasjon, planlegging, miljøvern osv. Et sterkt offentlig engasjement er et karakteristisk trekk i alle industrialiserte land med blandet økonomi. Statens behov for høyt kvalifisert arbeidskraft på alle disse felter er derfor innlysende, og det bør være unødvendig for arbeidstakerne å gjøre oppmerksom på forholdet, idet det burde være arbeidsgiverens egen interesse å sikre seg den best mulige arbeidskraft og stimulere denne til størst mulig innsats.

Behovet for høyt kvalifisert arbeidskraft burde være et ubestridelig faktum. Ikke desto mindre opplever man nå i flere etater at staten på grunn av forfeilet lønnspolitikk stiller seg i taperposisjon i konkurransen om den beste

arbeidskraft med langtidsutdannelse. Fra en rekke departementer og etater/institusjoner er det i de senere år gitt klart uttrykk for vanskelighetene med å rekruttere og beholde de med gode eller de beste kvalifikasjoner. Av hensyn til samfunnet som helhet er dette en utvikling som ikke kan fortsette.

Det paradoksale i den senere tids utvikling er imidlertid at mens statens ansvar og virksomhet synes å øke på de fleste felter, møter den arbeidskraftssituasjonen på det midlere og høyere stillingsnivå med å foreta en ytterligere senkning av lønnstilbudet i forhold til det private næringsliv.

For staten har denne situasjonen negative konsekvenser. Landets største arbeidsgiver kan ikke lenger se bort fra at lønnsbetingelsene i det midlere og høyeste stillingsnivå etter hvert vil komme til å bli en avgjørende faktor for hvorvidt det skal bli mulig å rekruttere og beholde kvalitativt høyverdig arbeidskraft i disse stillingene.

For så vidt er det grunnlag for å hevde at staten har innsett problemene, uten å være villig til å følge det opp i særlig grad i praksis. Bakgrunnen for denne påstand er at staten i forbindelse med hovedtariffrevisjonen i 1982 fant det nødvendig - på bakgrunn av rekrutteringsproblemer m.v. - å akseptere AFs krav om adgang til å føre lønnsforhandlinger i tariffperioden på følgende grunnlag, som fremgår av hovedtariffavtalen fra 1. mai 1982, pkt. V, b, 3:

"Har en virksomhet særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert personale, kan virksomhetene/departementene og vedkommende tjenestemannsorganisasjon forhandle om:

- a) endring av normeringen
- b) endring av lønnsplan eller overføring fra en lønnsplan til en annen
- c) spesiell avlønning, eller
- d) bruk av tilleggsregulativet."

Dette er en bestemmelse som det i stor grad har vært nødvendig å benytte.

Staten og de politiske myndigheters erkjennelse av nødvendigheten av en adekvat lønnspolitikk fremgår av det forslag Regjeringen fremmet overfor Stortinget - som fikk enstemmig tilslutning av Stortingets Industrikomité - i forbindelse med opprettelsen av Oljedirektoratet i 1972. I St.prp. nr. 113 for 1971-72, side 23, spalte 1, heter det således:

"Personalbehov og lønsspørsmål. Organisasjonsutvalget har i kap. 10, pkt. 4 understreket nødvendigheten av å bygge opp ekspertise på en rekke områder for å kunne dekke behovet innenfor de statlige petroleumsorganer. Det er rimelig å vente at behovet vil øke i takt med en fremtidig ekspansjon av virksomheten. Utvalget har pekt på at petroleumsbransjen er internasjonal og at lønnsnivået for høyt kvalifisert personell ligger langt over det tilsvarende norske. Man må derfor være klar over at de statlige organer kan stå i fare for ikke å få dekket behovet for kvalifisert personale, dersom avlønningene ligger markert lavere enn innenfor den private petroleumsindustri. Dette problem er særdeles alvorlig, idet tilgangen på kvalifiserte fagfolk i Norge vil være meget begrenset i den nærmeste fremtid, samtidig som man må regne med at etterspørselen etter kvalifisert norsk personell til utenlandske selskaper og norske grupperinger vil øke sterkt. For å kunne trekke tilstrekkelig kvalifiserte fagfolk til de statlige petroleumsorganer og beholde disse, foreslår utvalget at disse organer gis en viss fleksibilitet i lønsspørsmålet. Departementet slutter seg til utvalgets betraktninger og foreslår at de statlige petroleumsorganer gis muligheten til å engasjere personalet ved åremålskontrakter med avlønninger utenfor de vanlige lønnssetser der dette er nødvendig."

Det heter videre på side 24, spalte 1, i den samme St. prp.:

"I etableringsfasen vil direktoratet og selskapet måtte ha mellom 50 - 100 ansatte, i det vesentlige høyt kvalifiserte fagfolk så som geofysikere, geologer, petroleumsingeniører, jurister, økonomer m.v. Antall ansatte vil øke betydelig dersom virksomheten utvikler seg på samme måte som hittil. Direktoratet og selskapet må sikres tilstrekkelige ekspansjonsmuligheter for så vel kontorplass som lagerplass for prøver og geofysisk materiale. For å rekruttere de rette mennesker som innehar best mulige kvalifikasjoner, må de to organer plasseres på et sted som kan tilby de ansatte et tilfredsstillende boligforhold og miljø."

## 2.2 Lønnsnivå for enkelte stillingskategorier

På bakgrunn av statens mangeartede oppgaver - både når det gjelder de forskjellige områder og innen de enkelte områder - vil det også i fremtiden være stort behov for utdannet arbeidskraft til de enkelte stillinger.

For enkelte typer arbeidskraft vil staten måtte konkurrere med bedrifter og selskaper i den private sektor samt kommune/fylkeskommune i kommunal sektor (f.eks. fagarbeidere, EDB-personell, teknisk personell), mens staten for andre typer arbeidskraft nærmest er enerådende (f.eks. undervisningspersonell og befall).

I begge tilfeller må staten etter AFs mening legge opp til et lønnsystem som gir rimelige og rettferdige vilkår for de tilsatte slik at man får den ønskede rekruttering m.v. til stillingene.

Statens Lønnskomité av 1971 fastslår i delinnstilling I at statens lønnsnivå avtar i forhold til det private næringsliv med stigende stillingsnivå. Fra delinnstilling I, side 9, spalte 2, hitsettes følgende:

"Sammenligningen viser at statens lønnsnivå generelt sett ikke er ugunstig og at de i enkelte tilfeller ligger over lønnsnivået for tilsvarende grupper i privat virksomhet. Komitéen fastslår også at lønnsnivået i det høyere stillingssjikt i statstjenesten er betydelig lavere enn i det høyere stillingssjikt i arbeidslivet for øvrig.

Statens lønnsregulativ er sammentrengt i forhold til lønnstrukturen i det private næringsliv."

Det heter videre på side 10, 2. spalte, i samme innstilling:

"Når det gjelder universitets- og høyskoleutdannede vil komitéen bemerke at etter hvert som antall høyere utdannede har økt og nye studieretninger er skapt, er også det private næringsliv blitt en betydelig arbeidsgiver for høyere utdannet arbeidskraft. Markedsprisen for denne gruppe arbeidstak-

ere spiller derfor nå en stadig større rolle. Det kan være dårlig økonomi å tilby tjenestemennene et lønnsnivå som på kort og lengre sikt vil svekke kvalitetsnivået i offentlig tjeneste."

Videre på side 92, 2. spalte, i delinnstilling I sier Lønnskomitéen:

"Målet for statens lønnspolitikk må være å sikre en tilgang på tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft til stillinger på alle plan og i alle deler av statstjenesten og sikre at arbeidstakerne gjennom de vilkår som tilbys ser seg tjent med å bli i statens tjeneste."

Det heter videre på side 113, 2. spalte:

"Når Komitéen så vidt sterkt har understreket behovet for staten til å være konkurransedyktig på arbeidsmarkedet, både for høyt utdannede og andre, ligger det i dette en erkjennelse av at staten har behov for å sikre seg særlig dyktige tjenestemenn. Det kan være dårlig økonomi å tilby tjenestemennene et lønnsnivå som på kort og lengre sikt vil svekke kvalitetsnivået i offentlig tjeneste."

Det er grunn til å spørre om staten har fulgt opp disse uttalelser fra Lønnskomitéen, en komité hvor staten selv var representert. Dessverre må vi konstatere at dette ikke er tilfelle. Utviklingen de siste 10 år har tvert imot ført til at de lønsmessige relasjoner for mange stillingskategorier er blitt forverret i forhold til privat sektor.

Nivåforskjellen mellom lønningene i staten og i det private næringsliv kan illustreres med følgende.

### 2.2.1 Begynnerstillinger

#### a) Ingeniør

Begynnerlønnen for ingeniør i privat virksomhet er ifølge NITOs lønnsstatistikk for 1983:	Ca. kr. 116.200,-
Begynnerlønnen i staten 1983:	<u>Ca. kr. 96.600,-</u>
Differanse	<u>Ca. kr. 19.600,-</u>

eller ca. 20 %.

b) Sivilingeniører

Når det gjelder begynnerstillinger for personer med teknisk høgskole/sivilingeniører viser Norske Sivilingeniørers For- enings lønnsstatistikk at lønn for en sivilingeniør som har 1 års tjeneste i 1983 var på: Ca. kr. 142.400,-  
 I staten er begynnerlønnen Ca. kr. 113.000,-  
 Differanse Ca. kr. 29.000,-

eller ca. 25 %.

c) Akademikers begynnerlønn

Når det gjelder begynnerstillinger for personer med høyere utdanning i privat virksomhet, viser N.A.F.s lønnsstati- stikk for funksjonærer i aldersgruppen 25-29 år (menn) med kvalifisert og selvstendig arbeid (C-2) en begynnerlønn på: Ca. kr. 149.900,-  
 I staten er begynnerlønnen for aka- Ca. kr. 113.000,-  
 demikere i saksbehandlerstillinger Ca. kr. 36.900,-  
 Differanse

eller ca. 33 %.

Når det gjelder de fleste embets- og tjenestemenn i staten - herunder skoleverket - med eksamen fra universitet og høgskoler vil bare et fåtall av disse nå opp i toppstil- lingen. De fleste må regne med å ende sin karriere i en stilling plassert i 150 - 175.000 kr. pr. år (ca. ltr. 24-28). Opprykk til dette nivå skjer normalt etter kvali- fikasjoner og/ eller langvarig tjeneste i staten.

### 2.2.2 Ledende stillinger

For funksjonærer i ledende stillinger (C-1) viser N.A.F.-statistikken følgende lønnsnivå for personer med høyere utdanning: Ca. kr. 226.700,-

I staten har byråsjefene/kontorsjefene en lønn på Ca. kr. 177.100,-  
Ca. kr. 49.600,-

eller ca. 28 %. Tilsvarende differanse i 1979 var ca. kr. 27.200,-, eller 22 %.

I bedrifter med 100 og flere funksjonærer vil funksjonærer i ledende stillinger med høyere utdanning ha et lønnsnivå på ca. kr. 238.700,-, eller ca. 35 % mer enn byråsjefene/kontorsjefene i staten. Tilsvarende tall i 1979 var kr. 164.000,- og 30 %.

Når det gjelder overingeniører med teknisk høgskole (A-1) i industrien, har disse ifølge N.A.F.-statistikken et lønnsnivå på Ca. kr. 259.700,-  
 I staten får en overingeniør (kode 3240) Ca. kr. 177.100,-  
 Differanse Ca. kr. 82.600,-

eller ca. 47 % i disfavør av de statlige ansatte overingeniører (mot 40 % i 1979). I tillegg kan nevnes at forskjellen blir ca. 51 % hvis man sammenligner en overingeniør med teknisk høgskole i bedrifter med 100 og flere funksjonærer med en overingeniør (3240) i staten (mot ca. 45 % i 1979).

### 2.2.3 Lederstillinger

Når det gjelder de høyere sjefsstillinger viser N.A.F.-statistikken at f.eks. assisterende direktører (C-0) i privat virksomhet har et lønnsnivå på ca. kr. 295.300,-  
 Ekspedisjonssjefen i staten har: ca. kr. 243.500,-



Differanse

Ca. kr. 51.800,-

eller ca. 21 %. Tilsvarende tall for 1979 er ca. kr. 34.300,- og ca. 21 %.

I bedrifter med 100 og flere funksjonærer vil assisterende direktører ha et lønnsnivå på ca. kr. 305.600,- eller ca. 26 % mer enn i staten.

#### 2.2.4 Konklusjon

Med utgangspunkt i det tallmateriale som er presentert i punktene foran, må det være grunn til å konkludere med:

- Statens lønnsnivå i forhold til privat virksomhet er generelt ugunstig på det midlere og høyere nivå
- Statens lønnsnivå er fortsatt spesielt dårlig i forhold til stillinger i privat virksomhet når det gjelder stillinger hvor det kreves høyere utdanning.
- Lønnsdifferansen mellom staten og det private næringsliv har økt ytterligere, dvs. at det har vært en relativ forskyvning i de statsansattes disfavør.

#### 2.3 Lønnsutviklingen

Når det gjelder lønnsutviklingen - både i privat virksomhet og i staten - har AF konsentrert seg om to utviklingsperioder; 1973 til 1983 og 1982 til 1983.

Tidsperioden 1973-83 er delvis tilfeldig valgt. Statens Lønnskomité av 1971 foretok visse beregninger av lønnsutviklingen for enkelte stillingsgrupper frem til og med 1973. AF synes derfor det kan være av interesse å vurdere lønnsutviklingen i privat og statlig virksomhet etter dette tidspunkt. Dessuten har Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene i sine publikasjoner inntatt en tabell som viser lønnsveksten for de største inntektstakergruppene

fra 1973 og frem til og med 1983.

### 2.3.1 Utviklingen 1973 - 83

Med utgangspunkt i bl.a. materiale fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene fremgår det at lønnsutviklingen for de statsansatte i perioden 1973-83 har vært ugunstig både i forhold til samfunnet generelt og industrien. Dette gjelder spesielt de midlere og høyere nivå.

Sammenligner en lønnsutviklingen i samme periode for ulike grupper statstilsatte, har utviklingen gått i disfavør av det midlere og høyere sjikt.

### 2.3.2 Utviklingen 1982 - 83

Lønnsoppgjørene i 1983 var 2.-årsoppgjør, og ble gjennomført som samordnet oppgjør i LO/N.A.F.-området.

Den økonomiske rammen for LO/N.A.F.-oppgjøret ble beregnet til 7,6 pst. fra 1982-83. Foruten tariff tillegg og overheng omfattet rammen en antatt lønnsglidning på 2,5 pst. i 1983. Med jevn lønnsglidning gjennom 1983, vil det bety 5 pst. lønnsglidning fra 4. kvartal 1982 til 4. kvartal 1983. Det kan tillegges at lønnsglidningen 4. kvartal 1981 til 4. kvartal 1982 var på 6,3 pst. Forhandlingsresultatet forutsatte m.a.o. en relativt sterk reduksjon i glidningstakten.

Utbetalt lønn pr. utført lønnstakerårsverk økte med 8,5 pst. fra 1982 til 1983 i gjennomsnitt for alle næringer.

Lønnsveksten for industrien fra 1982 til 1983 kan anslås til ca. 8,6 pst.

Videre viser det seg at det ikke skjedde noen vesentlig avdemping av lønnsglidningstakten gjennom 1983 for mannlige industriarbeidere; ca. 6,0 pst. fra 4. kvartal 1982 til 4.

kvartal 1983.

### 2.3.3 Konklusjon

Rent generelt kan en konstatere at det i perioden 1973-83 har vært en ugunstig lønnsutvikling for de statsansatte i forhold til det øvrige arbeidsliv og i forhold til sammenlignbare stillinger i privat virksomhet. Dette gjelder ikke minst for det midlere og øvre stillingssjikt i staten.

Videre viser det seg at lønnsforskjellene mellom privat og statlig virksomhet er større for de med høyere akademisk utdanning.

	1973	1983	%-vis endring
Overingeniør	75.720	162.969	115,2
Teknisk funksjonær i ledende stilling	77.448	204.312	163,8
Teknisk funksjonær i ledende stilling m/teknisk høyskole	84.840	226.800	168,5

Kontorassistenten - som tidligere var lønnsledende i forhold til privat virksomhet - er nå kommet på linje med lønnsnivået i privat virksomhet. For førstetektorfullmektingen har lønnsutviklingen klart gått i disfavør av de statsansatte, og staten er heller ikke på dette område lenger lønnsledende.

Lønnsutviklingen for ulike grupper statstilsatte har gått i disfavør av det midlere og høyere sjikt. Den relativt sett uheldige utviklingen av lønningene for statens tjenestemenn i høyere stillinger er også pekt på av Statens Lønnskomité av 1964 og Statens Lønnskomité av 1971. Sistnevnte komité uttaler bl.a., som påpekt under pkt. 1.7 foran:

"Det vil således være nødvendig å påse at forskjell i lønssystemer ikke fører til for store lønnsvaria-

sjoner når det gjelder sammenliknbare stillinger i og utenfor statstjenesten."

I Rikslønnsnemndas kjennelse av 24.6.1980 (Sak nr. 1/80) i tvisten mellom AF og staten, uttaler to av de nøytrale medlemmene følgende: (s. 46, 2. avsnitt):

"Disse medlemmene - Alexander og Hernes - vil understreke viktigheten av at de omhandlede skjevheter rettes opp i fremtidige oppgjør. De finner det nødvendig å gi uttrykk for alvorlig bekymring for den kvalitetssvikt og de rekrutteringsproblemer som vil kunne utvikle seg innen store deler av statens virksomhet dersom dette ikke skjer."

AF mener at staten i de etterfølgende lønnsoppgjør ikke i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til komitéens råd samt uttalelsene ovenfor. Dette har da medført:

- Lønnsnivået i staten for det midlere og høyere sjikt ligger 20-30 % lavere enn tilsvarende grupper i privat virksomhet.
- Lønnsutviklingen i staten har skilt seg ut fra lønnsutviklingen i det øvrige arbeidsliv i perioden 1973-83. De fleste stillingskategorier har hatt en vesentlig dårligere lønnsutvikling enn tilsvarende grupper i privat sektor.
- Lønnsutviklingen for ulike grupper statstilsatte viser at den nominelle lønnsutvikling for det midlere og høyere sjikt ligger under gjennomsnittet i staten.

### 3. MINDRELØNNSUTVIKLING

1980-årene har hittil vært preget av til dels stor uro på det statlige arbeidsmarked. Noe av dette skyldes alminnelig misnøye med lønnsforholdene sett i forhold til prisstigning, avgiftsøkninger og de skjerpede endringer i bo- og studiekostnader. Den vesentlige del av misnøyen skyldes imidlertid at flere og flere grupper statstilsatte synes de lønsmessig har sakket for mye akterut i forhold til sammenliknbare grupper på andre arbeidsmarkeder, både det private og det kommunale. Dette har resultert i åpen konflikt i 1980 og 1984, samt at vesentlig flere saker er brakt inn for Statens Lønnsutvalg.

I forbindelse med AF-konflikten i 1980 uttalte Forbruker- og

administrasjonsdepartementet følgende:

"Forbruker- og administrasjonsdepartementet fremholder at lønnsoppgjørene i statssektoren tradisjonelt har fulgt tariffoppgjørene i LO/N.A.F.-området. Det har dessuten vært vanlig å forhandle om kompensasjon for den eventuelle mindrelønnsutvikling som tjenestemennene kan ha hatt i forhold til arbeidere i det private arbeidsliv, og som kan påvises statistisk. I de senere år har lønnsoppgjørene i den offentlige sektor bygget på at tjenestemennene i gjennomsnitt skal ha om lag den samme lønnsutvikling som arbeidstakere ellers i samfunnet."

(Rikslønnsnemndas kjennelse av 24.6.80 i sak nr. 1/1980, s. 30).

Lønnskomitéen av 1971 foretok en lønsmessig vurdering av samtlige stillinger/stillingsgrupper i staten og foreslo hvilken lønsplassering disse skulle ha. I denne vurderingen ble bl.a. partene enige om hvilket sammenligningsgrunnlag man skulle benytte. En viser i denne forbindelse til "Lønssystemet i staten", side 73, punkt 3.4.4 Sammenligning av lønnsnivå og lønnsutvikling for stillinger i staten og i privat virksomhet:

"Det har vist seg at det er vanskelig å velge ut stillinger i privat og statlig virksomhet som har et så ensartet innhold at de kan sammenlignes lønsmessig. For likevel å kunne sammenholde lønnsforhold for statsansatte med ansatte i privat virksomhet, har en valgt å ta for seg grupper av stillinger som en antar vil ha et tilnærmet ensartet innhold, og som tilnærmet befinner seg på samme stillings- og ansvarsnivå. Dette betyr ikke at de enkelte stillinger kan sammenlignes, men at en for stillingene som grupper betraktet, finner det forsvarlig å sammenholde lønnsforholdene.

Komitéen har kommet til at det i privat virksomhet fortrinnsvis er innenfor Norsk Arbeidsgiverforenings lønnsstatistikk for funksjonærer at det er mulig å finne stillingsgrupper som kan nyttes ved en sammenligning med lønningene i staten. I avsnittene 3.4.5, 3.4.7 og 3.4.8 har en imidlertid gitt en kort omtale også av lønnsstatistikken for funksjonærer i bank- og forsikringsvirksomhet, ansatte i kommunene og høyere funksjonærer i statens bedrifter.

Nedenfor følger en oppstilling av de stillinger/

stillingsgrupper som er valgt fra N.A.F.s lønnsstatistikk. I tillegg til at en har søkt å finne frem til mest mulig likeartede stillingsgrupper, har en tatt hensyn til at de forskjellige nivåer og hovedgrupper i teknisk og administrativ virksomhet bør være representert.

Privat virksomhet

Staten

Industriarbeidere C 4 og C 3 - kontorfunksjonærer med enkelt rutinearbeid og kontorfunksjonærer med kvalifisert arbeid	Fagarbeidere Kontorstillinger i inkl. 4 - 12
C 2 Kontorfunksjonærer med kvalifisert og selvstendig arbeid på eget ansvar i alderen 25 - 29 år	Begynnerlønninger for akademikere, lønnsklassene 14.3, 15.3, 16.3
C 1 Kontorfunksjonærer i ledende stilling	Byråsjefer/kontorsjefer
C 0 Assisterende direktører	Ekspedisjonssjefer/avdelingsdirektører
A 4 Tekniske funksjonærer med kvalifisert og selvstendig arbeid	Avd. ingeniør II
A 2 Tekniske funksjonærer i ledende stilling	Overingeniør II
A 1 Overingeniør	Overingeniør I

Stort sett inneholder hver gruppe relativt mange stillinger. Enkeltstillingene i staten må oppfattes som representanter for grupper av stillinger."

Ovennevnte sammenligningsgrupper er i hovedsak benyttet ved vurderingen av lønnsutviklingen fra 1973-83, jfr. pkt. 2 foran. Som det fremgår har - til tross for komponenten mindrelønnsutvikling i lønnsoppgjørene for de statstilsatte - lønnsutviklingen i privat sektor vært klart sterkere enn i den statlige sektor.

AF mener derfor at de statstilsatte ved årets oppgjør burde gis en viss kompensasjon også for denne mindrelønnsutvikling.

Tar vi utgangspunkt i perioden 1982-83, kan mindrelønnsut-

viklingen for de statstilsatte anslås til følgende:

1. Lønnsutvikling i staten

Gjennomsnittlig årslønn 1982		Kr. 110.568
1/1 1983	9.484 x 4 =	37.936
1/5 1983	10.055 x 3 =	30.165
1/8 1983	10.166 x 5 =	<u>50.830</u>
		" 118.931

Lønnsvekst 1982 til 1983:

$$100 \left( \frac{118.931}{110.568} - 1 \right) = \underline{7,56 \%}$$

2. Lønnsvekst for industri/funksjonærer

a) Lønnsvekst for industri 1982-83	8,3 %
b) Lønnsvekst for funksjonærer 1982-83	9,1 %
c) Lønnsvekst for industriansatte under ett fra 1982-83 blir	8,62 %*

\* Benyttet fordelingen 60 % industriansatte og 40 % funksjonærer

3. Mindrelønnsutvikling

De statstilsattes mindrelønn kan derved beregnes til:

$$100 \left( \frac{108,62}{107,56} - 1 \right) \approx \underline{1 \%}$$

På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor er det vanskelig å forstå at Forbruker- og administrasjondepartementet - som statens arbeidsgiver - nå ikke aksepterer at det gis kompensasjon for dette etterslep, til tross for den klare forankring dette har i tidligere praksis.

#### 4. MYNDIGHETENES RAMMEBETINGELSER

I nasjonalbudsjettet for 1984 ble det lagt avgjørende vekt på at veksten i statens egne lønninger og statens overføringer til andre lønninger ikke skulle overstige 5 % fra 1983 til 1984. Et slikt opplegg innebærer at veksten både i statens direkte lønnsutbetalinger og i tilskudd/overføringer som er bidrag til andres inntekter, begrenses til 5 %.

Videre innebærer dette at myndighetene ønsket å frigjøre seg fra tradisjonelle indeksbindinger på statsbudsjettets utgiftsside og å løse opp pris- og kostnadsautomatikken i ulike overføringsordninger.

Det er ingen grunn til å legge skjul på at myndighetenes holdninger ved dette tariffoppgjør har gjort forhandlingene svært vanskelige.

AF har i Regjeringens Kontaktutvalg klart sagt fra at de ikke ville - eller kunne - akseptere noe lønnsdiktat ved årets oppgjør. Myndighetenes invitasjon til et inntektspolitisk samarbeid med partene i arbeidslivet står derfor i stor kontrast til de rammer og forutsetninger som myndighetene selv fastla. AF har alltid vært - og er fortsatt - innstilt på et godt inntektspolitisk samarbeid med myndighetene.

Et slikt samarbeid må imidlertid skje på fritt grunnlag og med utgangspunkt i den frie forhandlingsrett, på samme måte som den lovgivende myndighet har tillagt et frittstående organ - Rikslønnsnemnda - å avgjøre tvister av den karakter vi står overfor her.

#### 5. AFs KRAV VED HOVEDTARIFFREVISJONEN 1984

##### 5.1 Den organisasjonsmessige behandling



Tariffrevisjonen 1984 ble forberedt på vanlig organisasjonsmessig måte i AF. I løpet av høsten 1983 foregikk det omfattende drøftinger på grunnplanet i AFs medlemsorganisasjoner, og AF holdt regionale tariffkonferanser på i alt 17 sentrale steder.

På bakgrunn av den omfattende interne organisasjonsmessige behandling og AFs lønnspolitiske målsetting, kunne AFs sentrale ledelse trekke opp følgende hovedkonklusjoner:

- Det må gis et likt prosentvis tillegg på A-tabellen som tar hensyn til den generelle pris- og kostnadsutvikling, herunder de skjerpede studielånsbetingelsene.
- Trinnavstanden i statens lønnsregulativ (A-tabellen) harmoniseres i tråd med anbefalingene i Statens Lønnskomité av 1971.
- De statsansatte og lærerne må gis kompensasjon for den mindrelønnsutvikling de har hatt i forhold til det øvrige arbeidsliv i den senere tid.
- Det må avsettes midler til et justeringsoppgjør i løpet av 1984 hvor det spesielt tas hensyn til de grupper som er kommet skjevt ut i de senere år og begynnerlønnen for de langtidsutdannede. Dessuten må det gjennomføres et justerings- og normeringsoppgjør pr. 1. mai 1985 på fritt grunnlag.
- Det må fremmes forslag om endringer i lov om Statens pensjonskasse av 28.7.49 overfor Stortinget slik at statspensjonistenes forhold bedres.
- Boliglånsordningen i staten må forbedres.

## 5.2 AFs konkrete krav

AF overleverte sine krav til Forbruker- og administrasjonsdepartementet ved brev av 14. mars 1984.

I forbindelse med fremleggelsen av AFs krav, foretok AF en relativt grundig analyse av landets økonomiske situasjon og forventede utvikling.

Vi skal ikke her gjenta samtlige av de opprinnelige krav vi fremmet 14. mars, men konsentrere oss om de krav som AFs påstand overfor Rikslønnsnemnda omfatter. Bakgrunnen for dette er at staten og organisasjonene i staten - etter anmodning fra Rikslønnsnemndas formann - ved protokoll av 20. juni 1984 er blitt enige om enkelte punkter vedrørende den nye hovedtariffavtalen. Enkelte av AFs opprinnelige krav ble frafalt i forbindelse med inngåelsen av denne protokollen.

#### 5.2.1 Generelt tillegg

AF har som målsetting at de statsansatte og lærerne skal følge med i den alminnelige lønnsutvikling i samfunnet for øvrig og tilnærmet ligge likt lønnsnivået for sammenlignbare grupper ellers. Dette må imidlertid gjelde alle stillingssjikt innen staten.

Det er påvist i pkt. 2.2 foran at lønnsnivået for AFs medlemmer i staten ligger langt under tilsvarende eller sammenlignbare stillinger i det øvrige arbeidsliv.

I tillegg til dette, som påvist under pkt. 2.3. foran, er lønnsutviklingen for det midlere og øvre sjikt i staten i de senere år vesentlig dårligere enn gjennomsnittet for de øvrige statsansatte. Spesielt gjelder dette det midlere sjikt i inneværende periode.

Det er derfor nødvendig at lønnsutviklingen og lønnsnivået for de midlere og øvre sjikt nå bedres. En minner i denne forbindelse også om de problemer som gjør seg gjeldende i flere statsetater med hensyn til å beholde og rekruttere dyktige og høyt kvalifiserte arbeidstakere.

Ved utformingen av profilen eller innretningen på A- tabellen er det AFs oppfatning at tilleggene må gis som like prosentvise tillegg.

Det er under pkt. 3 foran redegjort nærmere for mindre-lønnsutviklingen i staten i forhold til det øvrige arbeidsliv. Det er der påvist at mindrelønnsutviklingen for de statsansatte og lærerne i perioden 1982- 1983 utgjorde ca. 1 %. Etter AFs oppfatning vil det være uakseptabelt om de statsansatte ikke får kompensasjon for denne mindrelønnsutviklingen.

Det har videre i alle år vært et viktig punkt for AF - både i arbeidet i Statens Lønnskomité og de etterfølgende tarifforhandlinger - å få til en rimelig avstand mellom lønnstrinnene i statens regulativ. Avstandene varierer i dag til dels sterkt, og AF er innstilt på at det ved dette tariffoppgjør, som en første fase, brukes 0,1 % av den økonomiske ramme til dette.

På denne bakgrunn - og fordi det er nødvendig å avsette midler til et justeringsoppgjør i 1984 - mener AF at satsene i lønnstabell A og lønnstabell B må økes med i alt 3,53 % på årsbasis. 3,43 % av dette benyttes til et likt prosentvis tillegg på A- og B-tabellene, mens 0,1 % benyttes til en harmonisering av trinnavstanden på A-tabellen fra ltr. 24 og oppover.

AF har i pkt. 6 nedenfor kommentert de enkelte faktorer vedrørende rammen på 5,9 % som er lagt til grunn i de fleste oppgjør på den private sektor og påvist at det knytter seg flere usikkerhetsmomenter til den forventede lønns- glidning. Av den grunn finner AF det nødvendig å innta en lønnsgarantibestemmelse slik det fremgår av påstanden.

#### 5.2.2 Justerings- og normeringsforhandlinger

Under pkt. 2.2 foran har AF påpekt de store nivåforskjeller som eksisterer for sine statsansatte medlemmer i forhold til det øvrige arbeidsliv.

Et av AFs sentrale krav ved årets tariffrevisjon er derfor

at det skal føres justeringsforhandlinger pr. 1. oktober 1984. Disse urimelige lønsmessige skjevheter gjelder også begynnerlønnen for arbeidstakere med høyere utdanning, til tross for at flere av disse gruppene fikk begynnerlønnen hevet pr. 1. august 1983. På bakgrunn av dette og de skjerpede studielånsbetingelsene er det derfor nødvendig allerede i 1984 å bedre lønnen for de med høyere utdanning, slik at de nyutdannede blir i stand til å møte sine økonomiske forpliktelser.

På grunn av statens omfattende virksomhet og store antall forskjellige arbeidstakergrupper er det imidlertid ikke mulig å få tatt hensyn til de ovenfor nevnte forhold på en tilfredsstillende måte ved et hovedtariffoppgjør. Egne justeringsforhandlinger er den eneste mulige måte å gjennomføre dette på, dersom slike forhandlinger skal kunne gjennomføres på en forsvarlig måte. Det skulle i denne forbindelse være tilstrekkelig å vise til "Lønnsplaner i staten", et omfattende dokument, som inneholder samtlige arbeidstakergrupper og lønnsplaner i staten.

For å underbygge dette nærmere gjør AF også oppmerksom på at de to siste justeringsoppgjør - uavhengig av normeringsforhandlingene - foregikk over en periode på flere måneder. I 1981 startet forhandlingene opp 4. juni 1981 og ble sluttført 28. oktober 1981, mens de i 1983 startet opp 26. mai 1983 og ble avsluttet 12. september 1983.

AF vil videre henlede oppmerksomheten på § 29 i lov om offentlige tjenestetvister som har følgende bestemmelse:

"I tilfelle det under forhandlingene om avslutning av tariffavtale ikke oppnås enighet om

1. hvilket lønnstrinn eller lønnsplan i statens lønnsregulativ en stilling eller stillingsgruppe skal henføres til,
2. oppnormering av en tjenestemanns stilling fra lavere til høyere grad,
3. endringer i bestemmelser om overtidsgodtgjørelse eller om begrensede særtillegg av lønsmessig

art for så vidt disse forhold ikke er regulert gjennom generelle bestemmelser i tariffavtalen, kan hver av partene bringe tvisten inn for Statens lønnsutvalg, som avgjør tvisten med bindende virkning for vedkommende tariffperiode.

Tvister som nevnt i første ledd kan, dersom partene er enige, i stedet bringes inn for særskilt nemnd etter § 27, som har samme avgjørelsesmyndighet som Statens lønnsutvalg.

Reglene i denne paragraf gjelder også for tariffavtaler som bare omfatter én gruppe av tjenestemenn."

Etter AFs oppfatning medfører denne bestemmelsen at uenighet og tvist mellom partene vedrørende justerings- og normeringsforhandlinger ikke er gjenstand for verken mekling eller lovlig bruk av kampmidler. Slike tvister skal bringes inn for Statens Lønnsutvalg. Det vises i denne forbindelse til Forbruker- og administrasjonsdepartementets kommentarer i Ot.prp. nr. 47 (1981-82) side 1, spalte 1 og 2 om lov om endringer i lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958:

"Tjenestetvistloven bygger på at lønningene i staten er fastsatt i et regulativ som gjelder for hele statstjenesten, og som er basert på lønnsklasser (lønnstrinn) som de forskjellige stillinger og stillingsgrupper er innplassert i.

Ved de generelle tarifforhandlinger som føres med hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag i fellesskap, er hovedforhandlingstemaet lønnssetningene i regulativet, med andre ord hvilke lønnssetninger som skal gjelde for de enkelte lønnstrinn. Dertil forhandles det om endringer i fellesbestemmelsene og eventuelle indeksreguleringsbestemmelser osv. Ved disse forhandlingene forhandles det således om lønns- og arbeidsvilkår som er felles for hele statstjenesten. Hvis man under forhandlingene kommer til enighet, blir forhandlingsresultatet vanligvis sendt til uravstemning. I motsatt fall er tvisten gjenstand for mekling, jfr. lovens kapittel 4. Dersom meklingen heller ikke fører frem, er det adgang til arbeidskamp (streik og lockout).

Visse lønnsproblemer er av en slik art at de ikke egner seg for mekling, og heller ikke for uravstemning. Dette gjelder i første rekke spørsmål om innplassering på lønnstrinnene, og om særlige lønnstillegg som bare gjelder for visse tjenestemannsgrupper. Av denne grunn er det i lovens § 29 fastsatt at dersom det under forhandlinger om avslutning av tariffavtalene ikke oppnås enighet om

slike spørsmål, kan hver av partene bringe tvisten inn for Statens lønnsutvalg, som avgjør tvisten med bindende virkning, m.a.o. er det innført tvungen voldgift for slike spørsmål. I lovens § 30 er det bestemt at slike tvister ikke må søkes løst ved hel eller delvis arbeidsnedleggelse, arbeidsstengning eller annen arbeidskamp. I lovens § 14 er det fastsatt at slike tvister også er unntatt fra mekling. Det er selvsagt ikke noe til hinder for at man under hovedtarifforhandlingene også forhandler om slike spørsmål, men dersom saken går til mekling, er da disse spørsmål ikke lenger med i den videre behandling. I praksis ordner man seg vanligvis slik at justerings- og normerings saker og spørsmål om begrensede særtilllegg blir behandlet i tariffperioden."

På bakgrunn av både de reelle og formelle argumenter som her er fremført, er AF av den oppfatning at justeringsforhandlinger ikke skal behandles av Rikslønnsnemnda. I stedet må det avsettes 0,6 % på årsbasis til gjennomføring av egne justeringsforhandlinger pr. 1. oktober 1984, samt at det fastsettes at det skal gjennomføres et justerings- og normeringsoppgjør på fritt grunnlag i 2. avtaleår.

### 5.2.3. 2. avtaleår

På tilsvarende måte som ved tidligere hovedtariffrevisjoner mener AF det er nødvendig med forhandlinger om lønnsregulering for 2. avtaleår pr. 1. mai 1985. Disse forhandlingene må sees i sammenheng med den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet, utsiktene for 2. avtaleår og pris- og lønnsutviklingen for 1. avtaleår. De statsansatte og lærernes nominelle lønnsutvikling og lønnsnivå må vurderes i forhold til lønnsutviklingen og lønnsnivået i arbeidslivet for øvrig.

Det eneste nye i dette kravet i forhold til tidligere hovedtariffavtalebestemmelser er at AF vil ha inn sammenligninger vedrørende lønnsnivået i de forskjellige sektorer i arbeidslivet. Bakgrunnen for dette er de forskjeller i lønnsnivået som vi har påpekt i pkt. 2.2 foran.

#### 5.2.4 Pensjoner

Etter AFs oppfatning er det nå påkrevet å få bedret statspensjonistenes vilkår. Pensjonsgrunnlaget for statspensjonistene er som kjent knyttet til det lønnstrinn vedkommende hadde på fratredelsestidspunktet. Dette medfører at pensjonistenes pensjonsgrunnlag kun reguleres i takt med de endringer som skjer på de enkelte lønnstrinn på A-tabellen.

På bakgrunn av at en del av den økonomiske rammen vanligvis avsettes til andre formål enn regulering av A-tabellen, f.eks. justerings- og normeringsforhandlinger, har pensjonsgrunnlaget ikke fulgt med den generelle lønnsutviklingen i staten. Dette har også medført at pensjonister som er pensjonert fra samme stillingsgruppe i staten, kan ha forskjellige pensjonsgrunnlag, avhengig av hvilket tidspunkt de fratradte sine stillinger.

AF er innforstått med at kravene vedrørende pensjonsforholdene - ut over den regulering som skjer på A-tabellen - krever lovendringer. Det fremmes derfor krav om at det blir fremsatt nødvendig lovendringsforslag i denne forbindelse.

For øvrig gjøres oppmerksom på at Stortinget allerede har vedtatt at pensjonene "blir regulert i samsvar med de lønnsatser som blir fastsatt av Rikslønnsnemnda" (St.prp. nr. 130, side 2, pkt. II).

#### 5.2.5 Boliglån

Statsansattes muligheter for boliglån er fortsatt begrenset til kr. 22.000. Sett i forhold til dagens boligpriser og de låneordninger som eksisterer på den kommunale og den private sektor, er dette beløp uanstendig lavt. Etter opplysninger innhentet fra Oslo og Bærum kommuner og Kommunal

Landspensjonskasse er tilsvarende beløp h.h.v. kr. 200.000, kr. 150.000 og fra kr. 20.000 - 500.000.

Enkelte grupper som omfattes av hovedtariffavtalen med staten, men som ikke er statsansatte, faller også utenfor eksisterende låneordning i staten. Dette gjelder undervisningspersonalet i skoleverket.

AF ønsker derfor at det i perioden skal opptas særskilte drøftinger mellom staten og hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag med sikte på å bedre låneordningene, både mht. beløpet og hvilke grupper arbeidstakere dette skal omfatte.

#### 6. ANBEFALTE/VEDTATTE FORSLAG I PRIVAT SEKTOR

I de lønnsavtaler som foreløpig er avsluttet i LO/N.A.F.-området, er partene stort sett blitt enige om en økonomisk ramme på 5,9 % fra 1983-84, samt et generelt tillegg på 70 øre timen fra 1. april 1984. Dessuten er partene blitt enige om spesielle tillegg/endringer i de respektive overenskomster som kostnadmessig varierer fra overenskomst til overenskomst.

I siste nummer av Kreditt og Konjunkturer (nr. 2/84) fra Den norske bankforening hitsettes følgende:

"Hvis dette blir normgivende for de øvrige oppgjør - hva mye kan tyde på - vil tariff tilleggene bidra med rundt 1 pst. til årsveksten. Overhenget fra 1983 utgjør 2 3/4 pst., slik at bidraget fra lønns- glidningen må begrenses til 2 1/4 pst. dersom partenes ramme på 5,9 pst. i årslønnsvekst skal holde. Dermed må glidningen målt i 4. kvartal i år komme ned i ca. 4 pst. mot 5,6 pst. målt i 4. kvartal 1983. Dette kan synes som en urealistisk forutsetning, spesielt i industrien hvor både overhenget og glidningen ved slutten av fjoråret lå høyere enn i LO/N.A.F.-området totalt. Norsk økonomi er inne i en oppgangskonjunktur, og driftsresultatene i flere, tradisjonelt lønnsledende industribransjer øker sterkt. For industrien totalt var økningen i driftsresultatet ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall 18,5 pst. i fjor. Under slike forhold er det vanskelig å få til nedgang i lønns- glidningen.



Hvis lønnsglidningen skulle holde seg på nivået fra 4. kvartal 1983 gjennom 1984, vil årslønnsveksten i LO/N.A.F.-området med de antydde tariff tillegg bli ca. 7 pst., og opp mot 7 1/2 pst. i industrien alene."

AF kan slutte seg til de sysnpunkter som er nevnt i ovennevnte rapport.

I Norsk Kommuneforbunds fagblad nr. 11/84 (s. 10) finner vi følgende uttalelse fra LOs representantskapsmøte den 7. juni d.å.:

"Om oppgjøret ellers sa LO-nestformannen at mye kan tyde på at rammen vil bli noe høyere enn 5,9 prosent, kanskje nærmere 6,5 prosent når det tas hensyn til de forskjellige forbedringene i overenskomstene. Det endelige resultatet vil imidlertid avhenge av hvordan lønnsglidningen utvikler seg."

Videre har Norges Bank i sin økonomiske kvartalsoversikt (2-1984) uttalt følgende på s. 15:

"En lønnsutvikling i industrien innen rammen på 5,9 % i gjennomsnittlig økning i 1984 krever en år-til-år lønnsglidning på omkring 4 1/2 % mot 6 % i 1983. Selv om lavere produktivitetsvekst kan bidra til mindre lønnsglidning, er et fall på 1 1/2 prosentpoeng neppe innen rekkevidde i nåværende konjunktursituasjon. Norges Bank legger derfor til grunn noe høyere lønnsglidning enn dette, og antar at den gjennomsnittlige timekostnadsvekst i 1984 ikke blir under 6 1/2 %."

Med utgangspunkt i det som er nevnt ovenfor - samt de foreløpige resultater som foreligger vedrørende funksjonærer - er det rimelig å anslå at lønnutviklingen i industrien fra 1983 - 84 kan bli i størrelsesorden 7 - 7 1/2 % prosent.

## 7. FORHANDLINGENE

Forhandlingene startet opp, som tidligere nevnt, 14. mars og ble avsluttet 13. april.

Etter AFs oppfatning ble det i svært liten utstrekning ført reelle forhandlinger denne gangen. Dette vil imidlertid

ikke bli kommentert nærmere overfor Rikslønnsnemnda.

Av positive ting ved statens tilbud var selve innretningen eller profilen vedrørende tilleggene på A-tabellen, idet disse tilleggene ble utlagt som like prosentvise tillegg, samt prinsippet om avsetning av midler til justerings- og normeringsoppgjør. For øvrig var det svært små imøtekommer av de krav AF hadde fremmet.

Staten fremla også muntlig for organisasjonene hvilken økonomisk ramme som var lagt til grunn. Det ble i denne forbindelse opplyst at den forventede lønnsglidning i staten var beregnet til 0,3 % på årsbasis. Etter AFs oppfatning er det imidlertid realistisk å hevde at den forventede lønnsglidning vil bli 0,2 %. Lønnsglidningen for 1982-83 er beregnet til 0,2 %. Faktorer som påvirker lønnsglidningen i staten, som f.eks. alderssammensetning og ansienhetsopprykk, er stort sett de samme nå som for 1982-83.

Staten fremla også forslag til endring av hovedtariffavtalens pkt. V b. Denne bestemmelsen inneholder regler om muligheter for forhandlinger om lønns plasseringer m.v. for enkeltstillinger eller grupper, på nærmere angitte vilkår. Bestemmelsen ble i vesentlig grad endret i 1982, og AF er av den oppfatning at bestemmelsen fortsatt bør være den samme i kommende periode.

## 8. MEKLING

Det er tidligere nevnt at meklingen startet opp 2. mai og ble avsluttet 23. mai.

Under de sonderinger som ble foretatt av Riksmeklingsmannen ble det bl.a. klart at staten var villig til å øke sitt tilbud innenfor en ramme som staten hadde beregnet til 5,9 % på årsbasis. Det ble imidlertid fortsatt fra statens side lagt til grunn en lønnsglidning på 0,3 % som AF ikke

er enig i, jfr. pkt. 7 ovenfor.

På bakgrunn av dette ble det lagt frem et nytt tilbud vedrørende A- og B-tabellene som i gjennomsnitt tilsvarte 2,43 % på årsbasis. Tilleggene på A-tabellen var ikke denne gangen lagt ut som prosentvise like tillegg slik AF krever.

Staten var dessuten villig til å imøtekomme organisasjonenes krav om justerings- og normeringsforhandlinger på fritt grunnlag pr. 1. mai 1985, men ikke villig til å avsette midler til et justeringsoppgjør pr. 1.10.84 på 0,6 % på årsbasis slik AF fremmet krav om og har dokumentert behovet for tidligere.

Forslaget fra staten til ny "V-b bestemmelse" kan ikke aksepteres fra AFs side.

Staten fremla også tilbud om justeringer av et relativt stort antall stillingsgrupper, i realiteten et justeringsoppgjør i forbindelse med hovedtariffrevisjonen. AF har tidligere i pkt. 5.2.2 foran fremført sine synspunkter vedrørende justerings- og normeringsforhandlinger sammen med selve hovedtarifforhandlingene og viser til dette. I tillegg vil en her også påpeke det urimelige i at dette ble fremlagt på et så sent tidspunkt som under "innspurten" av meklingen.

Prinsipielt sett er AF av samme oppfatning når det gjelder tilbudet om nedsettelse av leseplikten for lærere i grunnskolens barnetrinn. Dette er et særkrav vedrørende en enkelt gruppe arbeidstakere, som burde vært behandlet i særavtaleforhandlinger.

## 9. VIRKNINGSTIDSPUNKT

AF har nedlagt påstand om at den nye tariffavtalen skal

gjøres gjeldende fra 1. mai 1984.

Som tidligere nevnt omfatter denne saken to tvister. For det første tvisten som er innbrakt for Rikslønnsnemnda etter tjenestetvistlovens § 26 a. I Rikslønnsnemndas sak 1/1980 av 24. juni 1980 fastsatte nemnda virkningstidspunktet til 30. mai 1980 for disse gruppene. Dette var det tidspunktet de arbeidstakere som hadde vært i streik gikk tilbake til arbeidet. I Arbeidsrettens dom av 4. desember 1980, sak nr. 52/80 mellom staten og AF ble dette kjent ugyldig.

I denne saken ble det bl.a. fastslått i domsslutningen vedrørende motsøksmålet:

"Rikslønnsnemndas kjennelse av 24. juni 1980 kjennes ugyldig for så vidt angår ikrafttredelsestidspunktet for kjennelsen i den tvist som ble behandlet med hjemmel i tjenestetvistlovens § 26 a."

Dette medførte m.a.o. at virkningstidspunktet for disse arbeidstakerne ble 1. mai 1980. AF anser det derfor fastslått av Arbeidsretten at virkningstidspunktet for denne tvisten skal være 1. mai 1984.

Konsekvensen av dette må være at virkningstidspunktet for den andre tvisten også fastsettes til 1. mai 1984. Etter AFs oppfatning kan det ikke sies at det er trukket opp noen fast praksis av Rikslønnsnemnda om at virkningstidspunktet for tvister i staten skal være fra det tidspunkt arbeidstakerne opptar arbeidet igjen etter en streik. Det vises her til Rikslønnsnemndas kjennelse av 27. juni 1972 i sak nr. 2/72 mellom staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Embetsmennenes Landsforbund, hvor virkningstidspunktet ble fastsatt til 1. mai. Denne beslutning var enstemmig.

I Rikslønnsnemndas kjennelse av 24. juni 1980 i sak nr. 1/80 ble virkningstidspunktet fastsatt til 30. mai for begge grupper. Nemnda uttalte i den forbindelse:

"Det er liten grunn til å avgjøre ikrafttredelses-  
spørsmålet på forskjellige måter for de arbeids-  
takere som har streiket og de som ikke har vært  
tatt ut i streik."

AF er enig i denne uttalelse. Etter nevnte dom i Arbeids-  
retten må dette derfor medføre at virkningstidspunktet  
fastsettes til 1. mai for alle grupper.

Staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet har i det vesentlige anført:

Samtlige organisasjoner har et hovedkrav om at kjøpekraften skal opprettholdes fra 1983 til 1984 og at det skal gis en ytterligere kompensasjon for mindrelønnsutviklingen. Dessuten har alle organisasjonene krevd visse bedringer i fellesbestemmelsene samt bedring for pensjonistene og ny reguleringsmåte for løpende pensjoner og at boliglånsordningen skal forbedres.

Statstjenestemannskartellet/Norsk Lærerlag har lagt vekt på:

- at lønnsstigene skulle gis slik at det ble tatt spesielt hensyn til lavere og midlere lønte
- at "standardstigesystemet" videreføres
- at arbeidstakere med 14 års tjenesteansiennitet skal lønnes minst i ltr. 15
- at det føres justerings- og normeringsforhandlinger i løpet av første avtaleår og med virkning fra 1. mai 1985.
- at det skulle gjennomføres en arbeidstid på 37 1/2 timer pr. uke i løpet av tariffperioden
- at leseplikten for lærere i grunnskolen reduseres fra 29 timer til 27 timer i uka fra 1. august 1984.

Akademikernes Fellesorganisasjon har lagt vekt på at det gis:

- likt prosentvis tillegg på lønnstabell A. Profilen skulle særlig ta hensyn til statsansatte i det øvre og midlere sjikt, bl.a. ved å endre avstanden mellom trinnene i lønnstabellen slik at avstanden mellom trinnene

fra 27 til 39 ble større

- at det blir justeringsoppgjør i løpet av 1984, med avsatte beløp og at det blir justerings- og normeringsforhandlinger på fritt grunnlag i løpet av 2. avtaleår
- at det inngås prinsippavtale om kortere arbeidstid.

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat har lagt vekt på:

- at tillegget på alle lønnstrinn på lønnstabell A blir slik at kjøpekraften (den disponible realinntekt) fra 1983 opprettholdes for samtlige arbeidstakere i staten
- at kompensasjon for mindrelønnsutviklingen brukes til justeringer av topplønnsnivået på lønnsregulativets midtsjikt (litr. 13/14 - 26/27), eller til et kronetillegg på lønnstabell A for det lønnsnivået (midtsjiktet) som kom ugunstig ut ved justeringsoppgjøret pr. 1. august 1983
- justerings- og normeringsforhandlinger på fritt grunnlag med virkning fra 1. mai 1985
- prinsippavtale om at det skal innføres lik arbeidstid (37 1/2 timer pr. uke) for alle arbeidstakere i staten
- fleksibel aldersgrense/pensjonsalder fra fylte 62 år.

Kravene fra organisasjonene sprikte således ganske mye.

#### Den økonomiske situasjon

Regjeringens hovedmål er å trygge grunnlaget for velferdsstaten og sysselsettingen, og en nødvendig forutsetning for å oppnå dette er å få til en sterkere økonomisk vekst.

Pris- og kostnadsveksten må dempes og næringslivets omstillingsevne og produktivitet må økes.

Siden 1970 er vår konkurransevne overfor andre land svekket med om lag 30 prosent. Det er av avgjørende betydning at konkurransevnen bedres, og dette kan først og fremst oppnås gjennom lavere lønnsvekst og bedre produktivitetsvekst i Norge i forhold til våre handelspartnere. Det er viktig at moderat lønnsvekst gjennomføres i hele økonomien slik at uheldige smitteeffekter i priser og lønninger mellom sektorene unngås.

I Nasjonalbudsjettet for 1984 blir det vist til beregninger som tilsa at lønnsveksten fra 1983 til 1984 måtte begrenses til under 5 prosent for å unngå at konkurransevnen svekkes. I de inngåtte tariffavtaler og anbefalte forslag bedømmer partene selv rammene til 5,9 prosent - målt som lønnsvekst fra 1983 til 1984. Beregninger basert på nye anslag for utviklingen i andre land tyder på at lønnsveksten i Norge fra 1983 til 1984 måtte ligge en god del lavere enn 5 prosent for at konkurransevnen skulle være uendret. En lønnsstigning på 5,9 prosent innebærer altså en forverring av forholdet.

Utviklingen i norsk økonomi i 1985 vil i stor grad være avhengig av forhold som fastlegges i år. Det norske kostnadsnivå vil fortsatt være et hovedproblem. Den relativt lave inflasjonstakten internasjonalt krever moderat kostnadsvekst i Norge, om konkurransevnen skal opprettholdes.

Pris- og inntektspolitikken må understøtte dette. Særlig viktig blir det å få realisert dempet vekst i priser og kostnader, mindre bindinger mellom lønnsutviklingen i de ulike sektorer og mindre bindinger mellom lønninger og priser.



### Lønnsutviklingen for statstilsatte og lærere

Staten har vist til at det ikke er uoverensstemmelse mellom staten og organisasjonene om innholdet i det statistiske materialet når det gjelder lønnsutviklingen for de statstilsatte og lærere.

De statstilsattes lønnsvekst fra 1982 til 1983 var på 7,6 prosent. Lønnsutviklingen for lærerne var noe sterkere. Utviklingen i disponibel realinntekt har vært positiv for den samme periode. Organisasjonenes krav ved tariffrevisjon i 1983 om opprettholdelse av kjøpekraften er dermed oppfylt.

Lønnsveksten har vært noe sterkere siste år for de kommunalt tilsatte enn for de statstilsatte. Lønnsoverhenget 1983/1984 er også større i kommunen enn i staten. Dette betyr at hvis lønnsveksten 1983-84 skal holdes innenfor samme ramme, må lønnstilleggene i 1984 bli lavere i kommunen enn i staten.

En må være oppmerksom på at sysselsettingen er ulikt sammensatt i den kommunale og den statlige sektor. Den kommunale sektor har relativt flere på de lavere og midlere lønnsnivå. Et tariffoppgjør med varierende prosentuell lønnstillegg over lønnstabellen vil derfor kunne representere ulike kostnadsrammer i de to sektorene.

Utviklingen i disponibel realinntekt for de statstilsatte i inneværende år vil avhenge av lønns- og prisveksten. Det partssammensatte statistikkutvalget beregnet nødvendig lønnsvekst 1983-1984 i staten for på gjennomsnittlig brutto årslønn å opprettholde kjøpekraften fra 1983 under ulike prisanslag. Staten vil her påpeke at de statstilsatte opprettholder sin disponible realinntekt med en lønnsvekst 1983-1984 på 5,9 prosent selv med en prisstigningstakt helt opp mot 7 prosent. Det antas at den gjennomsnittlige konsumprisstigningen fra 1983 til 1984 trolig vil bli om lag 6 1/2 prosent.

### Den økonomiske rammen for oppgjøret

Etter statens oppfatning burde sysselsettingssituasjonen tilsi at hensynet til landets konkurranseevne ble retningsgivende for inntektsoppgjørene i 1984, dvs. under 5 prosent gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1983 til 1984.

Praktisk talt uten unntak har det imidlertid for de tariffoppgjør som er avsluttet i det private arbeidsliv blitt oppgitt en ramme på 5,9 prosent. Mesteparten av årets tariffoppgjør i det private arbeidsliv er nå avsluttet.

Det er flere forhold som burde tilsi en lavere lønnsvekst i statssektoren enn oppgjørsrammen i privat virksomhet.

- Enhver økning av den økonomiske ramme vil medføre at budsjettet svekkes.
- Det er på de aller fleste områder god tilgang på kvalifisert personale. På enkelte avgrensede områder er det visse problemer med å sikre tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft, men disse problemene må løses på en annen måte enn gjennom en høy ramme for total lønnsvekst.
- Statsansatte har en meget høy grad av trygghet for ikke å miste arbeidet i motsetning til store deler av privat arbeidsliv.

I håp om å komme frem til et resultat gjorde staten det klart under meklingen at man ville godta en ramme på 5,9 prosent.

### Disponeringen av den økonomiske rammen

Overhenget fra 1983 til 1984 for statstilsatte og lærerne er 2,6 prosent. Etter statens oppfatning vil lønnsglid-

ningen bidra til å heve gjennomsnittslønnen i 1984 med 0,3 prosent. Legges en økonomisk ramme på 5,9 prosent til grunn, må Rikslønnsnemnda avgjøre disponeringen av de resterende 3 prosent.

Ved utformingen av tilbudet under meklingen har staten tatt hensyn til at tariffavtalene må tilpasses arbeidsmarkedet samtidig som det tas sosiale hensyn. Det er også viktig at tariffbestemmelsene er slik utformet at den nødvendige fleksibilitet kan oppnås. Staten har i denne forbindelse særlig pekt på at tariffavtalens pkt. V bør utformes slik at det er tariffmessig adgang til å løse ad-hoc-problemer i forbindelse med å rekruttere og beholde høyt kvalifisert arbeidskraft. Utformingen har også forsøkt å gi den nødvendige balanse mellom behovet for sentral styring av lønnsnivåene og lokal avgjørelsesrett.

Som følge av justeringer i perioden 1982-1984 vil ikke alle statstilsatte få samme lønnsutvikling. Dette har vært forutsatt fra alle parter. Staten har tilbudt å videreføre arbeidet med å innføre et standardssystem for lønnsstiger, samtidig som minste topplønn er forbedret for eldre arbeidstakere og akademikernes begynnerlønn er hevet. Selv om noen av disse tiltakene delvis kan henføres til begrepet justeringer og da etter tjenestetvistloven ikke er gjenstand for mekling, mener staten at Rikslønnsnemnda har kompetanse til å ta standpunkt til denne delen av tvisten. Da staten fremsatte sitt tilbud under meklingen, protesterte ingen av organisasjonene på det tilbudet omfattet.

Sett under ett mener staten at det tilbud som ble satt fram under meklingen, er vel avveid i forhold til de enkelte hovedsammenslutninger og Lærerlagets krav og statens interesser.

#### Pensjonsforhold

Staten vil fremme forslag til Stortinget om pensjonsregule-

ring på vanlig måte, samt at minstepensjonsgrunnlag skal være ltr. 12. Staten er imidlertid ikke villig til å foreslå en annen reguleringsmåte, bl.a. under hensyn til andre pensjonistgrupper og også fordi Trygdefinansieringsutvalgets innstilling nå skal ut til høring.

#### Kompensasjon for mindrelønnsutvikling og fortjenesteutviklingsgaranti

Lønnsutviklingen for andre grupper inngår i vurderingsgrunnlaget ved lønnsoppgjørene som én blant flere faktorer. De ulike faktorene vil ha varierende vekt alt etter hvilken situasjon oppgjørene foregår i. I den situasjon vi har i dag hvor kostnadsproblemet er hovedsaken, bør det naturlig legges mindre vekt på sammenlikning med andre. Dessuten bør det generelt vises varsomhet ved sammenlikning av lønnsveksten mellom grupper, bl.a. vil både valg av grupper og tidsrom for sammenlikningen gi forskjellige utslag. Det er her f.eks. nok å peke på utslag som kan skyldes lavlønnsoppgjør, dersom slike grupper trekkes inn i sammenheng med grupper som ikke omfattes av lavlønnsoppgjørene.

De statstilsatte har hatt en økning i disponibel realinntekt fra 1982 til 1983. Økningen har ikke bare innfridd tjenestemannsorganisasjonenes krav ved tariffrevisjonen i 1983 om opprettholdelse av realinntekt, men har gått utover dette. Med en lønnsvekst på 5,9 prosent vil disponibel realinntekt i gjennomsnitt også bli opprettholdt fra 1983 til 1984.

I de avtaler som hittil er inngått er det ikke tatt inn noen lønnsutviklingsgaranti, unntatt i den kommunale sektor for de organisasjoner som har godtatt tilbudet i kommuneoppgjøret. Staten mener at lønnsutviklingsgaranti knytter de ulike tariffområder for sterkt til hverandre. Slike garantier er i strid med statens politikk om avindeksering.

## Boliglån

Staten mener at dette ikke er et tariffspørsmål.

## Ikrafttredelsestidspunktet

I tidligere kjennelser har Rikslønnsnemnda fastslått at lønnsøkninger som følge av ny tariffavtale etter en streik skal gjøres gjeldende fra den dag arbeidet blir gjenopptatt etter streiken. Dette ble også gjort i nemndas kjennelse av 24. juni 1980 i lønnsoppgjøret for medlemmer av Akademiernes Fellesorganisasjon. For embetsmenn og andre tjenestemenn som ikke har rett til å streike og som dekkes av tjenestetvistlovens § 26 a, ble imidlertid saken brakt inn for Arbeidsretten. I sin dom av 4. desember 1980 erklærte Arbeidsretten Rikslønnsnemndas kjennelse når det gjelder ikrafttredelsestidspunktet for ugyldig for denne gruppen ansatte. Arbeidsretten har i domspremissene blant annet uttalt følgende:

"Når tjenestetvistlovens § 26 a foreskriver en bestemt fremgangsmåte ved behandlingen av tvister vedrørende tjenestemenn som ikke har streikerett, og denne fremgangsmåten uten videre blir fulgt av begge parter, må det være lovens forutsetning at den nye avtale skal tre i kraft fra utløpet av den gamle. Retten må være enig med saksøkte i at en ikke kan frata tjenestemennene adgang til å bruke kampmidler og allikevel la saksbehandlingen få følger som om kampmidler var brukt."

For de øvrige tjenestemenn som omfattes av kjennelsen, mener staten at tariffavtalene, i overensstemmelse med tidligere praksis, først skal gjøres gjeldende fra 30. mai 1984.

## RIKSLØNNSNEMNDAS BEMERKNINGER

### DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN

Medlemmene Philipson, Lindholt og Solheim skal bemerke:

Når det gjelder den økonomiske bakgrunn for oppgjøret vises til partenes redegjørelser og til opplysninger som er gitt i offentlige dokumenter, i første rekke Revidert Nasjonalbudsjett 1984 (St. meld. nr. 88 (1983-84)) og Rapport nr. 1, 1984 fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (NOU 1984:14). Videre henvises det til økonomiske oversikter som senere er publisert av bl.a. Den norske Bankforening, Norges Bank, Norges Industriforbund og Statistisk Sentralbyrå.

### Internasjonal økonomi

Som fremholdt i Revidert nasjonalbudsjett 1984 er internasjonal økonomi for tiden inne i en klar konjunkturoppgang. Økningen i OECD-landenes bruttonasjonalprodukt (BNP) ser ut til å bli 4 1/4 pst. i 1984. På grunn av svakere vekst i våre viktigste europeiske markedsland enn i Nord-Amerika og Japan, er BNP-økningen hos våre handelspartnere beregnet til 3 pst. Det knytter seg større usikkerhet til utviklingen i 1985, men produksjonsveksten for våre handelspartnere er anslått til omkring 2 1/2 pst. neste år. Som følge av det gunstigere økonomiske utviklingsbildet har OECD anslått markedsveksten for norsk eksport av industrivarer til 7 pst. i 1984 og 6 pst. i 1985.

Det økonomiske oppsvinget har redusert arbeidsløsheten i Nord-Amerika og etter hvert også i Vest-Tyskland og Storbritannia. Fortsatt økning i blant annet Italia og Frankrike bidrar til at samlet ledighet i OECD-landene likevel vil holde seg på nåværende høye nivå ut 1985. Konsumprisstigningen hos våre handelspartnere var avtagende gjennom

1983, men stigningstakten ventes å stabilisere seg omkring 5 pst. i 1984 og 1985.

De fleste prognoser indikerer at årlig BNP-økning for OECD-området og våre viktigste markedsland neppe vil overstige 3 pst. for perioden 1986-89 sett under ett. I samsvar med dette ventes markedsveksten for tradisjonelle eksportvarer å holde seg omkring 5 pst. i tilsvarende periode.

### Norsk økonomi

Et moderat, eksportledet oppsving har preget norsk økonomi siden midten av 1983. Mye tyder på at oppgangstendensene vil fortsette gjennom 1984, men i hovedsak begrenset til utekonkurrerende og de deler av hjemmekonkurrerende næringer som har bedret sin relative konkurranseposisjon. For øvrige hjemmekonkurrerende og skjermede næringer er ikke utsiktene for inneværende år like gunstige.

I revidert nasjonalbudsjett 1984 forutsettes BNP å øke med 2,1 pst. i 1984 mot 3,2 pst. i fjor. Som følge av forverret bytteforhold overfor utlandet vil disponibel realinntekt for Norge øke noe mindre, eller 1 1/2 pst. i 1984 mot 2,2 pst. i 1983. Den kraftige økningen i netto vareeksport stod for hele vekstbidraget i 1983, men i år vil også innenlandsk etterspørsel vise merkbar stigning (2,4 pst.). Selv om vareimporten er i ferd med å ta seg opp, bidrar den kraftige eksportveksten for tradisjonelle varer så vel som for olje og gass til at driftsbalansen overfor utlandet vil vise enda høyere overskudd i 1984 enn året før.

Mens Industriforbundet gjennomgående opererer med noe lavere vekstanslag for 1984 enn i Revidert nasjonalbudsjett 1984, legger både Bankforeningen og Norges Bank en litt sterkere økning i produksjon og etterspørsel til grunn. Prognosene varierer en del institusjonene i mellom også med hensyn til pris- og kostnadsutviklingen i 1984. Finansde-

partementet og Norges Bank opererer med det laveste prognosealternativet, som innebærer en gjennomsnittlig stigning i konsumprisene på 6 1/2 pst. i 1984, eller 1 1/2 prosentpoeng høyere enn i våre markedsland.

Lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) i norsk industri økte med 3,9 pst. i 1983, mot knapt 1 pst. hos våre handelspartnere. Siden verdien av norske kroner falt med 4,8 pst. i forhold til et gjennomsnitt av valutakursene til våre viktigste markedsland, ble konkurranseevnen, målt som relative LPE, likevel forbedret med omlag 2 pst. fra 1982 til 1983. LPE-økningen i våre markedsland er også i 1984 anslått til 1 pst. Under forutsetning av en gjennomsnittlig produktivitetsøkning på ca 3 pst., må gjennomsnittlig lønnsøkning i norsk industri begrenses til omlag 4 pst. i 1984 om konkurranseevnen, regnet i nasjonale valutaer, skal opprettholdes. En slik utvikling er ikke innen rekkevidde, og inntrykket av en underliggende tendens til årlig svekkelse i konkurranseevnen på 2-3 pst., regnet i nasjonale valutaer, synes derfor å være like rotfestet som før. Bare fortsatt kursfall for norske kroner kan bidra til at den faktiske forverringen i konkurranseevnen blir mindre enn dette. Basert på valutakursutviklingen hittil i år og hensyn tatt til endringen pr. 2. juli 1984 i beregningsmåten for den norske kursindeksen, vil verdien av norske kroner for 1984 under ett antakelig falle med omlag 2 pst. i forhold til gjennomsnittet av våre viktigste markedsland. Valutakursutviklingen fører således til at den reelle forverringen i konkurranseevnen trolig blir relativt beskjeden fra 1983 til 1984.

Det fremkommer av Revidert nasjonalbudsjett 1984 at sentrale mål for norsk økonomisk politikk er å redusere eller hindre ytterligere økning av arbeidsledigheten, og å holde pris- og kostnadsveksten på samme eller lavere nivå enn i våre markedsland. Selv om mer oppløftende tendenser nå gjør seg gjeldende, blir det i budsjettet understreket at for høyt kostnadsnivå, for lav inntjening og egenkapital i næringslivet og manglende omstillinger stadig representerer



hovedproblemene i norsk økonomi. For å videreføre de positive utviklingstendensene legger myndighetene stor vekt på å dempe innenlandsk pris- og kostnadsstigning og å tilskyn- de endringer som stimulerer konkurranseutsatt næringsliv utenom oljesektoren. Til tross for at pris- og kostnadsstigningen er blitt merkbart dempet de siste årene, peker foreliggende prognoser i retning av at målene på dette området heller ikke i 1984 vil bli oppfylt.

#### Lønnsoppgjøret for 1984

I Nasjonalbudsjettet for 1984 uttalte Regjeringen at det var et hovedmål for pris- og inntektsutviklingen i 1984 å realisere fortsatt demping av prisstigningstakten og bedring av konkurranseevnen overfor Norges handelspartnere. På bakgrunn av de dagjeldende anslag for utviklingen hos våre handelspartnere ble det vist til at norsk industri ville tape konkurranseevne fra 1983 til 1984 målt ved lønnskostnader pr. produsert enhet, hvis lønnsveksten skulle overstige 5 pst.

Regjeringen uttalte i Nasjonalbudsjettet videre at den under inntektsoppgjørene for de statsansatte ville legge avgjørende vekt på at en kom frem til en forhandlingsløsning innenfor den ramme som forbedring av konkurranseevnen ville innebære. Regjeringen pekte videre på at en rekke grupper får sine inntekter helt eller delvis bestemt gjennom tilskudd og overføringer. Regjeringen la derfor i sitt budsjettforslag for 1984 til grunn at veksten i overføringene fra staten til andre lønninger ikke skulle bidra til sterkere lønnsvekst enn 5 pst. Det ble også uttalt at Regjeringen ville innskjerpe kravene til lønnsutviklingen i bedrifter og bransjer som mottar offentlig støtte. Det ble bl.a. uttalt at en uheldig sterk lønnsutvikling kunne bidra til at søknader om offentlig støtte ville bli avslått.

Det kan bemerkes at tilsvarende inntektspolitiske retningslinjer fra de politiske myndigheters side har vært anvendt

av myndighetene også i andre vesteuropeiske land. Slike retningslinjer kan utgjøre et viktig element i myndighetenes pris- og lønnspolitikk. I årets inntektsoppgjør fikk myndighetenes retningslinjer likevel ingen avgjørende betydning for den endelige utforming av de lønnsavtaler som er blitt inngått. Det kan ikke utelukkes at resultatet ville blitt annerledes om lønnsoppgjøret for den offentlige sektor denne gang var blitt avsluttet før oppgjøret i privat sektor.

Til tross for at lønnsoppgjørene i 1984 ble gjennomført som forbundsvis oppgjør, fikk oppgjørene et meget ensartet preg.

De tariffoppgjør som hittil er avsluttet etter mekling, er gjennomgående basert på en økonomisk ramme på 5,9 pst. Siden de tariffbestemte tilleggene ligger litt høyere enn i 1983, vil 5,9 pst. gjennomsnittlig lønnsvekst i 1984 nødvendigvis være en sterk reduksjon i lønnsglidningen gjennom inneværende år. Ifølge Statistisk Sentralbyrå innebærer dette at lønnsglidningen fra 4. kvartal 1983 til 4. kvartal i 1984 bare må bli på om lag 4 pst.

Til sammenligning kan bemerkes at økningen i gjennomsnittlig timefortjeneste for menn og kvinner i industrien fra 1. kvartal 1983 til 1. kvartal 1984 var på 7,3 pst., hvorav omtrent 6 pst. kan tilskrives lønnsglidning. Det er usikkerhet knyttet til hva størrelsen på lønnsglidningen gjennom 1984 faktisk vil bli. De seneste økonomiske oversikter fra Statistisk Sentralbyrå, Norges Bank, Den norske Bankforening og Norges Industriforbund gir imidlertid alle uttrykk for at lønnsglidningen må forventes å bli høyere enn hva som er forenlig med den avtalte oppgjørssamme innen LO/N.A.F.-området. Prognosene fra disse institusjonene peker således i retning av at gjennomsnittlig lønnsøkning i industrien vil bli på minst 6,5 pst. i 1984.

LØNNSUTVIKLINGEN FOR STATSANSATTE SAMMENLIGNET MED ANDRE GRUPPER.

Medlemmene Philipson, Lindholt og Solheim vil bemerke:

For vurderingen av de statsansattes lønnsituasjon vil det være naturlig å foreta en sammenligning med senere års lønnsutvikling for industriarbeidere og enkelte funksjonærgrupper som i en viss utstrekning kan sies å utgjøre konkurrerende lønnstakergrupper. Med utgangspunkt i NOU 1984:14 ("Aukrustutvalget's" rapport) er det nedenfor foretatt en sammenligning av den prosentvise årslønnsveksten for ulike perioder frem til 1983 for industriarbeidere, bankansatte, funksjonærer i N.A.F.-bedrifter og ansatte i kommune og stat.

Årslønnsvekst for utvalgte grupper for perioden 1973-83

	Industri- arbeidere	Bank		Funksjonærer i NAF-bedrifter		Kommune	Stat	
		I alt	Ledende	I alt	Ledende		I alt	Ledende
1973-83	175.0	191.7	156.7	189.7	156.2	177.4	163.7	120.3
1979-83	45.1	56.1	47.1	49.4	44.4	50.0	47.7	35.8
1981-83	19.7	22.9	18.7	22.0	20.1	21.0	20.8	16.2
1982-83	8.3	8.6	7.2	9.1	8.5	7.9	7.6	7.6

Av tabellen fremgår følgende hovedtrekk:

- Blant de grupper som her sammenlignes, har de statsansatte hatt den klart svakeste lønnsutvikling når en ser 10-årsperioden 1973-83 under ett. Statsansatte har således også hatt en svakere lønnsutvikling enn kommuneansatte, som på sin side har hatt en lønnsutvikling i de siste ti år som har vært på linje med industriarbeidere. Sterkest lønnsutvikling blant de utvalgte sektorer har en hatt innen bank, som utgjør en skjermet servicenæring.

Funksjonærer i N.A.F.-bedrifter - som omfatter både skjermede og konkurranseutsatte bedrifter - har hatt nesten like sterk lønnsvekst som bankansatte.

- Ansatte i ledende stillinger har både innen stat, bank og N.A.F.-bedrifter hatt en svakere relativ lønnsutvikling enn disse sektorer har hatt totalt. Klart svakest har lønnsveksten vært i staten.
- Etter at pris- og inntektsstoppen i 1978-79 ble opphevd, har statsansatte totalt sett hatt en noe sterkere lønnsvekst enn industriarbeidere, men veksten har fortsatt vært lavere enn i kommuner, bank og for funksjonærer i N.A.F.-bedrifter, og det samme er tilfellet når en ser på to-årsperioden 1981-83. For ansatte i ledende stillinger har utviklingen i perioden 1979-83 stort sett vært som for perioden 1973-83 under ett. Når lønnsutviklingen for statsansatte i perioden 1979-83 har vært litt gunstigere enn for industriarbeidere, må det bl.a. ses i sammenheng med at statsansatte ved oppgjøret i 1981 fikk et ekstra tillegg på 2 pst. som kompensasjon for mindrelønnsutviklingen i de foregående år.
- Fra 1982 til 1983 har lønnsutviklingen både i stat og kommune vært svakere enn i industrien, som igjen var lavere enn i bank og for funksjonærer i NAF-bedrifter. I denne perioden var videre lønnsveksten for ansatte i ledende stillinger prosentvis like sterk som for statsansatte totalt, hvilket må ses i sammenheng med at det i denne perioden ble gjennomført justerings- og normeringsoppgjør som bl.a. tok sikte på å heve lønnsnivået for ledende stillingsgrupper som var falt tilbake i utviklingen i forhold til grupper innen privat sektor.

Disse medlemmer vil for øvrig vise til at det i rapporten fra "Aukrustutvalget" også er inntatt beregninger over utviklingen i disponibel realinntekt i de senere år for utvalgte grupper. Ved siden av den nominelle lønnsvekst påvirkes utviklingen av disponibel realinntekt også av pris-

stigningens størrelse og endringer i skatter og offentlige overføringer. Det innebærer at disponibel realinntekt fra år til år kan utvikle seg noe forskjellig for enkelte grupper sammenlignet med utviklingen av nominallønnen.

For de statsansatte har således skattelettelser som er gjennomført bidratt til å gi de høyere lønnsjikt en gunstigere utvikling i disponibel realinntekt i 1982-83 enn grupper på lavere og midlere lønnsjikt. Sett over flere år blir imidlertid variasjonene mellom inntektsgruppene mindre.

Medlemmene Fosheim, Mugaas, Lotland og Øvdvin tar foranstående (s. 62-69) til etterretning.

## ØKONOMISK RAMME FOR OPPGJØRET M.V.

Partenes påstander hva angår oppgjørsrammen m.v.

Staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet har i sitt prosesskrift nedlagt påstand om en oppgjørsramme på 5,9 pst. tilsvarende rammen for de oppgjør i privat sektor som er blitt gjennomført etter mekling. Komponentene i oppgjørsrammen er som følger:

Overheng fra 1983	2,57 %
Bidrag fra antatt lønnsglidning	0,30 "
Regulativendring	2,52 "
Endring i lønnsstiger + kostnader fra fellesbestemmelsene	0,20 "
Minstelønn ltr. 15 etter 16 år pr. 01.10.84	0,04 "
Etatsvise normeringer pr. 1.5.84	0,15 "
Lesepliktreduksjon pr. 01.08.84	<u>0,12 "</u>
	<u>5,90 %</u>

Medlemmene Philipson, Lindholt og Solheim bemerker i denne forbindelse at staten har foretatt en mindre økning av regulativendringen for enkelte lønnstrinns vedkommende i forhold til hva som var tilbudt på det tidspunkt meglingen ble brutt og streik innledet.

I sitt prosesskrift har Staten bl.a. anført at man ved utforming av tilbudet har tatt hensyn til at tariffavtalen må tilpasses arbeidsmarkedet samtidig som det tas sosiale hensyn. Det fremholdes også som viktig at tariffbestemmelsene er slik utformet at den nødvendige fleksibilitet oppnås. Som følge av justeringer i tariffperioden 1982-84, vil ikke alle statstilsatte få samme lønnsutvikling og det anføres at dette har vært forutsatt av alle parter. Det uttales videre at Staten ved dette inntekstoppgjøret ikke har funnet det riktig å oppheve virkningene av de spesielle tiltakene som ble gjort i forrige tariffperiode, men i stedet forsøkt å videreføre disse tiltak. Staten har derfor tilbudt å videreføre arbeidet med å innføre et standardssystem

for lønnsstiger, samtidig som minste topplønn er forbedret for eldre arbeidstakere og akademikers begynnerlønn er hevet. Sett under ett mener Staten at det tilbud som ble satt frem under meklingen, er vel avveid i forhold til de enkelte hovedsammenslutningers og Lærerlagets krav og Statens interesser.

Fra Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) er fremsatt følgende krav basert på en oppgjørssamme på 6,9 pst.:

Overheng fra 1983	2,57 %
Bidrag fra antatt lønnsglidning	0,20 "
Regulativendring	3,53 "
Justeringer pr. 01.10.84	<u>0,60 "</u>
	<u>6,90 %</u>

AF har videre fremmet krav om at det inntas en bestemmelse om lønnsutviklingsgaranti med følgende ordlyd:

"Dersom lønnsøkningen for industrien overstiger - målt med et veid gjennomsnitt av lønnsutviklingen for industriarbeidere 3. kvartal 1984 og funksjonærer 01.09.84 - omregnet til 5,9 pst. på årsbasis, skal de statstilsatte og lærernes lønnsutvikling justeres tilsvarende. Tillegget gis som et likt prosentvis tillegg på samtlige lønnstrinn på A- og B-tabellen med virkning fra 01.01.85."

AF's krav innebærer således at det skal innføres en hel-automatisk lønnsutviklingsgaranti knyttet til lønnsutviklingen innen LO/N.A.F.-området.

AF viser i sitt prosesskrift til at organisasjonen omfatter praktisk talt samtlige grupper med langtidsutdanning i Norge. Det vises videre til at et hovedtariffoppgjør i staten omfatter hele stillingsspekteret, mens tilsvarende forhandlinger innen LO/N.A.F.-området er begrenset til å gjelde arbeidere og lavere og midlere funksjonærer. Når således samtlige grupper i staten blir berørt av at inntektsoppgjøret mellom LO/N.A.F. er retningsgivende for både rammen og innretningen for statsoppgjøret, kan det lett oppstå skjevheter i lønnsnivået mellom den offentlige og den private sektor for enkelte yrkesgrupper. AF anfører

videre at Staten som arbeidsgiver må tilpasse lønnsnivået for sine ansatte til forholdene på det private arbeidsmarked.

AF fremholder at utviklingen i de siste 10 år har ført til at de lønsmessige relasjoner for mange stillingskategorier er blitt forverret i forhold til privat sektor. Det anføres således at:

- Statens lønnsnivå i forhold til privat virksomhet er generelt ugunstig på det midlere og høyere nivå.
- Statens lønnsnivå er fortsatt spesielt dårlig i forhold til stillinger i privat virksomhet når det gjelder stillinger som krever høyere utdanning.
- Lønnsdifferansen mellom staten og det private næringsliv har økt ytterligere og ligger på 20-30 pst. for det høyere og midlere sjikt, dvs. at det har vært en relativ forskyvning i de statstilsattes disfavør.

AF mener derfor at de statstilsatte burde gis en viss kompensasjon for den mindrelønnsutvikling som har funnet sted. AF anfører at det også for 1982-83 isolert har funnet sted en mindrelønnsutvikling som kreves kompensert ved dette oppgjør.

AF gir videre uttrykk for at regulativendringen må gjennomføres ved at det gis et likt prosentvis tillegg på alle trinn og at trinnavstanden i statens lønnsregulativ (A-tabellen) bør harmoniseres i tråd med anbefalingene i Statens Lønnskomité av 1971. AF forutsetter således at 0,1 pst. av det krevde regulativtillegg avsettes til en slik harmonisering av trinnavstanden på lønnsregulativet. Under henvisning til anførte nivåforskjeller som eksisterer for AF's statsansattes medlemmer i forhold til det øvrige arbeidsliv, fremholdes dessuten at det er et sentralt krav ved årets tariffrevisjon at det skal føres justeringsforhandlinger pr. 1. oktober 1984.

Under henvisning til at det foreligger prognoser for lønnsutviklingen innen LO/N.A.F.-området som indikerer at lønnsveksten i 1984 kan bli vesentlig høyere enn den avtalte



økonomiske ramme på 5,9 pst., har AF videre funnet det nødvendig å kreve en lønnsgarantibestemmelse for inneværende år, som ovenfor gjengitt.

For øvrig vises til partenes anførsler gjengitt foran.

#### Nemndas merknader

##### Generelle merknader

-----

Medlemmene Philipson, Lindholt og Solheim vil generelt bemerke:

Som ledd i arbeidet med å øke den økonomiske vekst og trygge sysselsettingen, har Regjeringen i Revidert Nasjonalbudsjett bl.a. gitt uttrykk for at det er nødvendig med en klar avdempning av pris- og kostnadsveksten med sikte på å styrke konkurranseevnen overfor utlandet. For å oppnå dette vil det være viktig at en får en moderat lønnsvekst i hele økonomien og ikke bare i de mest konkurranseutsatte næringer.

I sitt prosesskrift til Rikslønnsnemnda har Staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet anført at sysselsettingssituasjonen tilsier at hensynet til landets konkurranseevne burde bli retningsgivende for årets inntektsoppgjør.

Disse medlemmer finner at hensynet til landets konkurranseevne nødvendigvis vil måtte tillegges vesentlig vekt ved vurderingen av den økonomiske ramme for inntektsoppgjørene. Selv om også andre faktorer enn lønnsnivå er av betydning for konkurranseevnen, er det neppe tvilsomt at lønnskostnadene er av meget stor betydning i denne sammenheng. Det vil derfor være viktig at lønnsveksten i samfunnet ikke blir sterkere enn at grunnlaget for å opprettholde et tilstrekkelig konkurransedyktig næringsliv kan bevares, hensyn også tatt til den rolle oljevirkksomheten spiller i norsk økonomi. Ved siden av lønnsutviklingen i de konkurranseut-

satte næringer, er også utviklingen i de skjermede næringer, herunder den offentlige sektor, viktig, da lønnsutviklingen i disse får betydning for prisnivået for vareinnsats i de konkurranseutsatte næringer samtidig som sterke lønnsøkninger i de skjermede næringer vil kunne få smitteeffekter direkte over på lønnsnivået i de konkurranseutsatte næringer. Bli lønnsutviklingen for sterk, vil dette kunne bidra til å svekke konkurranseevnen så mye at produksjon og sysselsetting i de konkurranseutsatte næringer kan bli redusert.

I FAD's prosesskrift til Rikslønnsnemnda er det, i tillegg til hensynet til kostnadsutviklingen og konkurranseevnen, anført at flere forhold tilsier lavere lønnsvekst i statssektoren enn den oppgjørssamme som er fastsatt for den private sektor. God tilgang på kvalifisert arbeidskraft på de fleste områder, statsansattes høyere grad av arbeidstrygghet og at økt oppgjørssamme svekker budsjettbalansen trekkes her fram som sentrale faktorer. På de områder der det er problemer med å sikre tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft, må dette i følge statens prosesskrift løses på en annen måte enn gjennom en høy ramme for total lønnsvekst.

Selv om myndighetene synes å legge økende vekt på behovet for større lønnsfleksibilitet, og staten gir inntrykk av å legge mindre vekt enn kommunene på generell lønnsparallelitet med den private sektor, bekrefter det forhold at myndighetene under meglingen godtok en ramme på 5.9 pst. at de stadig vurderer lønnsutviklingen for offentlig ansatte i forhold til den private sektor.

Etter hva som er blitt opplyst for Rikslønnsnemnda, kan det synes som den offentlige sektor på enkelte områder er lønnsledende i forhold til privat sektor. Det synes i første rekke å kunne gjelde for en del stillinger på lavere og midlere lønnsjikt. For andre grupper av statsansatte - særlig for personale i høyere lønnsjikt - synes situasjonen å være at lønnsnivået ligger klart lavere enn for stilling-

er i privat virksomhet som det kan være naturlig å sammenligne med. Dette gjenspeiler seg også i at det på enkelte områder i staten synes vanskelig å rekruttere og holde på særlig kvalifisert arbeidskraft, selv om tilgangen på personale for tiden ellers gjennomgående er rimelig god.

Det forhold at en del grupper av statsansatte lønnsmessig ligger klart lavere enn i privat sektor kan ha uheldige effekter for rekruttering og kvalitet og kan derved innebære et alvorlig problem samfunnsmessig sett. Disse medlemmer har registrert at staten ved spesielle tiltak søker å løse lønnsmessige skjevheter som oppstår for enkelte grupper og virksomhetsområder hvor konkurransen om arbeidskraften fra den private sektor gjør seg særlig sterkt gjeldende, selv om det vil kunne innebære en større lønnsdifferensiering. Disse medlemmer har intet å bemerke til dette. Disse medlemmer vil for øvrig ikke avgi noen uttalelse om hvordan statens lønnspolitikk bør være innrettet på noe lengre sikt, men nøyer seg med å konstatere at en i den situasjon en befinner seg i neppe bør ta sikte på å heve de statsansattes generelle lønnsnivå i forhold til andre grupper, da det vil kunne utløse uheldige smitteeffekter over til andre næringer og bidra til å forsterke kostnadspresset i økonomien.

Disse medlemmer vil imidlertid samtidig understreke at den offentlige sektor ikke kan sees på som et særrområde lønnsmessig, men at den i hovedsak må vurderes etter de samme kriterier som de som gjelder for arbeidsmarkedet ellers.

Hensynet til det offentliges budsjettbalanse kan således prinsipielt ikke komme i noen annen stilling for nemndas vurderinger enn hensynet til driftsresultat, konkurransevne og den totale økonomiske situasjon for andre næringer vil gjøre ved vurderingen av andre lønnstakergrupper.

Når det gjelder graden av ansettelestrygghet, varierer forholdene på arbeidsmarkedet betydelig. Generelt har statsansatte en meget høy grad av trygghet mot å miste arbeidet

sammenlignet med situasjonen i konkurranseutsatte næringer. De statlige arbeidsplasser skiller seg imidlertid hva dette angår neppe i vesentlig grad ut fra en del andre skjermede næringer, som f.eks. bank- og forsikringsvirksomhet.

Det forhold at det generelt er god tilgang på kvalifisert personale til stillinger i staten må ses i sammenheng både med lønnsnivået og andre ansettelsesbetingelser i staten og den totale sysselsettingssituasjon på arbeidsmarkedet. Såvel sysselsettingssituasjonen som hensynet til næringslivets konkurranseevne tilsier at det bør tilstrebes å oppnå en moderat lønnsvekst generelt sett, men kan ikke uten videre begrunne lavere lønnsvekst for statsansatte enn for andre grupper av arbeidstakere.

Disse medlemmer finner derfor at de statsansatte lønnsmessig i hovedsak må bli å vurdere på linje med og etter de samme kriterier som andre lønnstakergrupper både i forhold til de generelle økonomiske hensyn og spesielle lønnsmessige hensyn som bør tas i betraktning.

Medlemmet Øydvin skal bemerke:

Lønnsdifferensiering vil ikke alene kunne løse Statens ansvar for lønnsnivået. Både på kort og lengre sikt er det nødvendig at Staten er oppmerksom på lønnsnivåets betydning for rekrutteringen til og motiveringen til å søke utdanning og senere yrker i offentlig virksomhet. Lønnsdifferensiering alene vil ikke ivareta samfunnets interesser for en rekke utdanninger og yrker, f.eks. i skoleverket, forskning og andre yrker hvor markedskreftene har liten eller ingen innflytelse på valg av utdanning og yrke. Motivasjonen for å sikre langvarig utdanning er i dag svekket i betydelig grad ut fra lønnsomhetsbetraktninger og innebærer en fare på sikt i en lettere arbeidsmarkedssituasjon. At ungdom også i noen grad allerede i dag søker utdanning som alternativ til arbeidsledighet er et dårlig grunnlag for studieinnsats og krevende yrkesvalg.

Medlemmet Øydvin slutter seg for øvrig til de merknader nemndas flertall har kommet med og viser til AFs prosessskrift vedrørende utdanning, lønnsnivå m.v. inntatt på s. 26 flg.

b) Nemndas merknader til oppgjørets ramme og innretning

Medlemmene Philipson, Lindholt og Solheim vil bemerke:

Lønnsoppgjøret for statsansatte omfatter på arbeidstaker-siden ved siden av Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) også Statstjenestemannskartellet/Norsk Lærerlag og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, Seksjon Stat (YS-S). Arbeidstakerorganisasjonene har fremsatt krav som er til dels avvikende med hensyn til oppgjørets totale ramme og innretning. Selv om organisasjonenes krav avviker på noen punkter og vil måtte behandles særskilt, vil nemndas kjennelse måtte bli ensartet for alle organisasjoner i statsoppgjøret.

Ved siden av lønnsoppgjøret i staten har Rikslønnsnemnda også til behandling lønnsoppgjøret for kommunesektoren. Stats- og kommunesektoren baserer seg i dag på det samme lønnsregulativ. Nemnda er likevel ikke bundet til å legge til grunn at lønnsregulativet for stat og kommuner skal være likt. Siden det er klare forskjeller til stede mellom stat og kommuner når det gjelder yrkessammensetning og virksomhetsområder, kan det tale for at det ikke i alle henseende er fordelaktig å operere med et felles regulativ med de bindinger som vil ligge i dette, selv om hensynet til oversiktighet ved sammenligninger mellom stat og kommune for enkelte stillingskategoriers vedkommende kan gjøre det hensiktsmessig å gå ut fra et felles lønnsregulativ. Disse medlemmer finner imidlertid at hvorvidt en bør operere med separate regulativer for stat og kommuner, bør avgjøres etter mer inngående vurderinger og drøftinger av fordeler og ulemper mellom de berørte parter, og at det ikke vil være forsvarlig for nemnda i den foreliggende situasjon å vedta forskjellige regulativer for de to sekto-

rer. Disse medlemmer finner i denne forbindelse også å legge vekt på at den endring som staten har foretatt på regulativet i det tilbud som er fremsatt for Rikslønnsnemnda i vesentlig grad synes å være begrunnet i å etablere likhet i forhold til den lønnstabell som ble fremlagt av Riksmeglingsmannen i kommuneoppgjøret, og at det fra arbeidsgiversiden i kommuneoppgjøret er gitt uttrykk for at regulativet i stat og kommune fortsatt bør være likt.

Disse medlemmer har derfor funnet å ville legge til grunn for lønnsoppgjøret at det fortsatt skal være et felles lønnsregulativ for stat og kommuner.

Disse medlemmer finner det videre etter omstendighetene riktig å legge til grunn samme reelle, økonomiske ramme for stats- og kommuneoppgjøret. Etter disse medlemmers vurdering synes det klart at det tilbud som er fremsatt fra Riksmeglingsmannen i kommuneoppgjøret reelt har en noe høyere ramme enn tilbudet fra Staten i statsoppgjøret, og denne forskjell er blitt forsterket ved at imøtekommelse fra Statens side av kravet fra Kartellet/Norsk Lærerlag om redusert leseplikt også får utslag for kommunesektoren. Disse medlemmer har funnet det riktig å ta hensyn til dette forhold og foreta de justeringer av aktuelle komponenter i rammen for statsoppgjøret som følger av dette.

I statens tilbud er bidraget fra lønnsglidningen gjennom 1984 anslått til 0,3 pst. hvilket er det samme som i Riksmeglingsmannens forslag for kommuneoppgjøret. Disse medlemmer vil peke på at det er usikkerhet knyttet til lønnsglidningens størrelse. Erfaringsmessig er imidlertid lønnsglidningen innen kommunesektoren klart høyere enn i statssektoren, hvilket også Staten v/FAD har bemerket i sitt prosessskrift. Innen kommunene synes således lønnsglidningen gjennom året å ha ligget på mellom 0,5-1,0 pst. og i staten på 0,4-0,6 pst. Fra 01.10.82 til 01.10.83 er lønnsglidningen i staten anslått til 0,4 pst., hvilket svarer til en vekst på 0,2 pst. på årsbasis hvis glidningen skjer jevnt over året. Disse medlemmer finner det riktig å legge

1

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 17. AUGUST 1984  
I SAK NR. 6/1984

Tvistene mellom Akademikernes Fellesorganisasjon på den ene side og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet på den annen side ved tariffrevisjonen pr. 1. mai 1984.

Nemndas sammensetning:

Høyesterettsdommer Charles Philipson, formann  
Jernbanedirektør Tore Lindholt  
Ass. direktør Jon A. Solheim  
Leder i Statstjenestemannskartellet, Nils Totland  
Avdelingsdirektør i Justisdepartementet, Berit Fosheim  
Forhandlingsleder Jørgen Øydvin  
Statens personaldirektør Nils R. Mugaas

Forhandlingsleder Jørgen Øydvin og Statens personaldirektør Nils R. Mugaas er utpekt av partene i tvistene. I samsvar med lov av 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Jørgen Øydvin og fra arbeidsgiversiden Nils R. Mugaas.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 9. juli 1984.

Etter at saken har vært drøftet i flere møter avsa Rikslønnsnemnda 17. august 1984 denne

k j e n n e l s e :

Tariffavtalene mellom staten og Akademikernes Fellesorganisasjon utløp 30. april 1984 etter lovlig oppsigelse, jfr. lov av 18. juli 1958 om offentlige tjenestetvister § 12

til grunn at lønnsglidningen vil ligge på omtrent samme nivå også gjennom 1984.

Staten har som nevnt, i sitt tilbud imøtekommet kravet fra Kartellet/Norsk Lærerlag om 2 timers redusert leseplikt for lærere i grunnskolens barnetrinn fra 01.08.84. Staten dekker halvparten av den merkostnad dette innebærer, mens den øvrige halvpart vil måtte dekkes av kommunene. Merkostnaden for staten ved den reduserte leseplikt er anslått til 0,12 pst. av lønnsmassen i 1983 og er i statens lønnstilbud medtatt innen rammen på 5,9 pst., mens den ikke er medtatt i Riksmeklingsmannens rammeskisse for kommuneoppgjøret. Disse medlemmer vil bemerke at lignende endring i leseplikten tidligere er blitt gjennomført uten å være tatt med i rammen for lønnsoppgjøret. Selv om endring av leseplikten har en kostnadsside for staten og innebærer en fordel for de lærere som nyter godt av endringen, har denne endring i seg selv ingen kjøpekraftseffekt for de som er ansatt i det offentlige. Det kan her bemerkes at opprettholdelse av kjøpekraften fra arbeidstakerorganisasjonene er anført som et hovedkrav ved dette inntektstoppgjør. Fra Kartellet/Norsk Lærerlag er videre fremholdt at endringen ikke innebærer en reduksjon av den totale arbeidstid i forhold til den i dag avtalte normaluke, men en nødvendig tilpasning av faktisk arbeidstid til den fastsatte normalarbeidstid. Disse medlemmer har ikke grunnlag for å vurdere det her nevnte forhold, men finner i den foreliggende situasjon at merkostnaden ved redusert leseplikt bør holdes utenfor oppgjørsrammen både for stats- og kommuneoppgjøret.

Disse medlemmer bemerker videre at man i oppgjørsrammen for kommunesektoren har nyttet noe forsiktigere anslag for kostnader forbundet med regulativendringer, stigeendringer, minstelønn etter lønnstrinn 15 og fellesbestemmelser.

Disse medlemmer har kommet til at korreksjonene for å oppnå likhet mellom rammen for statsoppgjøret og Riksmeklingsmannens forslag for kommuneoppgjøret, i alt summerer seg til omkring 0,30 - 0,45 pst. Siden det knytter seg en viss



usikkerhet til anslagene, har disse medlemmer blitt stående ved å korrigere med 0,30 pst. Denne komponent kan ikke nyttes til å øke rammen for regulativendringen for staten da det vil føre til forskjellige regulativer for stat og kommuner, hvilket ikke anses hensiktsmessig.

I sin påstand har Kartellet/Norsk Lærerlag fremmet krav om at minstelønn etter lønnstrinn 15 skal gjelde etter 14 års ansiennitet og fra 01.05.84 i stedet for som i statens tilbud etter 16 år og fra 01.10.84. YS-S' krav om minstelønn etter lønnstrinn 15 er i samsvar med statens tilbud, men denne organisasjon har for sin del fremmet krav om at det avsettes et beløp tilsvarende 0,6 pst. av lønsmassen til justeringer og normeringer pr. 01.10.84. AF har for sin del ikke fremmet krav om minstelønn etter lønnstrinn 15, men krevd at det avsettes 0,6 pst. til justeringer pr. 01.10.84. Kartellet/Norsk Lærerlag har derimot krevd at det avsettes 0,15 pst. til etatsvise normeringer pr. 1.5.84, hvilket også er i samsvar med statens påstand på dette punkt. Disse medlemmer finner etter omstendighetene at de foran nevnte 0,30 pst. bør avsettes til justeringer og normeringer. Det beløp som er avsatt til normeringer på 0,15 pst., blir etter dette således å øke til 0,45 pst. som etter forhandlinger mellom partene kan nyttes til både justeringer og normeringer pr. 1.8.84.

I denne sammenheng vil disse medlemmer peke på at behovet for justeringer/normeringer foreligger ikke bare for de høyere lønnsjikt.

Samtlige arbeidstakerorganisasjoner har ved dette oppgjør krevd kompensasjon for etterslep i lønnsutviklingen for statsansatte i forhold til andre grupper for perioden 1982-83. Dette etterslep - eller mindrelønnsutviklingen - er beregnet til ca. 1 pst. i forhold til lønnsveksten for industriarbeidere og funksjonærgrupper i den private sektor. Staten har i sitt prosesskrift erkjent at lønnsveksten siste år har vært relativt svak for de statsansatte, men samtidig vist til at disse hadde en relativt god lønnsvekst

i årene 1981 og 1982.

Disse medlemmer viser til at de statsansatte som gruppe siden 1980 har hatt en lønnsvekst som har vært høyere enn for industriarbeidere, noe svakere enn for kommuneansatte og funksjonærer i N.A.F.-bedrifter, og klart lavere enn for bankansatte.

Selv om statsansatte lønnsmessig bør vurderes etter samme kriterier som andre grupper, og bankansatte og funksjonærer i N.A.F.-bedrifter i en viss utstrekning utgjør sammenlignbare og konkurrerende arbeidstakergrupper, følger ikke derav uten videre at lønnsnivået i staten automatisk bør følge lønnsnivået for disse grupper også i perioder der lønnsveksten i disse sektorer er særlig stor. I en situasjon der det fremstår som en hovedoppgave å dempe kostnadsvekst og prisstigning, vil det være viktig å søke å motvirke at for sterk lønnsvekst i enkelte sektorer smitter over på andre sektorer og derved skaper grunnlag for et ytterligere forsterket lønnspress, selv om dette i øyeblikket kan oppleves som urettferdig for de grupper som i enkelte år, relativt sett, får en noe svakere lønnsutvikling. På den annen side må en samtidig søke å unngå at bestrebelsene for å avdempe kostnadsveksten og bekjempe inflasjonen utdyper lønnsmessige skjevheter og gir en urimelig fordeling av byrdene. Det er her en avveining som må foretas og hvor skjønnsmessige vurderinger vil måtte foretas. Hensett til at de statsansatte siden 1979 har hatt en relativt gunstig lønnsutvikling i forhold til industriarbeidere, finner disse medlemmer alt i alt ikke grunn til ved dette oppgjør å gi en spesiell kompensasjon for at lønnsveksten for 1982-83 isolert sett har vært noe lavere enn for andre grupper.

Samtlige organisasjoner i statssektoren har overfor Rikslønnsnemnda også fremsatt krav om en garantiordning som skal sikre de statsansatte mot en mindrelønnsutvikling i 1984 i forhold til utviklingen i industrien. Utformingen av kravet om garantiordning varierer noe mellom organisasjonene. I statens påstand er det ikke fremsatt tilbud om noen

garantiordning. I Riksmeglingsmannens forslag for kommunesektoren er foreslått at det skal kunne opptas forhandlinger mellom partene om kompensasjon for eventuell mindrelønnsutvikling i forhold til LO/N.A.F.-området i perioden 01.05.84 - 01.01.85, og dette forslag er inntatt i påstanden fra arbeidsgiversiden, mens arbeidstakerorganisasjonene har fremmet avvikende forslag vedrørende forhandlinger om kompensasjon for eventuell mindrelønnsutvikling.

Det kan således konstateres at på den ene side synes arbeidsgiversiden i kommuneoppgjøret innforstått med å etablere en forhandlingsordning vedrørende kompensasjon for mindrelønnsutvikling, mens Staten har motsatt seg en slik ordning. På den annen side foreligger det fra organisasjonene meget avvikende forslag på dette punkt. Riksmeglingsmannens forslag som arbeidsgiversiden i kommunesektoren har lagt til grunn, gir hjemmel for at forhandlinger om eventuell mindrelønnsutvikling kan opptas dersom den økonomiske ramme for LO/N.A.F.-området overskrides. Det er ikke knyttet noen streikerett til ordningen. Arbeidstakerorganisasjonene i kommunesektoren har fremmet et avvikende forslag om en slik forhandlingsordning, mens organisasjonene i staten har fremmet innbyrdes avvikende forslag om en ordning med helautomatisk lønnsutviklingsgaranti.

Medlemmene Philipson, Lindholt og Solheim vil legge til grunn at en ordning med automatisk lønnsutviklingsgaranti eller alternativt en forhandlingsordning vedrørende kompensasjon for mindrelønnsutvikling, vil måtte være felles for stats- og kommunesektoren, da en ellers vil legge til rette for en ulik lønnsvekst mellom de to sektorer som ikke synes velbegrunnet, og som også vil medføre at de to sektorer vil komme til å operere med forskjellige lønnsregulativer.

Disse medlemmer vil samtidig gi uttrykk for at en ordning med garanti mot mindrelønnsutvikling eller en alternativ forhandlingsordning fremstår som betenkelig, - og ganske særlig så i den foreliggende situasjon hvor det er en

hovedoppgave i den økonomiske politikk å nå frem til en avdempning av pris- og kostnadsveksten. Selv om det kan være noe usikkert hva som ligger i den forhandlingsordning Riksmeglingsmannen har foreslått, finner disse medlemmer at det vil være uheldig at det etableres ordninger for den offentlige sektor som kan innebære at det oppstår indeksbindinger i ny form på et meget viktig område i økonomien. Dette vil kunne ha smitteeffekter over til andre deler av arbeidsmarkedet og derved bidra til et forsterket lønnspress, som vil kunne føre til svekket konkurransevne og gi grunnlag for en ny økning av inflasjonstakten. Disse medlemmer finner på denne bakgrunn ikke å kunne gå inn for innføring av en ordning med lønnsutviklingsgaranti eller en alternativ forhandlingsordning vedrørende kompensasjon for mindrelønnsutvikling hverken i statlig eller kommunal sektor.

Samtidig som disse medlemmer således finner å måtte avvise krav om lønnsgarantiordninger e.l., må bemerkes at når kravene er fremsatt synes det i vesentlig grad å ha sin bakgrunn i at tilgjengelig statistikk for lønnsglidning i den private sektor synes å indikere at den avtalte ramme for lønnsvekst på 5,9 pst. på flere områder vil bli klart overskredet, jfr. hva som foran er omtalt om dette. Flere institusjoner, herunder bl.a. Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank, har som foran nevnt, i konjunkturoversikter som er fremlagt de siste måneder, anslått at gjennomsnittlig lønnsøkning i industrien vil bli på minst 6 1/2 pst. i 1984. Dette er et forhold som Rikslønnsnemnda ikke kan se bort fra i sin behandling av oppgjøret for stats- og kommuneansatte. Som nevnt tidligere er de fleste lønnsoppgjør i privat sektor nå fastlagt. Det må således konstateres at det for årets inntektsoppgjør ikke vil kunne ligge noen vesentlig "retningsviserfunksjon" for andre oppgjørsområder i utfallet av oppgjøret for offentlig sektor.

Slik situasjonen ligger an, vil derfor nemnda måtte foreta en avveining som i rimelig grad både tar hensyn til ønsket om å bidra til fortsatt avtakende pris- og kostnadsstigning

og til den faktiske lønnsutvikling innen andre sektorer. I sitt prosesskrift har Staten v/FAD anført at av hensyn til andre deler av arbeidslivet må det advares mot at Rikslønnsnemnda fastsetter en høyere økonomisk ramme enn 5,9 pst. for statens tjenestemenn og lærerne i skoleverket. Dette må imidlertid ses i forhold til at en i statssektoren i hovedsak opererer med et fastlønnssystem, at begge parter i kommuneoppgjøret har foreslått at det inntas en bestemmelse om forhandlinger om kompensasjon for mindrelønnsutvikling, at lønnsglidningen i privat sektor utgjør en vesentlig andel av lønnsveksten og at glidningen på dette felt ikke er blitt så mye avdempet som forutsatt i de avtaler som er blitt inngått. På bakgrunn av at de fleste og viktigste oppgjør i privat sektor er avsluttet, kan det synes tvilsomt om det vil ha noen varig positiv effekt for den fremtidige lønnsutvikling om årets inntektsoppgjør for offentlig ansatte blir holdt innenfor en ramme som gir vesentlig lavere lønnsvekst for offentlig ansatte. Den viktigst avdempende effekt for fremtidige oppgjør vil etter disse medlemmers syn klart ligge i at man unngår lønnsgarantiordninger eller alternative forhandlingsordninger vedrørende kompensasjon for mindrelønnsutvikling.

Disse medlemmer har derfor etter en samlet vurdering av ovennevnte forhold, kommet til at det vil være riktig i lys av den faktiske lønnsutvikling i 1984 i privat sektor, å legge til grunn en oppgjørssamme for stats- og kommunesektoren på omlag 6 1/4 pst.

Som foran nevnt, er det fra AF's side anført at statens lønnsnivå er ugunstig på midlere og høyere nivå og at regulativendringene må gjennomføres ved at det gis et likt prosentvis tillegg på alle trinn. Dessuten kreves en harmonisering av trinnavstanden i statens lønnsregulativ.

Disse medlemmer anser at spørsmålet om harmonisering av trinnavstanden i statens lønnsregulativ må ses i sammenheng med andre hensyn som skal ivaretas ved utformingen av et lønnsregulativ som skal være felles for stat og kommune.

Det kan i denne forbindelse bemerkes at en harmonisering som - slik AF har forutsatt - er basert på at trinnavstanden gjennomgående skal økes i henhold til en fast prosentbestemt trinnforskjell, må antas å gi en mindre fleksibilitet. lønnspolitisk enn en vil ha uten en slik binding på regulativets utforming. Det kan for øvrig ikke ses at regulativets nåværende utforming på noen avgjørende måte stiller seg i veien for å gjennomføre lønsmessige tiltak for grupper/områder hvor konkurransesituasjonen i forhold til privat sektor kan gjøre det ønskelig. Disse medlemmer finner derfor ikke tilstrekkelig grunn til å imøtekomme AF's krav om at det avsettes midler til gjennomføring av en harmonisering av trinnavstanden på statens lønnsregulativ.

Disse medlemmer viser til at de spesielle tiltak som ble gjennomført i forrige tariffperiode, er søkt videreført gjennom de regulativendringer staten har tilbudt. Disse medlemmer viser videre til at nemnda har funnet det riktig å øke det beløp som ved dette oppgjør kan benyttes til normeringer og justeringer. På denne bakgrunn finner disse medlemmer at den økning av oppgjørssrammen som er foreslått, skal gis med et likt beløp, stort kr. 600,-, på alle lønns-trinn.

Medlemmet Øvdvin vil bemerke følgende:

Erfaringene viser at lønnsoppgjørene i privat sektor blir større en det partene legger til grunn ved oppgjørstidspunktet. Tabellen foran viser - som en konsekvens - at de statstilsatte har hatt en generelt lavere lønnsutvikling enn tilsvarende sammenligningsgrupper over tid.

Imidlertid vil både sammenligningsgrupper og perioder være av betydning. Dette medlem vil påpeke at sammenligningsgrunnlaget blir for snevert hvis bare lønnsutviklingen for industriarbeidere legges til grunn, og viser til de anførsler som er gitt foran.

Et karakteristisk trekk ved lønnsvekstratene for statstil-

satte og det øvrige arbeidsliv er at sistnevnte gruppe over en lengre periode til dels har hatt markert sterkere vekst-rater, mens situasjonen er snudd om i andre, kortere perio-der for førstnevnte gruppe. Valget av sammenligningsperio-de vil derfor være helt avgjørende. Tar en utgangspunkt i en så lang periode som 1973-83, vil lønnsforskjellene mel-lom de to sammenligningsgrupper bli vesentlig i de stats-tilsattes disfavør.

Etter dette medlems vurderinger vil derfor perioden som nemndas flertall har lagt til grunn, ikke gi et korrekt bilde av de statstilsattes lønnsutvikling i forhold til det øvrige arbeidsliv. Disse medlemmene har selv bemerket at de statstilsatte ved oppgjøret i 1981 fikk et ekstra til-legg på 2 pst. som kompensasjon for mindrelønnsutviklingen i de foregående år.

På denne bakgrunn er det beklagelig at nemnda - ved dette oppgjør - ikke har funnet det mulig med en spesiell kompen-sasjon for det statistisk påviste etterslep. Det kan her tillegges at Staten selv i sin påstand har fremhevet at man ved dette oppgjøret ikke har til hensikt å oppheve virk-ningen av de senere lønnsoppgjør og en må anta at dette også er relatert til den gitte kompensasjon ved 1981-opp-gjøret.

Nemndas beslutning vil derfor medføre at intensjonen fra Rikslønnsnemndas kjennelse i 1980 og de senere tariffopp-gjør ikke blir fulgt opp.

Medlemmet Øydvin er ikke enig i flertallets bemerkninger vedrørende en lønnsgarantis smitteeffekt over til andre deler av arbeidsmarkedet og de antydede konsekvenser av dette. AFs krav om en lønnsgarantibestemmelse har nettopp sitt utgangspunkt i at de statsansatte skal følge med i lønnsutviklingen i forhold til andre grupper, slik nemndas flertall har uttalt. Her sier flertallet bl.a. at det er "naturlig å foreta en sammenligning med senere års lønnsut-vikling for industriarbeidere og enkelte funksjonærgrup-

per." Dette medlem er enig i denne flertallets vurdering, og mener at dette må tas hensyn til ved fremtidige oppgjør.

Utviklingen den senere tid har bekreftet at lønnsutviklingen fra 1983 til 1984 i privat sektor vil bli sterkere enn de 5,9 pst. som tidligere var antydnet. Det er derfor positivt at nemndas nøytrale medlemmer på denne bakgrunn er villige til å øke oppgjørssammene i den offentlige sektor. Man vil imidlertid understreke at lønnsutviklingen i privat sektor antakelig vil bli nærmere 7 pst. enn 6 pst., og forutsetter - siden lønnsutviklingsgarantien er avvist - at spørsmålet om kompensasjon for årets mindrelønnsutvikling kan tas opp på fritt grunnlag ved oppgjøret i 1985 (jfr. bestemmelsene for 2. avtaleår).

AF har i sin skriftlige og muntlige prosedyre påvist den uheldige utvikling og de uheldige konsekvenser som den sammentrengningen av statens lønnsregulativ som har funnet sted i den senere tid har medført. Dette er også i strid med de prinsipper som ble lagt til grunn av en enstemmig Statens Lønnskomité av 1971. Dette medlem kan derfor verken slutte seg til flertallets bemerkninger på dette punkt eller flertallets konklusjon vedrørende fordelingen av den økning av oppgjørssammen som er foreslått gjennomført ved et likt kronetillegg på kr. 600,- på alle lønns-trinn. En slik fordeling vil medføre en ytterligere forverring av de uheldige konsekvenser AF har påpekt.

Medlemmet Lotland tar foranstående til etterretning.

Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim vil til avsnittet om oppgjørssammen m.v. uttale:

Disse medlemmer deler ikke de nøytrale medlemmer av Rikslønnsnemndas oppfatning av bl.a. smitteeffekten av en høyere økonomisk ramme for tariffoppgjøret og heller ikke vurderingen av lønnsglidningen og at kostnadene ved leseplikten skal holdes utenfor den økonomiske rammen.



Selv om de fleste tariffområder er ferdige med de sentrale forhandlinger, vil den høyere ramme i statsoppgjøret kunne bli påberopt i lokale forhandlinger. En fastsettelse av rammen til mer enn 5,9 pst. vil på en måte legitimere sterkere lønnsglidning innen andre tariffområder.

Lønnsglidningen i staten fremkommer som et resultat av opp-tjening av ansiennitetstillegg, endring i stillingsstruktu-ren bl.a. ved omgjøring og oppretting av nye stillinger ved budsjettbehandlingen og sentrale og lokale forhandlinger etter tariffavtalens pkt. V b. Det er en tydelig økning i antallet saker etter pkt. V b, noe som vil kunne føre til sterkere lønnsglidning enn tidligere.

Selv om reduksjon av leseplikten ikke medfører direkte lønnsforbedringer for dem det gjelder, og følgelig ikke registreres i lønnsstatistikken, burde kostnadene være med i den økonomiske ramme for tariffoppgjøret. Det vises i denne forbindelse til at sosiale forbedringer som heller ikke gir seg synlig utslag i lønnsstatistikken er blitt kostnadsberegnet og tatt med i den økonomiske ramme for tidligere tariffoppgjør.

Selv om det er ønskelig at det gis den samme reelle økono-miske ramme for stats- og kommuneoppgjøret, bør det ikke føre så langt at man av den grunn fraviker de beregninger Staten har foretatt når det gjelder regulativendringer, stigeendringer, minstelønn etter lønnstrinn 15 og fellesbe-stemmelsene. Disse medlemmer antar at statens beregninger er så korrekte som mulig.

## 2. AVTALEÅR

Påstanden fra Akademikernes Fellesorganisasjon om formulering av reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår avviker fra statens påstand ved at man krever at de statsansattes og lærernes nominelle lønnsutvikling/lønnsnivå skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen/lønnsnivået i arbeidslivet for øvrig.

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim og Mugaas med tilslutning av Fosheim og Totland vil bemerke at AFs krav om at også lønnsnivået skal vurderes, ville innebære en vesentlig endring fra tidligere reguleringsbestemmelser. Disse medlemmer konstaterer videre at statens påstand er i samsvar med den hittil gjeldende tariffbestemmelse, og at det er enighet mellom Statstjenestemannskartellet/Norsk Lærerlag, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat og staten på dette punkt. Disse medlemmer legger dette til grunn, og AFs krav forkastes.

Medlemmet Øvdvin skal bemerke:

Dette medlem finner det nødvendig å understreke at lønnsnivået i forhold til sammenlignbare grupper også må tas hensyn til ved fremtidige oppgjør, herunder 2. avtaleår. En viser også til flertallet i nemndas argumentasjon foran for å opprettholde lønnsnivået i staten relatert til sammenlignbare grupper. Dette medlem slutter seg for øvrig til medlemmene av Rikslønnsnemnda 1980 (Hærnes og Alexander) sine merknader om samme inntatt foran.

## JUSTERINGER/NORMERINGER

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim, Mugaas og Øvdvin med tilslutning av Fosheim skal bemerke:

Det er nedlagt avvikende påstander med hensyn til utformingen av justerings- og normeringsbestemmelsene.

Statens påstand pkt. A Det er enighet mellom partene om formuleringen av dette punkt, med unntak av virkningstidspunktet for eventuelle justeringer. Staten har nedlagt påstand om at resultatet av justeringsforhandlingene gjøres gjeldende fra 1. mai 1985, mens AF krever at virkningstidspunktet skal fastsettes i forbindelse med tariffrevisjonen for 2. avtaleår.

Statens påstand pkt. B og C

AF avviser statens påstand om formulering av pkt. B og C, idet AF krever opprettholdt bestemmelsen fra tariffavtalen for perioden 1.5.82 - 30.4.84.

Statens påstand pkt. D Staten har nedlagt påstand om at det pr. 1.5.1984 avsettes 0,15 pst. av lønnsmassen, beregnet på årsbasis til normeringsforhandlinger i etatene, med virkning fra ikrafttreden av de nye tariffavtaler. AF krever avsatt 0,6 pst. på årsbasis til gjennomføring av justeringsforhandlinger pr. 1. oktober 1984.

Disse medlemmer har konstatert at partene i statsoppgjøret har forskjellig syn på hvordan justeringsbestemmelsene skal være. Det har videre under nemndsbehandlingen fremkommet at verken staten eller hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag har vært tilfreds med den tidligere avtales utforming av disse bestemmelser. Det er således bare AF som ønsker opprettholdt den tidligere bestemmelse. De øvrige arbeidstakerorganisasjonene har sluttet seg til statens påstand her.

Under henvisning til ovenstående finner disse medlemmer med unntak av Øydvin å legge statens påstand til grunn for så vidt gjelder pkt. A, B og C. Disse medlemmer finner å måtte bygge på statens anførsler om at desentralisering har medført uheldige utslag forsåvidt angår de nye bestemmelser i B og C, innført i forrige tariffavtale.

Når det gjelder pkt. D, viser medlemmene Philipson, Lindholt og Solheim til bemerkningene foran under hovedavsnittet om økonomisk ramme for oppgjøret. Det er der foretatt justeringer for å oppnå likhet mellom rammen for statsoppgjøret og Riksmeklingsmannens forslag for kommuneoppgjøret. Justeringen utgjør i alt 0,30 pst. Disse medlemmer har funnet at det samlet avsettes 0,45 pst. av lønnsmassen, beregnet på årsbasis, som etter forhandlinger mellom partene kan nyttes til både justeringer og normeringer, med virkning fra 1. august 1984.

Medlemmet Øydvin skal bemerke:

Dette medlem finner det gledelig at nemndas flertall har funnet plass til et rimelig justerings- og normeringsoppgjør i 1984 sett i forhold til den økonomiske rammen. En beklager at avtalens pkt. V b endres, med en ytterligere sentralisering av disse forhandlingene til følge. Det er grunn til å anta at det vil ha uheldig virkning for selve ordningen med lønnsfastsetting/lønnsdifferensiering, som denne delen av tariffavtalen var ment å etterkomme da AF så sent som i 1982 fremmet krav om og fikk tilslutning til fra alle parter. At ordningen ikke har virket helt utfredsstillende, kan i hovedsak tillegges manglende delegering på arbeidsgiversiden, slik at den desentraliserte forhandlingsordningen som var lagt til rette, aldri har fått en mulighet i praksis. En fastholder at slike forhandlinger bør være desentraliserte og at det ligger i avtalens utforming om selve grunnlaget for å føre forhandlinger.

Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim viser til sin dissens for så vidt angår den økonomiske rammen for oppgjø-

ret, og har for øvrig ingen merknader.

Statens påstand pkt. E:

Lønnsstiger for en del stillinger opp til ltr. 25, samt begynerlønn i en del stillinger for de som har høyere akademisk utdanning.

Med noen unntak har Kartellet/Norsk Lærerlag og YS-S samt staten her nedlagt sammenfallende påstander. AF har for nemnda nedlagt påstand om avvisning under henvisning til at det dreier seg om justeringer, og at disse i henhold til lov om offentlige tjenestetvister § 29 eksklusivt hører inn under Statens lønnsutvalg.

Påstandene fra Kartellet/Norsk Lærerlag og YS-S samt staten går ut på at lønnsstigene for en rekke stillinger opp til ltr. 25 skal endres. Det er gitt en oppstilling over de stillinger det dreier seg om og endringene i et særskilt vedlegg til statens skriftlige innlegg. Endringene skal gjelde fra iverksettelsen av den nye tariffavtale. I tillegg til dette skal fra iverksettelsen av den nye hovedtariffavtalen de med høyere utdanning ved tilsetting i nærmere angitte stillinger innplasseres i den nye tariffavtale på ltr. 19. Ytterligere skal arbeidstakere med minst (statens påstand:) 16 års/ (Kartellet/Norsk Lærerlags påstand:) 14 års tjenesteansiennitet i stilling direkte plassert i ltr. 14 eller med lønnsstige med topplønn i ltr. 14 innenfor en bestemt ramme gis personlig lønn i ltr. 15. Staten opererer her med ikrafttreden 1. oktober 1984, mens YS-S krever at datoen settes til 1. mai 1984. Endelig går påstandene ut på at førstesekretær 0010 og førstesekretær 3710 slås sammen og gis en nærmere angitt lønnsstige.

For så vidt angår spørsmålet om avvisning, skal medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim og Mugaas med tilslutning av Fosheim bemerke:

De foran nevnte forhold var oppe under meklingen mellom

staten og hovedorganisasjonene. Ifølge AF protesterte man dog fra AFs side mot at disse forhold ble tatt opp.

Lønnsstiger m.v. har også tidligere vært behandlet av Rikslønnsnemnda.

Det kan her vises til Rikslønnsnemndas kjennelse av 31. juli 1980 i sak nr. 2/1980 i tvisten mellom Norsk Lærerlag og staten. Etter mekling var staten, Kartellet, Norsk Lærerlag og YS-S kommet fram til et forhandlingsresultat. Ved uravstemningen gikk imidlertid et flertall av Norsk Lærerlags medlemmer imot meklingsresultatet, og tvisten ble brakt inn for Rikslønnsnemnda. I forhandlingsresultatet inngikk opprykkstiger for flere nærmere angitte stillinger, og også bestemmelser om forholdet til angitte stiger for andre stillinger. Videre inngikk lønsvilkår for akademikere. Ved tilsetting i nærmere angitte stillinger skulle folk med høyere akademisk utdanning innplasseres på lønnsstrinn 16. Foranstående ble lagt til grunn i Rikslønnsnemndas kjennelse uten at det fremkom noen formelle innsigelser.

For AF var situasjonen at en ikke oppnådde noe forhandlingsresultat, og det ble brudd i forhandlingene. Saken ble brakt inn for Rikslønnsnemnda som avsa kjennelse 24. juni 1980 (sak nr. 1/1980). AF tok i sin påstand utgangspunkt i de inngåtte avtaler mellom staten, Kartellet og YS-S. Blant de endringer som ytterligere ble krevet var:

- 2 a. Begynnerstillinger for arbeidstakere med høyere utdanning som var plassert i lønnsstrinn 15, 16 og 17, skulle plasseres i henholdsvis 17, 18 og 19.
- 2 b. Stillingene som ingeniør, lpl. 90.301, kode 0031 og som inspektør i biltilsynet, lpl. 13.414, kode 2763 skulle gis lønnsstrinn 13 som begynnertrinn.
- 2 c. Stillingen som bibliotekar, lpl. 90.205, kode 0020, skulle gis lønnsstrinn 13 som begynnerlønn.

I tilknytning til foranstående ble det nedlagt påstand om at stillingene/gruppene nevnt i 2 a, 2 b og 2 c skulle tilpasses de respektive nye begynnerlønnstrinn.

Endelig ble det nedlagt påstand om at arbeidstakere med høyere akademisk utdanning som etter de gjeldende godskrivningsregler ble innplassert direkte på lønnstrinn 15, skulle gis opprykk på personlig grunnlag til ovenforliggende kodennummer etter to års faktisk tjeneste.

Rikslønnsnemndas flertall viste bl.a. til at AF i de inngåtte avtaler på viktige punkter hadde fått gjennomslag for sine krav. Det heter i tilknytning til dette:

"I de to avtalene som er inngått i overensstemmelse med forhandlingsresultatet av 26. april er det bestemt at ved tilsetning som førstesekretær, avdelingsingeniør, avdelingsarkitekt, fiskerettleder og fagsekretær innplasseres de med høyere akademisk utdanning på lønnstrinn 16 med tidligere lønnstrinn 15."

Rikslønnsnemnda viste videre til statens tilbud under de justeringsforhandlinger som var ført for så vidt angikk begynnerlønn for bibliotekarer, inspektør i Biltilsynet og ingeniør. Flertallet i Rikslønnsnemnda ble stående ved å legge til grunn de tidligere inngåtte avtaler uten at AFs særkrav ble tatt til følge.

AF har i tilknytning til foranstående anført at de nedlagte påstander for Rikslønnsnemnda må sees i sammenheng med de avtaler som allerede var inngått med andre organisasjoner, avtaler som også innbefattet lønnsstiger. AF var derfor uten egen skyld brakt opp i en situasjon som gjorde at også AF for å nå opp måtte nedlegge påstander som omfattet lønnsstiger og lønns plasseringer for stillingen.

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim og Mugaas med tilslutning av Fosheim nøyer seg med å konstatere at det foreligger presedens for at Riksmeklingsmannen har meklet om

lønnstiger og stillingers lønsmessige plassering og at organisasjonene, herunder AF, har nedlagt påstander for Rikslønnsnemnda om de samme forhold som så har vært realitetsbehandlet av nemnda. De krav som foreligger for Rikslønnsnemnda denne gang kan muligens sies å være innbyrdes noe forskjellige, men ingen av dem kan sies å skille seg vesentlig fra de krav som tidligere har vært tatt opp av Riksmeklingsmannen og Rikslønnsnemnda.

AF hevder som nevnt at § 29 i lov om offentlige tjenestetvister er til hinder for at Rikslønnsnemnda tar opp de nevnte krav til realitetsbehandling. Det er herunder vist til Ot.prp. nr. 47 (1981-82) s. 1 spalte 1 og 2 om lov om endringer i lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958, hvor det heter:

"Tjenestetvistloven bygger på at lønningene i staten er fastsatt i et regulativ som gjelder for hele statstjenesten, og som er basert på lønnsklasser (lønnstrinn) som de forskjellige stillinger og stillingsgrupper er innplassert i.

Ved de generelle tarifforhandlinger som føres med hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag i fellesskap, er hovedforhandlingstemaet lønnssetningene i regulativet, med andre ord hvilke lønnssetninger som skal gjelde for de enkelte lønnstrinn. Dertil forhandles det om endringer i fellesbestemmelsene og eventuelle indeksreguleringsbestemmelser o.s.v. Ved disse forhandlingene forhandles det således om lønns- og arbeidsvilkår som er felles for hele statstjenesten. Hvis men under forhandlingene kommer til enighet, blir forhandlingsresultatet vanligvis sendt til uravstemning. I motsatt fall er tvisten gjenstand for meglings, jfr. lovens kapittel 4. Dersom meglingen heller ikke fører frem, er det adgang til arbeidskamp (streik og lockout).

Visse lønsspørsmål er av en slik art at de ikke egner seg for meglings, og heller ikke for uravstemning. Dette gjelder i første rekke spørsmål om innplassering på lønnstrinnene, og om særlige lønnstillegg som bare gjelder for visse tjenestemannsgrupper. Av denne grunn er det i lovens § 29 fastsatt at dersom det under forhandlinger om avslutning av tariffavtalene ikke oppnås enighet om slike spørsmål, kan hver av partene bringe tvisten inn for Statens lønnsutvalg, som avgjør tvisten med bindende virkning, m.a.o. er det innført tvungen voldgift for slike spørsmål. I lovens § 30 er det



bestemt at slike tvister ikke må søkes løst ved hel eller delvis arbeidsnedleggelse, arbeidsstengning eller annen arbeidskamp. I lovens § 14 er det fastsatt at slike tvister også er unntatt fra megling. Det er selvsagt ikke noe til hinder for at man under hovedtarifforhandlingene også forhandler om slike spørsmål, men dersom saken går til megling, er da disse spørsmål ikke lenger med i den videre behandling. I praksis ordner man seg vanligvis slik at justerings- og normeringssaker og spørsmål om begrensede særtilllegg blir behandlet i tariffperioden."

I tilknytning til dette spørsmål skal disse medlemmer bemerke:

Det vises til de saker som foran er nevnt, hvor altså § 29 i lov om offentlige tjenestetvister ikke har vært trukket inn som en hindring for at forholdene tas med under mekling og eventuelt tas opp for Rikslønnsnemnda. Det samme kan sies for så vidt angår § 14, hvor det heter i annet ledd:

"Unntatt fra mekling er tvister som etter sin art kan bringes inn for Statens lønnsutvalg."

Et av de spørsmål som melder seg, er om den endring av § 29 nr. 1 som ble foretatt ved lovendringen av 11. juni 1982 nr. 43 har medført en realitetsendring sammenlignet med tidligere.

Den tidligere ordlyd var:

"I tilfelle det under forhandlingene om avslutning av tariffavtale ikke oppnås enighet om

1. hvilken lønnsklasse en tjenestemanns stilling skal henføres til,"

Den någjeldende ordlyd er:

"I tilfelle det under forhandlingene om avslutning av tariffavtale ikke oppnås enighet om

1. hvilket lønnstrinn eller lønnsplan i statens lønnsregulativ en stilling eller stillingsgruppe skal henføres til,"

Bakgrunnen for endringen var at arbeidsretten i den såkalte dommerfullmektigsaken hadde forstått den tidligere bestemmelse i § 29 slik at den ikke dekket tilfelle hvor det var tale om lønsvilkårene for alle som var omfattet av en av-

tale, jfr. Ot.prp. nr. 47 (1981-82) s. 2. Hensett til at formålet bare var å endre på dette, finner disse medlemmer at den rettslige situasjon i relasjon til de krav som foreligger i saken ikke er blitt annerledes enn den var før.

Ved sin rettslige vurdering legger disse medlemmer vekt på at Kartellet/Norsk Lærerlag og YS-S samt staten er enige om hensiktsmessigheten av at angjeldende stiger m.v. som omfatter en rekke stillingsgrupper blir tatt inn i tariffavtalen og blir tatt opp til realitetsavgjørelse av Rikslønnsnemnda. Organisasjonene og staten er også langt på vei enige om realiteten, og kravene forutsettes å inngå i en eventuell ramme. En etterkommelse av kravene vil bidra til å bedre lønnsforholdene for ansatte i en del lavere og midlere sjikt på lønnstabellen og har således betydning for oppgjørets profil.

Det er, slik saken foreligger, ikke spørsmål om streikerett eller ikke for så vidt angår kravene. En ting er om de krav det dreier seg om alene kunne bringes inn for Rikslønnsnemnda, noe annet er det å ta dem inn i en større sammenheng sammen med de andre kravene som skal vurderes i relasjon til tariffavtalen.

Disse medlemmer finner i henhold til foranstående ikke grunnlag for å avvise behandlingen av de krav det dreier seg om i sakene mellom staten på den ene side og Kartellet/Norsk Lærerlag og YS-S på den annen side. Etter omstendighetene finner disse medlemmer at det ikke vil tjene noen hensikt med en separat avvisning av kravene i saken mellom staten og AF. Også medlemmer i AF vil således nyte godt av endringene.

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim og Mugaas med tilslutning av Fosheim finner å burde etterkomme kravene slik at de endringer det dreier seg om blir inntatt i tariffavtalene. Det legges vekt på at endringene vil bidra til å bedre lønnsforholdene for tjenestemenn i det lavere og midlere sjikt og for en del begynnerstillinger for akademi-

kere, der staten og de andre arbeidstakerorganisasjonene er enige om at det foreligger behov for endringer. Disse medlemmer finner her ikke tilstrekkelig grunn til å gå ut over statens påstand.

Medlemmet Øydvin er innforstått med at det tidligere, også av AF, er fremmet justeringskrav overfor Rikslønnsnemnda. Dette har imidlertid skjedd før endringen av tjenestetvistlovens § 29 i 1982. Utgangspunktet for AFs standpunkt som det er redegjort for i den skriftlige og muntlige prosedyren vedrørende dette ved årets oppgjør, jfr. side 44 flg. foran, var at endringene i 1982 medførte realitetsendringer på dette punkt. På bakgrunn av de foreliggende forhold tar imidlertid dette medlem flertallets bemerkninger til etterretning.

Til realitetene vedrørende standardstigesystemet og de endringer som er foreslått i denne forbindelse, er det dette medlems oppfatning at et slikt system vil føre til et mindre fleksibelt lønnssystem i staten og derved skape enda større problemer for staten til å imøtekomme rekrutteringsproblemer m.v. Det er dessuten å bemerke at de konkrete endringer som er foreslått, overhodet ikke tar hensyn til de skjevheter som AF har påpekt foreligger mellom forskjellige sammenlignbare arbeidstakergrupper. For øvrig er det å bemerke at det ikke kan sees å foreligge noen som helst argumentasjon fra noe hold vedrørende begrensningen til stiger med topplønn i ltr. 25 når det vitterlig er flere stiger med ltr. 26 som topp.

Medlemmet Totland skal bemerke:

Dette medlemmet kan for punktet justeringer/normeringers vedkommende i hovedsak slutte seg til flertallets merknader og viser til de kommentarer som er gitt i sak nr. 4/1984.

## LESEPLIKTEN I GRUNNSKOLENS BARNETRINN

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim og Øvdvin med tilslutning av Totland skal bemerke:

Staten har nedlagt påstand om at leseplikten i full stilling i grunnskolens barnetrinn settes til 27 timer pr. uke fra 1. august 1984.

AF har motsatt seg at nedsettelse av leseplikten skal inngå som ledd i dette hovedtariffoppgjøret, og som en del av rammen for oppgjøret.

De øvrige arbeidstakerorganisasjonene Statstjenestemannskartellet/Norsk Lærerlag og YS-S har sluttet seg til statens påstand. Det vises videre til bemerkningene foran under hovedavsnittet om økonomisk ramme for oppgjøret. Det fremgår der at disse medlemmer finner at merkostnader ved redusert leseplikt bør holdes utenfor oppgjørsrammen. Disse medlemmer finner således å legge statens påstand til grunn, men merkostnaden ved gjennomføringen holdes utenfor rammen for oppgjøret.

Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim tar foranstående til etterretning.

## PENSJONSFORHOLD

AF har fremsatt et mer vidtgående krav enn de øvrige arbeidstakerorganisasjoner for Rikslønnsnemnda. Det kreves at pensjonistenes pensjonsgrunnlag oppjusteres tilsvarende den lønnsutvikling som har funnet sted for de statsansatte og lærerne, og at arbeidstakernes pensjonsgrunnlag skal være stillingens lønn på ethvert tidspunkt. Ytterligere kreves at begrensningene av pensjonsgrunnlaget vedrørende den del av lønnen som overstiger ltr. 27 og ltr. 37 fjernes og at etterlattepensjonen heves fra 60 til 90 prosent. I tilknytning til disse krav krever AF at det fremsettes nødvendige endringsforslag til lov om Statens Pensjonskasse overfor Stortinget.

YS-S har fremmet krav om at pensjonsgrunnlaget for statspensjonister som er pensjonert før 1. oktober 1981, heves med ett lønnstrinn. Videre kreves det at minste pensjonsgrunnlag i Statens Pensjonskasse heves til lønnstrinn 12. Staten har ønsket å etterkomme sistnevnte krav, og har nedlagt påstand om at det fremmes forslag for Stortinget om at minste pensjonsgrunnlag skal være ltr. 12. Ytterligere går YS-S's krav ut på at pensjonene skal reguleres tilsvarende den totale økonomiske ramme for Rikslønnsnemndas kjennelse.

Kartellet og Norsk Lærerlags krav går ut på det samme som YS-S's krav, bortsett fra at disse organisasjoner ikke har med at pensjonene skal reguleres tilsvarende den totale lønnsramme. Kartellet og Norsk Lærerlag vil i stedet ha nedsatt et partssammensatt utvalg som skal vurdere en bedre regulering av pensjonene enn det som svarer til det generelle tillegg i lønnsattsene.

Kravet fra AF om at pensjonsgrunnlaget skal oppjusteres og kravene fra YS-S og Kartellet/Norsk Lærerlag har, bortsett fra det krav staten vil etterkomme, sin bakgrunn i at pensjonistene ved justeringsoppgjør ikke får regulert opp pensjonsgrunnlaget tilsvarende.

Det er opplyst at mange pensjonister har tapt opp til 20 - 25 prosent av pensjonen i forhold til dem som går av i tilsvarende stillinger senere. Bakgrunnen for dette er altså at justeringer og normeringer av enkelte stillinger eller stillingsgrupper ikke får virkning for løpende pensjoner. Det heter i Innst. S. nr. 199 (1983-84) Innstilling fra Forbruker- og administrasjonskomitéen om årsmelding for 1981 og 1982 fra Statens Pensjonskasse, s. 1 under komitéens merknader:

"Når det gjelder pensjonsreguleringer, er det opplyst i meldingen at reguleringene omfatter bare de generelle endringer av lønningene som følge av den alminnelige lønns- og prisutvikling. Justering og normeringer av enkelte stillinger eller stillingsgrupper får således ingen virkning for løpende pensjoner. Komitéen viser til at et stort antall stillinger er regulert opp til et høyere lønnstrinn i regulativet. Dette har ført til at de som er pensjonert tidligere fra slike stillinger stadig kommer dårligere ut i forhold til dem som er pensjonert på et senere tidspunkt.

Komitéen viser i den forbindelse til at tjenestemannsorganisasjonene har tatt opp disse problemene i sine tariffkrav under de pågående forhandlinger med staten. De krever at statspensjonistenes vilkår blir ført å jour i forhold til den totale lønnsutvikling som har funnet sted for de statsansatte i de senere år. Komitéen går ikke nærmere inn på disse spørsmål nå, men vil avvente resultatene fra de nevnte forhandlinger."

AF har under Rikslønnsnemndas drøftelser fremlagt en oppstilling som viser en sammenlikning mellom offentlige og private tjenstepensjonsordninger. På dette grunnlag er anført at for de høyere lønnsklasser er private pensjonsordninger mer fordelaktige enn statens pensjonsordning.

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim, Mugaas og Øydvinn med tilslutning av Fosheim skal bemerke:

Pensjonistenes reaksjon når de opplever at de stillinger de innehadde mens de var yrkesaktive via justeringsoppgjør går opp flere lønnsklasser uten at dette får konsekvenser for deres egen pensjon, er forståelig. Rikslønnsnemnda har i den sammenheng mottatt brev fra flere pensjonistforeninger

i den offentlige sektor. Med den praksis som har vært fulgt ved reguleringen av pensjonene er det ikke overraskende at pensjonistene har følt seg urettferdig behandlet. Selv om statspensjonistene fortsatt er bedre stillet enn de fleste pensjonistgrupper i den private sektor, er deres stilling blitt forverret de siste årene. Dette illustreres bl.a. ved at i perioden 1972 - 82 falt disponibel realinntekt for alders- og uførepensjonister med samordnet pensjon ifølge Sosialdepartementet med 14 pst. (heldagsstilling).

Statens Pensjonskasses omkostningsoverslag viser at AFs samlede krav utgjør i størrelsesorden 1 milliard kroner. Herav vil kravet om økning i pensjonsgrunnlaget beløpe seg til 198 millioner kroner, mens kravet om at begrensningene i pensjonslovens § 14 oppheves betyr 29 millioner kroner. Heving av enke-/enkemannspensjonen fra 60 prosent til 90 prosent vil utgjøre 570 millioner kroner.

Som nevnt har staten i sin påstand etterkommet et av kravene som er fremsatt av de andre arbeidstakerorganisasjonene. Disse medlemmer finner det rimelig å slutte seg til dette.

For øvrig går statens påstand ut på at pensjonene skal omregnes etter de nye lønnssetser, noe som er i tråd med den regulering av pensjonene som tidligere har vært praktisert. Stortinget har allerede vedtatt at pensjonene "blir regulert i samsvar med de lønnssetser som blir fastsatt av Rikslønnsnemnda", jfr. Innst. S. nr. 313 (1983-84). Statens representant i Rikslønnsnemnda har imidlertid under forhandlingene bekreftet at det ikke med dette har vært meningen å innskrenke Rikslønnsnemndas kompetanse.

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim og Mugaas med tilslutning av Fosheim finner ikke å kunne etterkomme AFs krav. Disse medlemmer finner at en innrømmelse av kravene klart ville ligge utenfor hva som kan anses som en naturlig oppgave for Rikslønnsnemnda i anledning lønnsoppgjøret. Det vises her først og fremst til at en etterkommelse av

kravene vil nødvendiggjøre lovendringer. Videre vises til kravenes størrelse og at det er forutsetningen at en etterkommelse av kravene ikke skal ha noen betydning for en eventuell ramme for lønnsoppgjøret.

Som for de andre tariffør forutsetter disse medlemmer med tilslutning av Øydvinn at det i inneværende tariffperiode blir drøftet så vel spørsmålet om en annen regulering av pensjonene som spørsmålet om en eventuell heving av pensjonsgrunnlaget med en lønnsklasse for tidligere avgåtte pensjonister. Det vises i denne forbindelse til statens tilbud under meklingen, som også senere er opprettholdt. Selv om dette bare går på en regulering av pensjonene, forutsetter disse medlemmer som nevnt at rammen for drøftelsene blir utvidet som angitt.

Medlemmet Totland viser til Kartelletts/Norsk Lærrelags anførsler og påstander angående pensjonsforhold i sak nr. 4/1984.



## MØTE MELLOM PARTENE 20. JUNI 1984

Den 20. juni 1984 ble det avholdt et møte mellom staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Statstjenestemannskartellet/Norsk Lærerlag, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat og Akademikernes Fellesorganisasjon. Partene ble på møtet enige om enkelte endringer i hovedtariffavtalene vedr. følgende punkter:

1. Lønnsregulativets fellesbestemmelser
2. Særlige lønnstillegg og bistillingsgodtgjørelser
3. Særregulativer
4. Akkordarbeid
5. Boligfradrag, kostfradragssater og brenselsfradragssatser
6. Protokolltilførsler vedr.
  - a) lik arbeidstid for alle grupper arbeidstakere i staten
  - b) utredning av spørsmålet om mer rasjonelle og hensiktsmessige måter å gi godtgjørelse på for nattarbeid, søndagsarbeid m.v.
  - c) Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat forutsetter at det føres egne forhandlinger om stigejusteringer på militære stillinger i sammenheng med innføringen av ny befalsordning pr. 1. november 1984.
  - d) Akademikernes Fellesorganisasjon forutsetter at det føres egne justeringsforhandlinger for militære stillinger i forbindelse med innføring av revidert befalsordning pr. 1. november 1984.

Nemnda legger protokollen fra møtet mellom partene den 20. juni 1984 til grunn, og de endringer partene er blitt enige om under de ovennevnte punkter inntas i de nye hovedtariffavtalene mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag.

## BOLIGLÅN

Akademikernes Fellesorganisasjon har fremmet krav om at det i avtaleperioden opptas særskilte drøftinger mellom staten og hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag med sikte på å forbedre låneordningen i Statens pensjonskasse. Det pekes på at låneordningen må utvides til å omfatte enkelte grupper som i dag faller utenfor, nemlig undervisningspersonalet i skoleverket. Det understrekes videre at lånet til bolig må forhøyes, eventuelt at det innføres en ordning med garantibestemmelser for lån til bolig i banker eller andre låneinstitusjoner.

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim og Mugaas med tilslutning av Fosheim finner at saken ikke hører inn under de spørsmål som det er naturlig for Rikslønnsnemnda å ta standpunkt til. Disse medlemmer finner derfor ikke å kunne imøtekomme kravet.

Medlemmet Øydyin med tilslutning av Totland skal bemerke:

Idet disse medlemmer viser til AFs krav om drøftinger vedrørende boliglån og flertallet i nemndas innstilling vedrørende tilsvarende forhold angående pensjoner, fastholder disse medlemmene at Rikslønnsnemnda også i dette spørsmålet burde trekke tilsvarende konklusjon om drøftinger av boliglånsordningene med arbeidstakerorganisasjonene.

## IKRAFTTREDEN

Medlemmene Philipson, Lindholt, Solheim og Mugaas med tilslutning av Fosheim skal bemerke:

Det har vært fast praksis i Rikslønnsnemnda at i de tvister hvor det har vært streik, gis lønnstilleggene først med virkning fra arbeidets gjenopptakelse. Disse medlemmer viser i den forbindelse til kjennelse i sak nr. 2/1976, nr. 3/1978, nr. 1/1980, nr. 2/1982 og nr. 4/1982.

I Rikslønnsnemndas avgjørelse i 1972 i tvisten mellom Embetsmennenes Landsforbund og staten ble avtalen gitt virkning fra den sist gjeldende avtales utløp. Rikslønnsnemnda kom til under tvil og av praktiske grunner at dette også skulle legges til grunn for de tjenestemenn som ikke var omfattet av streikeforbudet i lov om offentlige tjenestetvister av 18. juni 1958 § 26, slik at alle skulle få tilleggene fra 1. mai. I Rikslønnsnemndas kjennelse av 24. juni 1980 i tvisten mellom Akademikernes Fellesorganisasjon og staten v/Forbruker- og administrasjondepartementet, sak 1/1980, kom nemndas flertall til at det forhold at en gruppe ikke hadde streikerett ikke gir tilstrekkelig grunn til å fravike den praksis som nemnda ellers har fulgt. "Det må etter flertallets oppfatning være mer rimelig og hensiktsmessig at den samme løsning velges for alle medlemmer av organisasjonen. Rikslønnsnemndas flertall er, alle forhold tatt i betraktning, kommet til at kjennelsen gis virkning fra tidspunktet for arbeidets gjenopptakelse, altså fra 30. mai 1980 - for alle medlemmer av AF." Saken ble imidlertid brakt inn for Arbeidsretten, som ga AF medhold i at iverksettelsestidspunktet for tjenestemenn som ikke har streikerett skulle settes til den nye tariffperiodes begynnelse.

Disse medlemmer kan ikke se at det i denne sak foreligger forhold som gjør det berettiget å fravike den praksis som tidligere er fulgt. For så vidt angår tjenestemenn uten streikerett, må nemnda legge til grunn Arbeidsrettens avgjørelse, slik at ikrafttredelsen for disse blir 1. mai

1984. Disse medlemmer finner imidlertid ikke tilstrekkelig grunn til å legge det samme ikrafttredelsestidspunkt til grunn for de øvrige, slik at ikrafttredelsestidspunktet for disse blir 30. mai 1984.

Med unntak for de tjenestemenn som ikke har streikerett, trer de nye bestemmelser i kraft straks, dog slik at etterbetaling av de generelle lønnstillegg og andre lønnsendringer ved stigeopprykk o.l. skal skje fra arbeidets gjenopptakelse 30. mai 1984.

Medlemmet Øydvin med tilslutning av Totland skal bemerke:

Det er på det rene at ikrafttredelsestidspunktet i de fleste tilfeller er fastsatt slik flertallet har fremstilt. Disse medlemmer mener imidlertid at det i dette tilfelle foreligger så spesielle forhold at virkningstidspunktet bør fastsettes til 1. mai for alle, herunder godtgjørelser som overtidstillegg, skifttillegg m.v. Begrunnelsen for dette er bl.a. det forhold at staten ved sin opptreden i årets oppgjør ikke har vist reell forhandlingsvilje, verken under forhandlingene eller under meklingen. Dette medførte at årets oppgjør trakk ut i tid uten at organisasjonene hadde mulighet for en reell innvirkning på dette.

Arbeidsretten har dessuten etter 1980 fastslått at virkningstidspunktet for de arbeidstakere som ikke har streikerett, skal settes til den nye tariffperiodes begynnelse. Rikslønnsnemndas avgjørelse og begrunnelse i sak 1/1980 om at det må være "mer rimelig og hensiktsmessig at den samme løsning velges for alle medlemmer av en organisasjon" tilsier også et virkningstidspunkt fra 1. mai.

## S L U T N I N G

Den hittil gjeldende hovedtariffavtale mellom partene forlenges til 30. april 1986 med følgende endringer:

I. Generelle lønnstillegg

## A) Lønnstabell A (hovedlønnstabellen):

Bruttolønn\*)

<u>Ltr.</u>	<u>Nåværende</u>	<u>%-till.</u>	<u>Nv</u>
1	55.126	3,50	57.055
2	56.660	3,50	58.643
3	66.926	3,50	69.268
4	68.847	3,50	71.256
5	70.832	3,50	73.311
6	74.596	3,50	77.206
7	76.353	3,60	79.101
8	78.381	3,60	81.202
9	80.475	3,60	83.372
10	82.872	3,60	85.855
11	85.394	3,60	88.468
12	88.571	3,60	91.759
13	92.779	3,60	96.119
14	96.607	3,60	100.084
15	100.470	3,70	104.187
16	104.367	3,80	108.332
17	108.229	3,90	112.449
18	112.992	3,90	117.398
19	117.893	3,90	122.490
20	123.548	3,80	128.242
21	129.606	3,80	134.531
22	136.178	3,80	141.352
23	142.962	3,70	148.251
24	150.281	3,60	155.691
25	156.571	3,50	162.050
26	162.969	3,50	168.672
27	169.852	3,40	175.626
28	177.068	3,40	183.088
29	184.634	3,40	190.911
30	192.171	3,40	198.704
31	199.812	3,40	206.605
32	207.787	3,40	214.851
33	216.125	3,40	223.473
34	224.838	3,40	232.482
35	233.937	3,40	241.890
36	243.471	3,40	251.749
37	253.869	3,40	262.500
38	264.785	3,40	273.787
39	276.171	3,40	285.560

- 
- \*) Bruttolønn inklusiv avgift på 52 kroner pr. år til opplysnings- og utviklingsfondet.

Det tas forbehold om at den tekniske utregning av tabellen kan føre til mindre endringer i beløpene.

Det gis videre et fast tillegg på kr. 600,- pr. år som innarbeides i regulativet på alle lønnstrinn.

B) Lønnstabell B (tilleggs lønnstabellen):

Lønnstabell B reguleres med 4,2 pst.

II. 2. avtaleår

Før 1. mai 1985 skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår med virkning fra 1. mai 1985. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

De statstilsatte og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag si opp hovedtariffavtalene innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1985). Hovedsammenslutningenes representantskaper/styrer og Norsk Lærerlags landsstyre skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

### III Lønnsregulativets fellesbestemmelser

Følgende paragrafer skal lyde:

#### § 3 nr. 4

Permisjon uten lønn for omsorgsarbeid.

#### § 5 Etterlønn

Når en arbeidstaker dør, utbetales de etterlatte et beløp svarende til 1 1/2 ganger folketrygdens grunnbeløp.

#### § 7 nr. 1

Arbeidstaker med en fast ukentlig arbeidstid på 15 timer eller mer har rett til full lønn under sykdom i inntil 1 år. Det er en forutsetning at arbeidstakeren har tiltrådt tjenesten.

#### § 7 nr. 7

Sykdomsforfall skal meldes snarest mulig til arbeidsgiveren med opplysninger om fraværets sannsynlige varighet. Arbeidsgiveren kan kreve skriftlig egenerklæring første arbeidsdag etter sykefraværet. Sykefravær over 3 kalenderdager skal legitimeres ved legeerklæring. Ved lengre sykefravær skal legeerklæring fornyes hver 14. dag, med mindre legen finner det unødvendig på grunn av sykdommens art eller arbeidstakeren er innlagt på sykehus. Har vedkommende hyppige sykefravær, kan ethvert sykefravær kreves legitimert ved legeattest.

#### § 8 nr. 6

Hvis arbeidstakeren dør som følge av yrkesskaden, utbetales de etterlatte en engangserstatning tilsvarende 15 ganger folketrygdens grunnbeløp. Som etterlatte regnes ektefelle eller personer som for en vesentlig del ble forsørget av vedkommende. Bevislig og varig samboerforhold skal i denne sammenheng likestilles ved ekteskap. Statens Personaldirektorat fastsetter nærmere regler.

Ved varig medisinsk invaliditet på 15 pst. eller mer, utbetales en forholdsmessig engangserstatning med utgangspunkt

i 15 ganger grunnbeløpet ved 100 pst. invaliditet.

§ 10 nr. 2

Gjenopptar arbeidstakeren arbeidet etter nedkomsten før hun har oppebåret lønn i 18 uker, gis en annen, dersom vedkommende har omsorg for barnet og fyller vilkårene i nr. 1 om tjenestetid, tjenestefrihet med lønn for den resterende del av perioden, dog ikke ut over 12 uker.

Merknad:

Punkt 7 i § 10 er etter avtale mellom partene tatt ut av bestemmelsene i tariffperioden 1. mai 1982 - 30. april 1984. Punktene 8 til 14 blir derfor nå punktene 7 til 13.

§ 10 nr. 11

Arbeidstaker som har omsorg for barn under 10 år har rett til 10 dagers permisjon med lønn pr. kalenderår for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt, eller dersom den som har det daglige tilsyn med små barn er syk. Er arbeidstakeren alene om omsorgen for barnet, har vedkommende rett til inntil 20 dagers permisjon med lønn pr. kalenderår. Det samme gjelder dersom det er to om omsorgen, men en av dem er langvarig avskåret fra tilsynet med barnet på grunn av egen funksjonshemming, innleggelse i helseinstitusjon som langtidspasient eller tilsvarende forhold. Aldersgrensen på 10 år gjelder ikke når funksjonshemmede barn blir syke. Sykdommen må legitimeres ved legeattest ved fravær ut over 3 dager.

§ 16 nr. 1

For pålagt overtidsarbeid gis et tillegg til timelønnen på 50 %. Tillegget økes til 100 % for overtidsarbeid mellom kl. 2000 og 0600 og for overtidsarbeid på lørdager, søn- og helgedager og etter kl. 1300 jul- og nyttårsaften.

Etter avtale mellom arbeidstaker og arbeidsgiver i det enkelte tilfelle kan pålagt opparbeidet overtid avspaseres time for time. Utenom fritiden har arbeidstakeren i slike



tilfelle krav på å få utbetalt differansen mellom ordinær lønn og overtidsgodtgjørelse (overtidstillegget).

#### § 17 nr. 2

Pålagt tjeneste på ukefriday/turnusfriday betraktes som overtidarbeid og kompenseres med forhøyet overtidsgodtgjørelse.

Etter avtale mellom arbeidstaker og arbeidsgiver kan det i det enkelte tilfelle inngås avtale om at arbeidet skal avspaseres, jfr. § 16 nr. 1, 2. avsnitt.

#### § 19 nr. 2

I den utstrekning tjenestlige hensyn tillater det, skal arbeidstakeren få fri fra kl. 1300 følgende dager: Onsdag før skjærtorsdag, pinse, jul- og nyttårsaften. Såfremt dette av hensyn til tjenesten ikke lar seg gjøre, utbetales arbeidstakeren timelønn tillagt 100 %.

#### Tillegg

Satsene i Fellesbestemmelsene reguleres tilsvarende den gjennomsnittlig økning av lønnstabell A.

#### Protokolltilførsler

1. Partene er enige om at det er ønskelig med lik arbeidstid for alle grupper arbeidstakere i staten. Partene vil derfor i tariffperioden utrede de spørsmål som har betydning for innføring av 37,5 timers arbeidsuke. Utredningen skal være ferdig innen utgangen av 1985, og en konkret plan for gjennomføring av lik arbeidstid skal søkes utarbeidet som ledd i tarifforhandlingene i 1986.
2. Det nedsettes en partssammensatt arbeidsgruppe for i tariffperioden å utrede spørsmålet om mer rasjonelle og hensiktsmessige måter å gi godtgjørelse på for nattar-

beid, søndagsarbeid m.v. Det forutsettes at en eventuell omlegging ikke skal føre til økte utgifter totalt.

3. Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund/Seksjon Stat forutsetter at det føres egne forhandlinger om stigejusteringer på militære stillinger i sammenheng med innføringen av ny befalsordning pr. 1. november 1984.
4. Akademikernes Fellesorganisasjon forutsetter at det føres egne justeringsforhandlinger for militære stillinger i forbindelse med innføring av revidert befalsordning pr. 1. november 1984.

#### IV. Særlige lønnstillegg og bistillingsgodtgjørelser

Særlige lønnstillegg som tidligere har vært regulert i forbindelse med de generelle lønnsreguleringer og som ikke er innført på tilleggs lønnstabellen (tabell B) og bistillingsgodtgjørelser som ikke reguleres på annen måte, reguleres svarende til den gjennomsnittlige reguleringen av lønnstabellene (A- og B-tabellen).

#### V. Justeringer og normeringer

- A) I tariffperioden forhandles det om justeringer og normeringer på fritt grunnlag.

Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. mai 1985.

Hvordan forhandlingene skal føres, drøftes mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag før forhandlingene påbegynnes.

- B) 1. Dersom det i forbindelse med endret teknologi, omorganisering og omlegging av arbeidsoppgaver har skjedd vesentlige endringer i de forhold som er lagt til grunn ved lønns plasseringen,
2. eller det er særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert personale,

kan partene i tariffperioden forhandle om

- a) omgjøring av stilling/stillinger fra lavere til høyere grad eller fra høyere til lavere grad (normering)
- b) oppflytting av stilling/stillinger til høyere lønns-trinn (justering)
- c) endring av lønnsplan eller overføring fra en lønnsplan til en annen
- d) spesiell avlønning
- e) bruk av tilleggsregulativet.

I rimelig utstrekning tas også hensyn til endringer som nevnt under nr. 1 ovenfor, som har skjedd gradvis over lengre tidsrom. Forhandlinger kan også føres når slike tiltak blir gjennomført som et ledd i effektivisering av virksomheten.

Merknad:

Partene er enige om at det er viktig at det fortsatt arbeides aktivt for høyere produktivitet i staten. En partssammensatt gruppe vil i tariffperioden vurdere de forskjellige spørsmål som reiser seg i forbindelse med eventuell inngåelse av produktivitetsavtaler i virksomhetene.

- C) Forhandlingene føres

1. - mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag for krav som går inn under pkt. B nr. 2 og ellers når kravene går inn under pkt. B bokstavene b, c, d og e.
2. - direkte i de enkelte departementer med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag når kravene går inn under pkt. B bokstav a.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet kan i samråd med hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag også samtykke i at forhandlingene kan føres mellom det enkelte departement og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag for krav som går inn under pkt. B, bokstavene b, c, d og e.

Gis det slikt samtykke, må forhandlingsopplegget legges frem for Forbruker- og administrasjonsdepartementet og forhandlingsfullmakt for disse punktene innhentes før forhandlingene påbegynnes.

Spørsmål om eventuelt å føre forhandlinger som går inn under pkt. B bokstav a utenfor departementene (i etatene, virksomhetene) avgjør det enkelte departement etter å ha drøftet spørsmålet med hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag.

Tidspunktet for iverksettelse av forhandlingsresultatet fastsettes under forhandlingene.

Dersom forhandlingene etter pkt. B, bokstav a ikke kan komme i gang innen 14 dager etter at krav om forhandlinger er kommet inn slik tjenestetvistloven fastsetter, må departementet ta kontakt med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag.

0) Det avsettes 0,45 pst. av lønnsmassen, beregnet på

årsbasis, som etter forhandlinger mellom partene kan nyttes til både normeringer og justeringer. Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. august 1984.

E) Lønnsstiger for en del stillinger opp til ltr. 25, samt begynnerlønn i en del stillinger for de som har høyere akademisk utdanning.

1. Lønnsstigene for de stillinger som er nevnt i særskilt vedlegg bak, skal fra iverksettelsen av de nye hovedtariffavtaler være slik det går fram av vedlegget.

I tillegg til dette innplasseres de med høyere akademisk utdanning fra iverksettelsen av de nye hovedtariffavtaler på ltr. 19 ved tilsetning i stilling som:

Førstesekretær	lpl. 90.103, kode 0010
Fiskerirettleder	lpl. 03.410, kode 0563
Fagsekretær	lpl. 12.101, kode 0829
Fagkonsulent	lpl. 11.105, kode 1911
Redaksjonssekretær	lpl. 11.105, kode 1909
Botaniker	lpl. 11.125, kode 1947
Planteinspektør	lpl. 11.110, kode 1918
Avdelingsingeniør	lpl. 90.301, kode 0032
Avdelingsarkitekt	lpl. 90.303, kode 0039
Herredsagronom	lpl. 11.100, kode 1903
Fylkesagronom	lpl. 11.100, kode 1904
Herredsskogmester	lpl. 11.215, kode 1982
4H-agronom	lpl. 11.100, kode 3618

Dette er innarbeidet i lønnsstigene som går frem av det særskilte vedlegget.

2. Arbeidstakere med minst 16 års tjenesteansiennitet i stilling direkte plassert i ltr. 14 eller med lønnsstige med topplønn i ltr. 14, gis fra 1. oktober 1984

personlig lønn i ltr. 15.

Unntatt er de arbeidstakere som eventuelt har lønnsmessige tillegg slik at de lønnes ut over det som svarer til lønn i ltr. 15. Disse skal fortsatt lønnes i ltr. 14 med bibehold av tilleggene.

Arbeidstakere som ikke har lønnsmessige tillegg slik at de lønnes ut over det som svarer til ltr. 15 skal lønnes i ltr. 15.

3. Førstesekretær 0010 og førstesekretær 3710 slås sammen og gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	4	-
19	6	-
20	8	-
21	16	-

#### VI. Særregulativer

Særavtalene for stasjonsholdere og landstelefonister i Televerket reguleres tilsvarende reguleringen av satsene på A-tabellen (hovedlønnstabellen).

#### VII. Akkordarbeid

For tjenestemenn som arbeider på akkord, er det forutsetningen at akkordene reguleres slik at akkordfortjenesten (ut over regulativlønn) økes med 2/3 av det generelle lønnstillegg.

Den praktiske gjennomføring finner sted etter etatvise drøftelser mellom administrasjonen og de berørte organisa-

sjoner.

Såfremt det i avtaleperioden skulle bli innført nye akkordsystemer, er det partenes forutsetning at forhandlinger skal kunne opptas om akkordgrunnlagets størrelse.

#### VIII. Boligfradrag, kostfradragssatser og brenselsfradragssatser

Boligfradragssatsene tilpasses de nye regulativlønninger og økes forholdsmessig. Det samme gjelder ved eventuell regulering av lønningene for 2. avtaleår.

Kostfradragssatsene økes tilsvarende stigningen i boligfradragssatsene.

Brenselsfradragssatsene økes i samsvar med stigningen i brenselomkostningene.

Endringene i kostfradragssatsene og brenselsfradragssatsene gjøres gjeldende fra iverksettelse av de nye hovedtariffavtalene og reguleres i tariffperioden med virkning fra tidspunktet for en eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår.

#### IX. Leseplikt for lærere i grunnskolen

Leseplikten i full stilling i grunnskolens barnetrinn settes til 27 timer pr. uke fra 1. august 1984.

#### X. Pensjonsforhold

a) De nye lønninger medtas i innskotts- og pensjonsgrunnlaget i Statens pensjonskasse.

b) Det fremmes forslag for Stortinget om omregning av pensjonene etter de nye lønnsatser.

- c) Det fremmes forslag for Stortinget om at minste pensjonsgrunnlag skal være ltr. 12.

#### XI. Ikrafttrede

De fastsatte bestemmelser gjelder som hovedtariffavtaler og trer i kraft straks. De nye overenskomster gjøres gjeldende til 30. april 1986.

De generelle tillegg og andre lønnsendringer ved stigeopp-rykk o.l. gjøres gjeldende fra 30. mai 1984 for de tjenestemenn som ikke omfattes av tjenestetvistlovens § 26 a. For arbeidstakere som ikke har streikerett, settes ikrafttrede- lsestidspunktet til 1. mai 1984.



Charles Philipson



Tore Lindholt



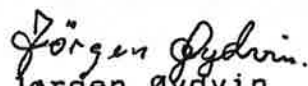
Jon A. Solheim



Nils Totland



Berit Fosheim



Jørgen Øydvin



Nils R. Mugaas



## STILLINGER PÅ LØNNSSTIGER TIL OG MED LTR. 25

Stillingen som EDB-fullmektig, lpl. 02.402, kode 1247,  
gis lik lønnsstige:

Ltr.	T	O
9	0	K
10	1	A
12	2	-
13	4	-
14	6	-
15	8	-

Stillingen som Inspisient, lpl. 17.822, kode 0255, gis  
slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
9	0	K
12	2	A
13	4	-
14	6	-
15	8	-
16	10	-

Stillingen som Postelev, lpl. 13.223, kode 3000, gis slik  
lønnsstige:

Ltr.	T	O
10	0	K
11	2	A
13	4	-
14	8	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode
13.110	1392 Lagerekspeditor
15.102	1329 Kansellist

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
10	0	K
12	2	A
13	4	-
14	6	-
15	8	-

Stillingen som Radioekspeditør, lpl. 13.313, kode 0328, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
13	2	A
14	4	-
15	6	-
16	12	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
03.110	0542	Maskinist
03.205	0580	Maskinist
03.206	2698	Arbeider m/spesialoppdrag
05.201	1152	Maskinfører
05.201	1154	Båtmaskinist
05.225	1198	Proviantforvalter
08.501	0732	Oppsynsbetjent
08.800	0738	Vaktmann
09.200	1669	Instruktør
09.210	1682	Internatgruppeleder
09.240	1686	Instruktør
11.155	1970	Instruktør
13.140	1433	Jernbaneekspeditør
13.160	2728	Jernbaneekspeditør
13.170	2740	Jernbaneekspeditør
13.201	2371	Landpostbud
13.206	2373	Poststyrer

Lpl.	Kode	
13.317	2640	Maskinist
13.401	1072	Materialforvalter
13.406	2441	Mekaniker med serviceoppdrag
13.406	3578	Radioservicemann
13.407	2443	Vegarbeider m/spesialoppdrag
13.540	1139	Nestvaktsjef
14.240	2073	Kurstedbetjent
14.410	2619	Ortopeditekniker
16.115	0971	Materialforvalter
16.130	0993	Elektromaskinist
16.135	1002	Fiskeoppdretter
17.590	1825	Materialforvalter
17.829	3379	Dekoratørassistent
90.312	0060	Maskinist

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
13	2	A
14	4	-
15	6	-
16	8	-

Stillingen som Teletegner, lpl. 13.320, kode 3576, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
13	2	A
15	4	-
16	8	-

Stillingen som Lysassistent, lpl. 17.825, kode 3397, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
14	2	A
15	4	-
16	6	-
17	20	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
08.200	0616	Fengselsbetjent
08.300	0641	Politibetjent
08.350	0698	Lensmannsbetjent
08.401	0706	Sivilforsvarsbetjent

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12.	0	K
13.	2	A
15	4	-
16	8	-
17	12	-

Stillingen som Flygelederassistent, lpl. 13.552, kode 1145, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
11	0	K
13	2	A
15	4	-
16	8	-
17	10	-

## Stillingene som:

Lpl.	Kode	
03.112	2907	Instrumentoperatør
07.210	1011	Instruktør
08.202	0628	Verksbetjent
08.203	0631	Gårdsfullmektig
08.316	0686	Båtfører
09.200	3291	Miljøterapeut
09.202	1680	Stereotypør
11.135	1952	Fagassistent
11.155	1971	Praksislærer
14.802	2116	Førsteapparatleder
14.953	2270	Gårdsstyrer
16.130	0995	Maskinmesterassistent
17.567	1808	Tanntekniker
17.570	1818	Assisterende forvalter
17.868	3062	Kinomaskinist

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12.	0	K
14	2	A
15	4	-
16	6	-
17	8	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.100	1902	Herredsagronom
11.100	3148	Jordstyretekniker
11.110	1917	Planteinspektør
11.215	3151	Skogreisingsleder

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
14	2	A
16	4	-
17	10	-

Stillingen som AFIS-fullmektig, lpl. 13.551, kode 1144,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
14	2	A
16	4	-
17	8	-
18	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.140	3621	Meieritekniker
11.210	1980	Skogfullmektig
11.215	1981	Herredsskogmester
11.400	2001	Jordskiftetekniker
11.450	2876	Jordregistertekniker

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
14	2	A
16	4	-
18	10	-

Stillingen som Likningssekretær, lpl. 02.221, kode 0188,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
13	2	A
15	4	-
17	10	-
18	12	-
19	14	-

## Stillingene som:

Lpl.	Kode	
03.201	0572	Regnskapsfører
04.120	0923	Regnskapsfører
13.200	1510	Førstepostbetjent
13.205	1512	Postkasserer
13.409	1085	Oppsynsmannsassistent
17.702	2451	Meteorologfullmektig
18.200	1331	Kasserer

## gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
12	0	K
13	2	A
14	4	-
15	6	-
16	8	-

## Stillingene som:

Lpl.	Kode	
14.927	2227	Arbeidsterapeut
14.931	2235	Laboratorietekniker
17.832	0268	Dekorasjonsmaler
17.834	0274	Sminkør
17.857	1869	Arkivkonservator
17.835	0277	Rekvisitør

## gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
15	4	-
16	6	-
17	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
02.312	0144	Tollkontrollør
04.105	0913	Prisinspektør
04.156	0936	Manuskriptkontrollør
05.207	3299	Driftsassistent
05.245	1238	Kartretter
08.402	0721	Materiellforvalter
09.210	3510	Internatgruppeleder
11.155	1972	Undervisningsassistent
11.306	3719	Høgskoletekniker
11.307	3722	Høgskoletekniker
12.310	0862	Maskinsjef
13.536	1134	Tilsynsmann
13.537	1135	Materialforvalter
13.540	1140	Vaktsjef
16.125	2880	Montasjeleder
16.130	0996	Montasjeleder
17.540	3624	Universitetstekniker/høgskoletekniker
17.590	1826	Materialforvalter
17.590	3784	Tannpleier
17.823	0257	Driftstekniker
90.302	0038	Tekniker

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
15	4	-
16	6	-
17	8	-

Stillingen som Programassistent, lpl. 17.813, kode 0244,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
18	10	-



Stillingen som Sivilforsvarsførstebetjent, lpl. 08.401,  
kode 0707, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
17	10	-
18	12	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
08.150	0611	Sysselmannsbetjent
08.300	0642	Politibetjent v/etterforskningsavdeling
08.300	3251	Politibetjent
08.350	3503	Lensmannsbetjent

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
15	4	-
16	8	-
17	10	-
18	12	-

Stillingen som Fiskerirettleder, lpl. 03.140, kode 0562,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
17	8	-
18	10	-

## Stillingen som:

Lpl.	Kode	
03.111	0549	Havforskerassistent
03.130	0559	Inspektør
13.515	1118	Kartgrafiker
17.522	2730	Grafisk tegner

## gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13.	0	K
14	2	A
16	4	-
18	10	-

## Stillingene som:

Lpl.	Kode	
05.206	1165	Kontrollør
10.320	0773	Formidler
10.325	0785	Yrkesrettleder
10.330	0789	Attføringssekretær
12.400	2977	Inspektør
13.223	1527	Postsekretær
13.401	2869	Kartgrafiker
14.244	3673	Ledende assistent
15.102	3601	Førstekansellist
17.857	1868	Arkivregistrator
90.103	0009	Administrasjonssekretær

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
17	8	-
18	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
08.402	3744	Kontrollør
13.315	0332	Teletekniker
13.318	0341	Radiotekniker
13.320	0343	Teletekniker
16.130	3608	Skiftleder/skiftlederassistent

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
17	6	-
18	8	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
08.110	0599	Registreringsfullmektig
08.110	0600	Namsfullmektig

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
19	10	-

Stillingen som Sosialsekretær i utdannelsestilling,  
lpl. 17.300, kode 1697, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
17	6	-
18	8	-
19	10	-

Stillingen som Redningsleder, lpl. 08.900, kode 2756,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
18	8	-
19	12	-
20	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
17.812	0241	Produksjonssekretær
17.820	0246	Programingeniør
17.825	3398	Lyssetter

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
13	0	K
14	2	A
16	4	-
17	8	-
19	10	-
20	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
00.100	2555	Statsrådets kontorsekretær
17.868	1877	Filmarkivar

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
15	2	A
16	4	-
17	8	-
18	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
07.215	2873	Forvalter
09.135	2659	Førskolelærer
09.135	2660	Førskolelærer
09.200	1671	Avdelingsleder
09.200	1672	Fritidsleder
14.245	3684	Fritidsleder
14.802	2117	Skjermbildeinspektør
14.802	2118	Teknisk inspektør
17.516	3419	Helsefaglærer uten godkjent lærer- utdanning

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
15	2	A
16	4	-
17	6	-
18	8	-

Stillingen som Morsmålinstruktør, lpl. 09.165, kode 3108, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
15	6	A
16	8	-
17	12	-
18	14	-
19	16	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.300	1990	Distriktsveterinær
16.135	1003	Tømmerinspektør
17.815	0129	Avgiftskontrollør

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
15	2	A
16	4	-
17	8	-
18	10	-
19	12	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.304	3559	Medisinsk laboratorieingeniør
14.934	3371	Medisinsk laboratorieingeniør
17.600	3528	Medisinsk laboratorieingeniør

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
15	2	A
16	4	-
17	6	-
18	8	-
19	10	-

Stillingen som Lærer, lpl. 08.315, kode 2839, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
15	2	A
16	4	-
17	8	-
19	10	-

Stillingen som Teknisk konservator, lpl. 12.501, kode 0869, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
16	4	A
18	8	-
19	10	-

Stillingen som Førstestyrer/Instruktør lpl. 09.240, kode 3395, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
15	2	A
16	4	-
18	8	-
19	10	-

Stillingen som Overstyrer/Instruktør, lpl. 09.240, kode 2671, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
14	0	K
15	2	A
16	4	-
17	6	-
19	8	-
20	10	-

Stillingen som Kostholdskonsulent, lpl. 17.569, kode 1815, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	4	A
17	10	-
18	12	-
19	14	-

Stillingen som Lærer uten opprykk, lpl. 13.102, kode 2992, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	2	A
17	4	-
18	6	-
19	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
03.111	3407	Havforskerassistent
03.130	3408	Inspektør
05.225	1199	Kjøkkeninstruktør
10.115	0752	Tilsynsinspektør
13.325	0348	Teleingeniør
13.326	0368	Teleingeniør
13.330	0408	Teleingeniør
14.405	3095	Stråleterapeut
16.130	3607	Skiftleder
16.135	2711	Fiskeoppdretter
17.569	1816	Kostholdskonsulent
17.809	2830	Fjernsynsarkivar
90.205	0020	Bibliotekar
90.301	0031	Ingeniør
90.801	3476	Sosialsekretær
90.801	3478	Sosialkurator



gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	2	A
17	4	-
18	6	-
19	8	-

Stillingen som Tanntekniker, lpl. 17.567, kode 1809,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	4	A
17	10	-
18	12	-
19	14	-
20	18	-

Stillingen som Trafikklærer, lpl. 13.224, kode 3181,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	1	A
17	2	-
18	6	-
20	16	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
09.165	1656	Lærer og Faglærer uten opprykk
08.502	1347	Lærer

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	6	A
17	8	-
18	12	-
19	14	-
20	16	-

Stillingen som Lærer og faglærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning, lpl. 09.165, kode 2545, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	6	A
17	8	-
18	12	-
20	14	-

Stillingen som Lærer og Faglærer med opprykk, lpl. 09.165, kode 1657, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	4	A
17	6	-
18	8	-
19	12	-
20	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
04.157	0940	Heimkonsulent
14.919	2190	Spesialpedagog uten opprykk

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	4	A
17	6	-
18	8	-
19	10	-
20	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
09.240	2672	Radiotekniker/Instruktør
09.240	2673	Maskinsjef/Instruktør

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	4	A
17	6	-
19	8	-
20	10	-

Stillingen som Ortopediingeniør, lpl. 14.410, kode 2620,  
gis slik lønnsstige:

Ltr	T	O
15	0	K
16	2	A
17	4	-
18	6	-
19	8	-
20	10	-

Stillingen som Faginstruktør, lpl. 07.210, kode 1012,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	2	A
18	4	-
19	6	-
20	8	-

Stillingen som Kateket, lpl. 09.102, kode 1604, gis  
slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	4	A
17	8	-
18	10	-
19	12	-
20	14	-
21	16	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
09.165	1658	Lærer og Faglærer med opprykk ved skoler for spesialundervisning
13.102	2993	Lærer med opprykk

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	4	A
17	6	-
18	8	-
19	12	-
21	14	-

2)

Stillingen som Bispedømmerådssekretær, lpl. 09.103, kode 1605, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	2	A
17	6	-
18	8	-
19	10	-
20	12	-
21	14	-

Stillingen som Tollkontrollør, lpl. 02.314, kode 3325, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	4	A
17	6	-
18	8	-
19	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
13.536	3664	Tilsynsmann
17.590	3646	Instruktørtannpleier

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
15	0	K
16	2	A
17	4	-
18	6	-
19	8	-

Stillingen som Forsøksassistent, lpl. 04.165, kode 0945,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	6	-
19	10	-
20	14	-

Stillingen som Forsøksassistent, lpl. 04.165, kode 0946,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	6	-
19	8	-
20	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
04.105	0914	Prisinspektør
05.245	3738	Instruktør
10.110	0749	Kjelinspektør
10.115	0753	Tilsynsinspektør
10.320	0774	Formidler
10.325	0786	Yrkesrettleder
10.330	0790	Attføringssekretær
12.101	0829	Fagsekretær
12.400	2978	Inspektør
13.100	1345	Inspektør
13.101	1372	Inspektør
13.101	3119	Sportekniker
13.215	1528	Postsekretær
13.216	1541	Distriktssekretær
13.326	0369	Teleinspektør
13.328	2649	Avdelingsleder

Lpl.	Kode	
13.329	0399	Teleinspektør/Førstesekretær
13.330	0409	Teleinspektør
13.333	0415	Teleinspektør
14.230	2070	Opplysningskonsulent
14.332	2106	Dietetiker
16.110	0966	Statshydrolog
17.810	0230	Programsekretær
17.812	0242	Produksjonskonsulent
17.820	2850	Programingeniør
17.825	3399	Lyskonsulent
17.829	3381	Dekorkonsulent
17.859	3539	Inspektør
17.900	1897	Studieveileder

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	4	-
19	6	-
20	8	-

Stillingen som Spesialpedagog med opprykk, lpl. 14.919, kode 2191, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	4	A
18	6	-
19	8	-
20	10	-
21	14	-

Stillingen som Heimkonsulent, lpl. 04.157, kode 0941,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	6	-
19	8	-
20	10	-
21	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
02.211	0164	Skatterevisor
02.222	0185	Ligningsrevisor
05.206	3107	Flyteknisk inspeksjonsleder

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	4	-
19	6	-
20	8	-
21	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
09.105	1610	Diakonikonsulent
13.541	2529	Sikkerhetsleder
90.301	0032	Avdelingsingeniør
90.303	0039	Avdelingsarkitekt



gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
18	2	A
19	4	-
20	6	-
21	8	-

Stillingen som Fiskerirettleder, lpl. 03.140, kode 0563,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	4	-
20	6	-
21	8	-
22	10	-

Stillingen som Dykkerinstruktør, lpl. 09.250, kode 3078,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
18	2	A
20	4	-
21	6	-
22	8	-

Stillingen som Adjunkt, lpl. 09.165, kode 1660, gis  
slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
17	2	A
18	4	-
19	8	-
20	10	-
22	14	-
23	16	-

Stillingen som Flygeleder, lpl. 13.550, kode 1141, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
16	0	K
18	2	A
20	4	-
22	6	-
23	8	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
09.102	3293	Kateket
11.400	2003	Leder av kartarkivet

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
17	0	K
18	2	A
19	4	-
20	6	-
21	8	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
07.210	1013	Faginstruktør
14.919	2192	Spesialpedagog m/adjunktkompetanse

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
17	0	K
18	4	A
19	6	-
20	8	-
21	10	-
22	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.105	1909	Redaksjonssekretær
11.105	1911	Fagkonsulent
11.110	1918	Planteinspektør
11.125	1947	Botaniker

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
17	0	K
18	2	A
19	4	-
20	6	-
21	8	-
22	10	-

Stillingen som Høgskolelærer/øvringslærer, lpl. 17.510, kode 2759, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
17	0	K
18	2	A
19	4	-
20	8	-
21	12	-
22	14	-
23	16	-

Stillingen som Adjunkt med opprykk, lpl. 09.165, kode 2998, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
17	0	K
18	2	A
19	4	-
20	8	-
21	10	-
22	12	-
23	16	-
24	18	-

Stillingen som Forsøksassistent, lpl. 04.165, kode 0947,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
18	0	K
19	2	A
20	6	-
21	8	-
22	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.100	1903	Herredssagronom
11.100	1904	Fylkesagronom
11.215	1982	Herredsskogmester

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
18	0	K
19	4	A
20	6	-
21	8	-
22	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
08.316	3015	Skriftgransker
11.205	1975	Skogassistent

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
18	0	K
19	2	A
20	4	-
21	6	-
22	8	-

Stillingen som Heimkonsulent, lpl. 04.157, kode 0942,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
18	0	K
19	2	A
20	6	-
21	8	-
22	10	-
23	14	-

Stillingen som Jordskiftelandmåler, lpl. 11.400, kode  
2002, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
18	0	K
19	2	A
20	4	-
21	6	-
22	8	-
23	10	-

Stillingen som Spesiallærer, lpl. 08.315, kode 2748,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
18	0	K
20	8	A
22	10	-
24	12	-

Stillingen som Flygeleder, lpl. 13.512, kode 1111,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
18	0	K
20	2	A
22	4	-
24	6	-
25	8	-

Stillingen som 4H-agronom, lpl. 11.100, kode 3618, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
18	0	K
19	4	A
21	8	-
23	12	-
25	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
09.101	3272	Kapellan
09.101	3273	Kallskapellan
09.101	3274	Sykehuskapellan
09.101	3275	Døvekapellan
09.101	3276	Prest for nordmenn i utlandet
09.101	3277	Residerende kapellan
09.101	3278	Stiftskapellan

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
19	0	K
20	2	A
21	4	-
22	6	-
23	10	-
24	14	-

Stillingen som Undervisningsleder, lpl. 05.236, kode 1223, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
19	0	K
20	2	A
21	4	-
22	6	-
24	10	-

Stillingen som Programsekretær, lpl. 17.810, kode 0231,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
19	0	K
20	2	A
21	4	-
22	6	-
23	8	-
24	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.901	2016	Takstinspektør
90.301	0033	Avdelingsingeniør
90.303	0040	Avdelingsarkitekt

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
20	0	K
21	2	A
22	4	-
23	6	-
24	8	-

Stillingen som Statsmeteorolog, lpl. 17.700, kode 1831,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
20	0	K
21	2	A
22	6	-
23	8	-
24	10	-
25	12	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
03.102	2365	Fagkonsulent
03.130	2457	Laboratorieleder

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
21	0	K
23	10	A
24	14	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
13.100	1358	Geolog
13.402	2341	Geolog

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
21	0	K
22	2	A
23	4	-
24	8	-
25	12	-

Stillingen som Takstinspektør, lpl. 11.901, kode 2892,  
gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
21	0	K
22	2	A
23	6	-
24	8	-
25	10	-



Stillingen som Undervisningsleder, lpl. 05.236, kode 1224, gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
21	0	K
22	2	A
23	4	-
24	6	-
25	10	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.100	1905	Fylkesagronom
11.105	1915	Distriktskonsulent
11.205	1976	Skogforvalter
11.215	1983	Fylkesskogmester
11.500	2010	Reindriftsagronom

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
21	0	K
22	2	A
23	12	-
24	14	-
25	16	-

Stillingene som:

Lpl.	Kode	
11.100	2878	Herredssagronom
11.215	3376	Herredsskogmester

gis slik lønnsstige:

Ltr.	T	O
22	2	K
23	6	A
24	12	-